195. Keskiviikkona 8 päivänä helmikuuta 1995

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

käsitellään ympäristövaliokunnan ehdotus eduskunnan lausunnoksi asuntopolitiikkaa koskevasta valtioneuvoston selonteosta 7282

Valtioneuvoston selonteko n:o 2
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 20

Ainoa käsittely:

1) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1993 7327

Kertomus n:o 7
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 21

2) Kertomus Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toiminnasta 1993 7328

Kertomus n:o 17/1993 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18

3) Asetukset Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Haitia koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta ..... ,,

Asetukset n:ot 3 ja 8
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19

4) Asetukset Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta ja eräistä väliaikaisista poikkeuksista Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen soveltamiseen 7328

Asetukset n:ot 6 ja 7
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 20

5) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Etelä-Afrikkaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen kumoamisesta ..... ,,

Asetus n:o 5
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 21

6) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Ruandaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä ..... ,,

Asetus n:o 4
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22

7) Valtioneuvoston kertomus päihdeolojen kehityksestä vuonna 1993 ..... ,,

Kertomus n:o 12
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 51

Esitellään:

8) Ed. Ala-Harjan ym. lakialoite n:o 113 laiksi arvonlisäverolain 46 a §:n kumoamisesta ... 7329

9) Ed. Sasin ym. lakialoite n:o 114 laiksi arvonlisäverolain 46 a §:n kumoamisesta „

Pöydällepanoa varten esitellään:

10) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 20 puhemiesneuvoston ehdotuksesta eduskunnan työjärjestyksen, eduskunnan vaalisäännön ja eduskunnan tilisäännön 19 §:n muuttamisesta (PNE 5) ... „

11) Lakivaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksestä korkeimman oikeuden päätösvaltaisuutta koskevien säännösten muuttamisesta (HE 231) ... „

12) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 24 puhemiesneuvoston ehdotuksesta eduskunnan työjärjestyksen väliaikaisesta muuttamisesta (PNE 7) ... „

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 96 valtiovarain hoidosta ja tilasta sekä valtiontilintarkastajain kertomuksesta vuodelta 1993 (K 10 ja 11) ... „

14) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 31 hallituksen esityksestä laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta (HE 287) ... „

15) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 55 hallituksen esityksestä geenitekniikkalaiksi (HE 349) ... „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Alho, Andersson, Backman, Biaudet, Björkenheim, Donner, Haavisto, Hautala, Heikkinen, Helle, Ihamäki, Iivari, Jouppila, Järvilahti, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalliomäki, Kanerva, Karhunen, Kauppinen, Kautto, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Korva, Kuuskoski, Laaksonen, Laukkanen V., Laurila, Lehtosaari, Lindroos, Linnainmaa, Louvo, Mattila, Moilanen, Myller, Mölsä, Niinistö, Ojala O., Ollila, Paasio, Pekkarinen, Pietikäinen S., Polvi, Puisto, Rask, Rehn E., Rehn O., Renko, Rimmi, Rinne, Rusanen, Ryynänen, Rönnholm, Saapunki, Savela, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Urpilainen, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Vistbacka, Vähäkangas, Väyrynen ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Mölsä, Biaudet, Linnainmaa, Kemppainen, Vanhanen, Kautto, Varpasuo, Moilanen, Renko, Koistinen, Karhunen, Helle, Ojala O., Haavisto ja Polvi.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat

tästä päivästä sairauden takia ed. Rimmi, virkatehtävien takia ed. S. Pietikäinen sekä yksityisasioiden takia edustajat E. Aho, Backman, Kaarilahti, Laaksonen, Lehtosaari, Lindroos, Moilanen, Niinistö, Polvi, Puisto, Rask, Rinne, Saapunki, Savela ja Wahlström,

tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien takia edustajat Järvilahti ja O. Rehn sekä yksityisasioiden takia edustajat Ihamäki ja Kohijoki.

Valtioneuvoston selonteko asuntopolitiikasta

Valtioneuvoston selonteko n:o 2
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 20

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ympäristövaliokunnan mietintö n:o 20, joka sisältää ympäristövaliokunnan ehdotuksen asuntopolitiikkaa koskevasta valtioneuvoston selonteosta annettavan lausunnon sanamuodoksi.

Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietinnössään ehdottama lausunnon sanamuoto, jonka lopullisesta sisällöstä eduskunnan on valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 3 momentin mukaan päätettävä, minkä jälkeen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen. Ennen asiasta tehtävää päätöstä sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudes-

saan. Niiden, jotka haluavat tehdä valiokunnan lausunnosta poikkeavia ehdotuksia eduskunnan lausunnoksi, on tehtävä ehdotuksensa keskustelun kuluessa.

Selonteon käsittelyssä ei voida tehdä ehdotusta eikä päätöstä valtioneuvoston tai sen jäsenen nauttimasta luottamuksesta.

Keskustelu:

Ed. S e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunnalle on vaalikauden loppuaikoina kasautunut kolme merkittävää käsillä olevan alan lakimuutosesitystä. Nämä ovat asuntopoliittinen selonteko, huoneenvuokralaki ja rakennuslaki. Me olemme pyrkineet mahdollisimman tehokkaasti ja nopeasti näitä asioita käsittelemään, mutta täytyy myöntää, että asuntopoliittisen selonteon käsittelyn yhteydessä me emme menneet sellaiseen perusteellisuuteen, mikä tässä asiassa olisi ollut tarpeen ja mikä, jos meille olisi tämä asuntopoliittinen selonteko aikaisemmin annettu, olisi ollut mahdollista.

Tämä ympäristövaliokunnan lyhyt kaava asuntopoliittisen selonteon käsittelyssä perustuu myös siihen, että minkäänlaisia uusia hahmotelmia tulevan eduskunnan ja tulevan uuden hallituksen ohjelmaksi tässä asiassa ei ole tehty. Ympäristövaliokunta lausuu nimenomaan, että asuntopoliittisessa selonteossa ei ole tehty linjausta tulevaisuuteen. Selonteon peruslähtökohtana on hallitusohjelma, ja toimenpiteitä kuluneen vaalikauden aikana on verrattu hallitusohjelmaan. Tässä asiassa tietysti hallituspuolueilla ja oppositiolla on peräti erilainen näkemys.

Hallituspuolueiden kansanedustajat pitävät asuntopoliittista selontekoa hyvänä kuvauksena liittyen niihin toimenpiteisiin, joita hallitusohjelman perusteella on tehty. Oppositio huomauttaa, että asuntopolitiikan romahdusta kuluneella vaalikaudella ei tässä yhteydessä ole otettu riittävässä määrin käsiteltäväksi. Nimittäin kaikille on selvää, että asuntotuotanto on romahtanut kuluneen nelivuotiskauden aikana, ja sitten on erilaisia näkemyksiä siitä, onko se hyvä asia vai huono asia. Hallituspuolueiden mielestä siihen liittyy hyviäkin asioita, kun taas opposition mielestä asuntopolitiikan ja asuntotuotannon romahdus on yksinomaan huono asia.

Valiokunnan mielestä on tulevaisuudessa pyrittävä painottamaan tukea rakentamisen tukemisesta asumisen tukemiseen. Tämä on valiokunnan kannanotto asiaan, josta hallituksen asuntopoliittisessa selonteossa ei esitetty lainkaan linjausta. Eli me olisimme toivoneet varmaankin koko valiokunta, että myös se linjaus olisi otettu esille, miten tulisi siirtyä tarkastelemaan asumisen tukemista myös sen ohella, että kaikki toimenpiteet liittyvät rakentamiseen ja sen tukemiseen.

Valiokuntakäsittelyn yhteydessä korostettiin muutamia asioita, jotka voidaan lukea ns. helppoihin asioihin, ja niistä vallitsi suuri yksimielisyys.

Niinpä valiokunta kuuli asiantuntijoita rakennusten kosteus- ja homevaurioista ja piti niitä yleisempinä kuin on tähän saakka uskottu. Kosteus- ja homevaurioita esiintyy kaiken tyyppisissä ja kaiken ikäisissä asunnoissa, ja vauriot löytyvät kuitenkin ennen muuta pientaloista. Näihin vaurioihin saattaa liittyä terveysriski, minkä lisäksi niillä on tietysti taloudellisia vaikutuksia, jotka liittyvät rakennuksen kuntoon ja sen arvoon. Valiokunta pitää tärkeänä, että tutkimusta tällä alueella jatketaan ja myös homevaurioituneiden talojen vastuukysymykset, silloin kun on kysymys kaupankäynnistä, selvitetään ja tutkitaan. Tämä oli toinen niistä helpoista asioista, joihin valiokunta kiinnitti erityistä huomiota.

Sen lisäksi valiokunta korosti sitä, että asuntorakentamisen laatuvalvonta on asia, jota ei saa laiminlyödä huolimatta siitä, että kuluneella nelivuotiskaudella on muutettu lainsäädäntöä niin, että aravatuotannon yksityiskohtaisista suunnittelunormeista on luovuttu ja vastuuta rakentamisen laadusta on lisätty suunnittelijoille, rakentajille ja aravarakentamisen osalta myös kunnille. Tämä ei ole välttämättä tehokasta laadunvalvontaa. On mahdollista, että tarvitaan uusia toimenpiteitä sen turvaamiseksi, että markkinoilla pyritään joko maksimoimaan määrää, jättämään laatu huomiotta tai muilla keinoin tekemään rakennuksia, joissa entinen laatuvalvonta olisi tuottanut ihmisille parempaa asumistasoa.

Sen lisäksi mietinnössä kiinnitetään huomiota erityisryhmien, kuten invalidien ja romanien, asumiseen. Minkäänlaisia konkreettisia toimenpiteitä ei ehdoteta, mutta kyllä selvästi nähdään, että sekä invalideilla että romaneilla on sellaisia perusteltuja asumiseen liittyviä vaatimuksia, joilla on laajaa yhteiskuntapoliittista merkitystä.

Valiokunnassa on selontekoa koskevaan mietintöön liitetty kolme eriävää mielipidettä. Nämä vastalauseet eivät ole välttämättä keskenään ristiriitaisia tai toisensa pois sulkevia. Ne ovat eri poliittisten ryhmien näkemyksiä näistä asioista. Itse asiassa vain ajan puutteen takia niitä ei ole keskenään yhteensovitettu. Korostan sitä, että

valiokunta joutui käsittelemään selontekoa aivan harvinaislaatuisessa kiireessä johtuen siitä, että monet asumiseen liittyvät tärkeät lakiesitykset tulivat hallituksesta eduskunnalle vasta marras-joulukuussa, tältä osin aivan liian myöhään, jotta olisi ollut löydettävissä perusteltuja linjauksia tulevaisuuteen suuntautuvissa asioissa, linjanvedoissa, näissä kysymyksissä. Sosialidemokraattien vastalauseessa nähdään, että asuntorahoitusta ei ole kehitetty vaan päinvastoin heikennetty. Kritiikki kohdistuu myös korkotukijärjestelmillä tapahtuvaan rakentamiseen eli siihen, että korkotukijärjestelmät eivät ole olleet yhtä tehokkaita ja ovat osittain johtaneet jopa keinotteluun verrattuna aravarakentamiseen.

Sosialidemokraatit myös näkevät hallituksen halun supistaa tarvetarkintaista asumistukea ja näkevät tuen tulevan leikatuksi kuluvana vuonna. Tuen ovat menettäneet huomattavasti useammat ruokakunnat kuin ne, jotka tulevat omillaan toimeen. Tämän takia asumistuen leikkaaminen on näkynyt kunnallisessa toimeentulotuessa. Yhteenvetona sosialidemokraatit esittävät, että hallitus on kärjistänyt asuntopolitiikallaan talous-, työllisyys- ja asuntopoliittisia ongelmia.

Toisessa vastalauseessa, jonka ovat allekirjoittaneet vasemmistoliittolaiset, siteerataan näennäisesti puolueetonta tahoa eli pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan sijaintisuunnittelutoimiston vuosiraporttia, koska siinä on hyvin kuvattu nykyisen asumispolitiikan ongelmat: "Nykyisen hallituksen kaudella asuntotoimien julkisen talouden leikkaukset ovat tehneet pitkäjänteisen asuntopolitiikan lähes mahdottomaksi. Valtakunnallisen asunto-ohjelman laatiminen onkin lopetettu tarpeettomana. Olemme siirtyneet jatkuvan epävarmuuden aikaan, jota hallitsee markkinoiden lisääntynyt suhdanneherkkyys ja kaaosmaisuus. Vanhoja järjestelmiä puretaan, ei kuitenkaan ilmiselviä puutteita sisältävää yhtenäislainajärjestelmää. Tuotantotukia ja niiden saajien määrää ollaan supistamassa. Veroetuuksia ollaan asteittain kaventamassa. Erityisesti asumistuen saajien karsinta kertoo hallituksen koventuneesta linjasta kaikkein huono-osaisimpia kohtaan. Asunnottomuuden syyksi on tulossa entistä selvemmin maksukyvyttömyys ja köyhyys, ei enää esimerkiksi alkoholisoituminen. Risumaja on kylmä varsinkin talvella." Näin sanoo pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan elin.

Tältä pohjalta vasemmistoliittolaisten vastalauseessa nähdään myös ne kaikki ongelmat, jotka liittyvät asuntotuotannon romahtamiseen, ja nähdään, että se on seurausta hallituksen nimenomaisesta huonosta toiminnasta tällä alueella. Lähtökohta on se, että asuntopolitiikka on hallituksen, jos mahdollista, kaikkein huonoimmin hoidettuja toimintalohkoja yhteiskuntapolitiikassa. (Ed. Aittoniemi: Allekirjoittaako valiokunnan puheenjohtaja?) — Valiokunnan puheenjohtaja, ed. Aittoniemi, on tässä yhteydessä samaa mieltä kuin vastalauseessaan.

Mitä tulee ei valiokunnan mietinnön esittelyyn vaan omaan mielipiteeseeni, niin tässä yhteydessä haluan vetää erilaista linjaa kuin esimerkiksi puolueeni puheenjohtaja Claes Andersson, joka tänään näyttää sanoneen, että asuntolainojen korkovähennysoikeus on lopetettava. Mielestäni se on huono vaatimus, ja sitä en voi allekirjoittaa. Muutenkin ylivelkaantuneiden ja rahoituksen kautta ongelmiin joutuneiden ihmisten asiat ovat sellaisia, että niitä olisi tässä yhteydessä pitänyt perusteellisemmin käsitellä. Niitä ovat käsitelleet eriävässä mielipiteessään sosialidemokraatit, vasemmistoliittolaiset ja myös ed. Kankaanniemi, joka on nostanut esiin kristillisen ryhmän näkökulmasta saman ylivelkaantumisasian. Se on ongelma, johon ei ole löydetty ratkaisua. Näyttää siltä, että hallitus ei ole omalla politiikallaan enää helpottamassa ylivelkaantuneiden ihmisten asemaa ja on ajamassa asumistukeen oikeutettuja ihmisiä kunnallisen toimeentulotuen varaan. Sehän on merkittävä yhteiskuntapoliittinen ongelma.

Kaiken kaikkiaan asuntopoliittisessa selonteossa ei ole ylivelkaantumisongelmaa käsitelty eikä myöskään valiokunnan mietinnössä siihen ole puututtu tavalla, josta eräät asiantuntijat ilmaisivat syvän huolensa, mutta joka yhteiskunnallisena kysymyksenä näyttää nyt jäävän muiden kysymysten varjoon. Meillä on keskuudessamme edelleen ylivelkaantuneet kanssaihmisemme. Olen vakuuttunut siitä, että myös hallituspuolella tunnetaan syvää huolta niistä ihmisistä, vaikka asuntopoliittisessa selonteossa siihen ei mielestäni riittävästi eikä varmaankaan ainakaan oppositioryhmien mielestä hallituksen selonteossa ja valiokunnan mietinnössä esitetty riittävästi kantaa eikä huolta.

Arvoisa puhemies! Siis yleispiirteenä valiokunnan mietinnöstä totean, että se ei käsittele tulevaisuuteen liittyviä suuntauksia, koska hallituksen asuntopoliittinen selontekokaan ei niitä käsittele. Sen takia tämän selonteon käsittely tässä vaiheessa vaalikautta on mieluumminkin menneiden asioiden tarkastelua eikä suuntaudu tulevaisuuteen eikä siten käy esimerkiksi seuraa-

van, uuden, valittavan eduskunnan ja uuden hallituksen työn pohjaksi. Tämä ei anna eväitä uudelle hallitukselle siitä, millä tavalla asuntopolitiikkaa maassa pitäisi johtaa.

Kuten sanoin, hallituspuolueiden edustajien ja opposition edustajien näkemykset ovat perusteellisesti ristiriitaisia siitä, millä tavalla asuntopolitiikkaa kuluneella kaudella on hoidettu. Kun toiset näkevät siinä hyviäkin merkkejä, oppositiopuolella nähdään tapahtuneen selvä romahdus ja sitä kautta ihmisten asumiseen liittyvien elinolojen vaikeutuminen.

Edustajat Mölsä, Biaudet ja Linnainmaa merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Vuorensola: Arvoisa puhemies! Esko Ahon hallituksen aloittaessa työtään asuntoasiat olivat polttava yhteiskunnallinen ongelma. Tätä kuvaa hyvin Helsingin Sanomien tammikuussa 91 julkaisema kirjoitus otsikolla "Kaikkien aikojen asuntokatastrofi". Jutun väliotsikointi selvittää kokonaistilannetta seuraavasti: "Asuntojen hinnat nousivat parissa vuodessa kaksinkertaisiksi, kansa ylivelkaantui, mittavat voitot sijoittajien taskuun." Edellä kuvatun tilanteen taustalla oli se, että rahamarkkinoiden vapauttaminen nosti asuntojen kysynnän ennätyskorkealle. Hallitus ei pyrkinyt tasoittamaan riittävästi suhdanteita, vaan kysynnän myötä myös tuotannon annettiin kasvaa ennätysmääriin. Valtio itse asiassa näin lisäsi valtion lainoittamaa tuotantoa vuosina, jolloin yksityinenkin rakentaminen ylikuumeni. Korkojen noustua sietämättömiksi väistämätön seuraus oli asuntojen kysynnän hiljentyminen. Noudatetun talouspolitiikan seurauksena rakennuslupien hakeminen romahti vuoden 90 alussa ja aiemmin aloitetut työmaat hiljenivät vuotta myöhemmin. Jäljelle jäi rakennusalan huipppukorkea työttömyys, 15 000 tyhjää uutta asuntoa ja miljoonia neliöitä tyhjiä liike- ja toimitiloja.

Ahon hallituksen aloittaessa maassamme oli valtava pula vuokra-asunnoista. Lisäksi rakennuskustannukset olivat nousseet ja uuden yhtenäislainan myötä aravavuokrat nousivat kovan rahan vuokria selvästi korkeammalle. Kymmenettuhannet omistusasunnon hankkineet olivat joutuneet maksamaan asunnoistaan täysin ylimitoitetun hinnan ja olivat sen jälkeen tappavan koron vankeina. Tuhannet olivat jääneet kahden asunnon loukkuun. Lisäksi asp-lainajärjestelmä oli menettämässä uskottavuuttaan. Näissä vaikeissa olosuhteissa hallitus joutui aloittamaan asuntokatastrofin pesänselvityksen.

Ennen vaaleja keskusta oli asettanut tavoitteekseen mm. korkotason alentamisen, vuokra-asuntojen tuntuvan määrän lisäämisen, yhteiskunnan tuen suuntaamisen ensiasunnon hankkijoille ja perheille, velka- ja korkoloukkuun joutuneiden tukemisen poikkeustoimin, pitkäaikaisten rahoitusmarkkinoiden luomisen sekä rakennustoiminnan kilpailun lisäämisen. Yleisesti voi sanoa, että näissä tavoitteissa on olosuhteisiin nähden onnistuttu melko hyvin. Toki on huomattava, että lama ja suurtyöttömyys ovat tuoneet omat uudet ongelmansa.

Asuntotilanteen paranemiseen ovat vaikuttaneet sekä harjoitettu asuntopolitiikka että yleinen talouspolitiikka. Vientivetoisen kasvun kautta on korot lopulta saatu laskemaan ja myös vakiintumaan. Nuorten ja ensiasunnon hankkijoiden asema asuntomarkkinoilla on helpottunut. Asuntojen hinnat ovat laskeneet reaalisesti yli kymmenen vuotta sitten vallinneelle tasolle. Kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja on runsaasti tarjolla. Asumisoikeusasunnot ovat tulleet uudeksi vaihtoehdoksi. Asp-järjestelmä on saatu jälleen houkuttelevammaksi. Ylivelkaantuneita on voitu tukea mm. erilaisin korkotukijärjestelyin. Vuokramarkkinoita on parannettu erityisesti purkamalla vuokrasäännöstelyä, mutta myös tekemällä vuokralle antamista aikaisempaa edullisemmaksi. Yksityisten vuokra-asuntojen määrä onkin kasvanut lähes 30 000 asunnolla. Aikanaan varsin kovaan kritiikkiin joutunut vuokrasäännöstelyn purkaminen on siis, näin voidaan sanoa, ajoittunut suhdannepoliittisesti juuri oikeaan aikaan. Nyt varmasti silloiset esityksen vastustajatkin ovat valmiita myöntämään, että toimenpide on oleellisesti parantanut asuntomarkkinoiden toimivuutta.

Onnistuneena voi pitää myös sitä, että rakentamisen painopistettä on siirretty asuntojen perusparantamiseen. Tämä on järkevää niin työllisyyden kuin valtion talouden tilankin kannalta. Erittäin vaikeasta valtiontaloustilanteesta huolimatta on yhteiskunnan tukemaa asuntotuotantoa voitu ylläpitää niin korkotuki- kuin aravajärjestelmänkin kautta. Lamasta huolimatta uudisrakentamisen määrä Suomessa on länsieurooppalaista keskitasoa. Esimerkiksi Ruotsissa uudisrakentamista oli vuonna 94 vain alle kolmannes siitä määrästä mikä Suomessa, vaikka Ruotsin väkiluku, niin kuin hyvin tiedämme, on lähes kaksinkertainen.

Lisäksi valtion tukeman rakentamisen painopistettä on siirretty hallitusti alueille, joilla kysyntä on suurinta. Osin epäonnistunut aravalainojen yhtenäislainajärjestelmä on myös pantu remonttiin. Väliinputoamisten ja väärinkäytösten välttämiseksi on aloitettu asumisen tukijärjestelmän yhteensovittaminen muihin yhteiskunnan tukijärjestelmiin. Asumistukien laskentaperusteita on säästösyistä tiukennettu, mutta toisaalta osana perhetukipakettia lapsiperheiden asumistuki on voitu ylläpitää tyydyttävällä tasolla. Asunnottomien määrä on tällä hallituskaudella pudonnut 20 000:sta alle 12 000:n.

Arvoisa puhemies! Kuten edellä käy ilmi, vaalikauden aikana on tapahtunut hyvin paljon myös myönteistä asuntopolitiikan saralla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki ongelmat olisi jo ratkaistu. Päinvastoin tulevinakin vuosina asuntopolitiikassa on monen monta haastetta.

Haluan seuraavaksi eritellä hieman tarkemmin lähivuosien asuntopolitiikan keskeisimpiä, tärkeimpiä haasteita ja tavoitteita.

Asumiskustannukset muodostavat perheen elinkustannuksista keskimäärin noin viidenneksen. Kokoluokka on suunnilleen sama, jopa hiukan suurempi kuin mitä nykyisellä laskennalla normaaliperheen elintarvike- ja ruokamenot. Kustannukset jakautuvat niin, että nuoremmissa ikäluokissa asumiskustannukset elinkustannuksista ovat suurimmillaan ja vanhemmissa ikäluokissa pienimmillään.

Elämä ei saisi olla kuitenkaan pelkkää asumista tai asumiseen liittyvää säästämistä, vaan toki siinä pitäisi olla myöskin mahdollisuus itsensä kehittämiseen ja elämän laadun kohentamiseen. Tavoitteeksi olisikin otettava asumismenojen saaminen kohtuulliseksi ihmisen elinkaaren kaikissa eri vaiheissa. Asumisen tuki onkin kehitettävä vastaamaan paremmin perheiden ja yksilöiden erilaisiin tilanteisiin. Tulevien vuosien haaste on koota yhteen kansalaisten perusturvaa ja yhteensovittaa verotusta niin, että niukoissakin oloissa tuki jakaantuu mahdollisimman oikeudenmukaisesti. Erilaiset elämäntilanteet, kuten työttömyys ja velkaantuminen, on pystyttävä huomioimaan paremmin.

Hyvät edellytykset yhteistarkastelulle tällä hetkellä antaa se, että niin yleisen kuin opiskelijoidenkin asumistuen maksatus on siirtynyt Kansaneläkelaitokselle. Yhteensovittamista helpottaisi se, että asumistuki lisäksi siirrettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Asumistuki on jo nyt käytännössä enemmän toimeentulon perusturvaa kuin itse asuntopolitiikkaa. Järjestelmiä on samalla yksinkertaistettava ja tehtävä ne paremmin kansalaisille ymmärrettäviksi.

Kun on haettu valtiontalouden säästöjä, on ehdotettu oman asunnon hankinnan verovähennystuen leikkausta. Tässä keskusta etenisi hyvin varovasti. Jyrkät kannanotot saattavat perustua osin puutteellisiin tietoihin verovähennystuen kohdentumisesta ja nuorten perheiden tilanteesta. Aikaisemmin korkojen verovähennystuki on toki hyödyttänyt erityisesti suurempituloisia. Verotuen jakautumisessa on sittemmin tapahtunut kuitenkin merkittävä muutos. 90-luvulla verovähennystuki on jakautunut aikaisempaa selvästi tasaisemmin eri tuloluokkien kesken. Lisäksi pienituloisimpien osuus verovähennystuesta kasvoi 80-luvun lopulla. Kasvu oli seurausta siitä, että pienempituloiset velkaantuivat voimakkaasti. Verovähennystuki kohdentuu aiempaa sosiaalisemmin myös siksi, että vähennys tehdään nykyisin verosta, ei tulosta. Vähennysoikeus on jo asteittain alenemassa. Itse asiassa 90-luvun alun aikana tuen painopistettä on jo asteittain siirretty verovähennystuesta asumistukeen. Ensi vuonna asumistuen on arvioitu jakautuvan niin, että valtion talousarvion kautta jaettava asumistuen osuus kokonaisuudessaan on noin 4,1 miljardia markkaa ja korkojen verovähennystuki puolestaan noin 3,2 miljardia markkaa.

Verovähennyksen tulevaisuus on selvitettävä osana sosiaaliturvakokonaisuutta siten, että nuorten perheiden köyhyysloukut voitaisiin poistaa. Monet nuoret perheet ovat mitoittaneet oman asunnon hankintansa pitkälti juuri korkovähennysjärjestelmän varaan. Asteittain voitaisiin edetä ehkä siihen suuntaan, että vain nuoret ja ensiasunnon hankkijat voisivat saada korkovähennyksen.

Asuntopolitiikassa tuetaan nykyisin sekä asumiskustannuksia että rakentamisen kustannuksia. Keskusta kannattaa ympäristövaliokunnan mietinnön linjausta siitä, että asumisen tukemisen painopistettä on tulevaisuudessa suunnattava yhä enemmän rakentamisen tukemisesta asumisen tukemiseen. Se ei voi tapahtua yhtäkkisesti, vaan siirtyminen on sovitettava yhteen asuntorakentamisessa ja asuntorahoituksessa tapahtuvan kehityksen kanssa.

Toinen asia, johon haluan puuttua. Edellisessä kohdassa esiin tuomaani elinkaarifilosofiaan kuuluu se, että jokaisen elämäntilanteeseen on tarjolla oikeanlainen asunto. Asuntomarkkinoilla tuleekin olla vaihtoehtoja ja joustavuutta. Ti-

lavaan asuntoon pitäisi olla mahdollisuus juuri silloin, kun perheen koko on suurimmillaan. Myöhemmin saattaa soveltuvin asunto olla taas pienempi asunto, kunhan se sijaitsee lähellä palveluita. Asuntopolitiikka on tulevaisuudessa sovitettava elämänkaariajatteluun. Siksi vuokra-asuntojen tarjonta on pidettävä korkealla tasolla. Toiseksi omistusasumiseen on löydettävä pitkäaikaisia ja asunnonhankkijan kannalta nykyistä vähemmän riskialttiita vaihtoehtoja. Kolmanneksi on ylipäätään lisättävä asumisen vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia räätälöidä asuntoja kulloisenkin tarpeen mukaan.

Kaikin käytettävissä olevin keinoin on siis turvattava yksityisten vuokra-asuntojen säilyvyys vuokrakäytössä myös noususuhdanteen aikana. Vuokralle antamisen on säilyttävä houkuttelevana vaihtoehtona. Eduskunnan ympäristövaliokunnassa onkin parhaillaan käsittelyssä huoneenvuokralain uudistus, joka purkaa sääntelyn myös vanhoista vuokrasuhteista. Keskusta kannattaa sääntelyn purkua kaikilta osiltaan, sillä se luo edellytykset vuokra-asuntojen tarjonnan edelleen lisäämiselle.

Vuokralla asumisen ohella hyvä vaihtoehto perinteiselle omistusasumiselle on asumisoikeusasunto. Asumisoikeusmallin kehittelyä onkin jatkettava. Tehokkaasti toimineesta opiskelija-asuntojen rakentamisesta voidaan myös painopistettä siirtää nuorisoasuntojen tarjontaan.

Kolmanneksi haluaisin puuttua seuraavaan asiaan. Kuten edellä on käynyt ilmi, nuorten ja lapsiperheiden asunto-olojen parantamisen tulee olla lähivuosien asuntopolitiikan keskeisiä painopisteitä. Tähän läheisesti liittyy kysymys sukupolvien välisestä tulonjaosta. Me suuret ikäluokat pystyimme 60- ja 70-luvuilla hankkimaan omistusasuntomme suhteellisen edullisesti matalan lainakoron ja korkean inflaation vallitessa. Kuitenkin 1980-luvun puolivälistä alkoi dramaattinen tilanteen muutos. Nuoren sukupolven asunnonhankintaa ei enää avita voimakas inflaatio. Halpaa lainaa ei enää ole, kun reaalinen korkotaso on tuntuvasti noussut. Nuorten paha työttömyystilanne pahentaa tilannetta entisestään.

Vielä vuosia onkin hoidettava 80-luvun perintöä eli tuona aikana omistusasunnon hankkineita, kaikkien aikojen velkaantuneimpia nuoria perheitä. Etenkin pieni- ja keskituloisten perheiden asumiskustannukset ovat edelleen kohtuuttoman korkeat. Työttömiksi joutuneilla on usein suuria vaikeuksia selvitä asumismenoistaan. Nuorten työttömyys on vaikuttanut myös siihen, että opiskelijoita on siirtynyt asumaan takaisin kotiin vanhempiensa luokse.

Neljäs seikka: Peruskorjauksen tulee jatkossakin olla valtion asuntopolitiikan yhtenä painopisteenä. Naapurimaamme Ruotsin malliin rakennetut betonilähiöt ovat peräisin 60- ja 70-luvuilta. Ne alkavat olla nyt suurten peruskorjausten tarpeessa. Ympäristöministeriö ja Asuntorahasto ovatkin äskettäin käynnistäneet lähiöiden perusparannusprojektin. Tämä on erittäin keskeinen ja merkittävä hanke, voidaanhan sen avulla ylläpitää kansallisvarallisuuttamme asuntoja käyttökelpoisessa muodossa ja työllistää osa laman seurauksena työttömiksi joutuneista rakentamisen ammattilaisista.

Aravajärjestelmä voitaisiin jatkossa jakaa yleiseen aravatuotantoon sekä erillisryhmien aravatuotantoon. Erityisryhmien aravalaina voitaisiin suunnata eniten tukea tarvitseville. Vanhoihin asuntoihin kohdistuva hankintalainoitus sopii hyvin erityisryhmien tarpeisiin ja niille köyhille alueille, joilla ei ole uustuotannon tarvetta mutta ehkä sitäkin enemmän sosiaalisen asuntotuotannon tarvetta.

Ympäristövaliokunta kiinnittää mietinnössään huomiota rakennusten kosteus- ja homevaurioihin. Ne ovat yleisempiä kuin on oikeastaan aikaisemmin osattu olettaa. Niinpä peruskorjauksen ja uustuotannon osalta näiden vaurioiden ehkäisemiseen ja korjaamiseen on annettava tarvittavaa tietoa. Näin voidaan ehkäistä rakennusten kosteus- ja homevaurioiden muotoutuminen merkittäväksi terveysriskiksi.

Viidentenä kohtana korostan seuraavaa asiaa: On voimallisesti kannustettava uuden puurakentamisen kulttuurin nousua, mitä maan hallitus onkin tarmokkaasti lähtenyt vauhdittamaan. Puuta käytetään Suomessa rakentamiseen vain noin kolmannes siitä, mitkä sen todelliset käyttömahdollisuudet olisivat. Ekologiset ja kansantaloudelliset tavoitteet huomioon ottaen puun vuotuista käyttöä voitaisiin lisätä vienti mukaan lukien rakentamisessa, sisustuksessa ja huonekaluteollisuudessa 10—15 miljoonalla kuutiometrillä. Puurakentaminen soveltuu vihreän teollistamisen strategiaan, kohdistuuhan rakentaminen puun jatkojalosteisiin. Lisäksi puurakentaminen vastaa lisääntyvään ekologiseen kysyntään, joka voimistuu nimenomaan vientimarkkinoilla.

Puun käytön lisäämisellä on myös työllisyyden kannalta erittäin suuri merkitys. Puun korjuu, jalostus rakennustuotteiksi ja käyttö rakentamisessa työllistävät ihmisiä monissa eri vaiheissa. Puurakentamisen taloudelliset vaikutukset

jakaantuvat tasapuolisesti maan eri osiin. Puurakentaminen suosii pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joiden työllistävä vaikutus on työllisyyden lisäämiseksi merkittävä myös maaseudulla. Näitä tavoitteita edistämään hallitus laatikin kaksi viikkoa sitten seitsemän kohtaa sisältävän toimenpideohjelman. Ohjelman pohjalta puurakentamisesta on lähitulevaisuudessa kehitettävissä merkittävä suomalaisen erityisosaamisen alue. Tälle osaamiselle on varmasti kysyntää sekä idässä että lännessä.

Arvoisa puhemies! Näillä huomautuksilla, huomioilla ja näkemyksillä olen esittänyt keskustan eduskuntaryhmän kannan asuntopoliittiseen selontekoon.

Edustajat Kemppainen, Vanhanen ja Kautto merkitään läsnä oleviksi.

Ed. T ö r n q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Viime sunnuntaina alkaneen yhteisvastuukeräyksen teemana on "Anna minulle koti". Osalla tuon keräyksen tuotosta on tarkoitus auttaa täällä kotimaassa kodittomia ja asuntovelkojensa vuoksi vaikeuksiin joutuneita ihmisiä. Aihe on mitä ajankohtaisin, onhan Suomessa vieläkin yli 10 000 ihmistä vailla asuntoa ja tuhannet perheet ja heidän isovanhempansa ja sukulaisensa kamppailevat asuntovelkojensa ja takaustensa kanssa saadakseen pitää perheellä oman kodin.

Suomessa on viime vuosina tapahtunut omaisuuden ja varallisuuden uusjako myös asuntojen kohdalla. Ne, joilla varaa on, ostavat halvalla asuntoja joko pankeilta tai suoraan vaikeuksiin joutuneilta ihmisiltä. Ne, joilla varaa ei ole, joutuvat asumaan yhä kehnommin. Suomi on kylmä maa, ja jokainen ihminen tarvitsee oman kodin, katon päänsä päälle, paikan, jossa voi rauhassa miettiä maailman menoa. Asunnottomalle Siperian opetus on liian kova kohtalo.

Arvoisa puhemies! Nyt on asuntopoliittisen tilinteon aika. Asuntoasioiden hoito nähtiin porvarihallitusta muodostettaessa niin tärkeäksi, että hallitukseen nimitettiin erillinen asuntoministeri. Mitkä ovat tulokset? Ovatko asuntoasiat nyt kunnossa? Tarvitaanko vaalien jälkeiseen hallitukseen vielä erillinen asuntoministeri? Nyt on sopiva tilaisuus tehdä tilinpäätös menneestä mutta myös katsoa tulevaisuuteen.

Uutta asuntoministeriä ei tarvita, jos on uskominen hallituspuolueiden edustajien todisteluihin. Kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron käyttäjä ed. Hanna Markkula totesi asuntopoliittisen selonteon lähetekeskustelussa mm. seuraavaa: "Asuntopolitiikassa on päästy holhouksesta ja sääntelystä eroon vasemmiston vastustuksesta huolimatta, mikä on merkinnyt uusia vuokra-asuntoja, alhaisempia vuokria, uusien tuotantomuotojen kehittymistä sekä asuntomarkkinoiden joustavuuden ja toimivuuden lisääntymistä. Tämä on puolestaan lisännyt sosiaalista varmuutta ja vähentänyt asunnottomien määrää." — Ed. Markkulan mukaan politiikan painotukset ovat osuneet kohdalleen.

Kokoomuksen mielestä asuntoasiat on hoidettu erinomaisesti. Sosialidemokraatit samoin kuin sadattuhannet suomalaiset lapsiperheet sekä nuoret näkevät ja kokevat tilanteen toisin. Kohonneiden vuokrien kanssa taisteleva työtön, vuokra-asuntojonossa oleva nuori tai asuntovelkoihinsa nääntyvä lapsiperhe ei tunne hyötyneensä porvarihallituksen markkinaehtoisesta, sääntelyn poistaneesta asuntopolitiikasta. He eivät taputa käsiään paljon parjatun ns. holhouksen päättymiselle. Heille sääntelyn ja holhouksen purkamisen nimissä tehdyt päätökset ovat merkinneet epävarmuutta, jatkuvaa asumiskustannusten nousua ja pahimmassa tapauksessa asunnon menetystä. Yhteiskunnan suojaverkot ovat pettäneet pahoin silloin, kun aravavuokria ei enää pysty maksamaan eikä muita inhimillisiä asumisvaihtoehtoja ole jäljellä. On vain markkinoiden tarjoamia vuokra-asuntoja, joihin pääsemiseksi tarvitaan isompi tukku seteleitä, ja niitä ei työttömillä ja lapsiperheillä ole.

Porvarillisen asuntopolitiikan seurauksena suomalainen lapsiperhe asuu entistä ahtaammin. Suomalainen nuori asuu entistä pitempään vanhempiensa luona. Laman aikana on jäänyt vanhempiensa luo kokonaista kolme nuorten ikäluokkaa eli noin 100 000 asunnon tarvitsijaa. Tämän seurauksena vuokra-asuntojonoissa on nyt yli 100 000 asunnon hakijaa. Ongelmana eivät tänä päivänä ole vain taantuvien paikkakuntien tyhjät vuokra-asunnot vaan kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen puute kasvavissa taajamissa.

Asuntokauppa ei käy, vaikka asunnon välittäjät aika ajoin ilmoittavatkin kaupan elpyneen. Asuntoja ei yksinkertaisesti ole varaa ostaa eikä niitä uskalleta ostaa jatkuvan työpaikka- tai korkoepävarmuuden vuoksi. Asuntoja ei uskalleta edes rakentaa muutoin kuin yhteiskunnan tuella.

Asuntotuotanto on romahtanut. Asuntotuotannon määrä on pudonnut alle puoleen vuoden 1989 huippulukemista. Koskaan toisen maail-

mansodan jälkeen ei asuntojen uustuotannon taso ole ollut yhtä alhaalla kuin viime vuonna, jolloin aloitettiin vain noin 25 000 asunnon rakentaminen. Niistä arava- ja korkotukiasuntoja oli yli 60 prosenttia.

Ennusteet tälle vuodelle ovat vielä alhaisemmat. Uustuotanto jäänee alle 20 000 asunnon. Siitäkin on pääosa valtion tukemaa asuntotuotantoa. Miten viimeisiä henkosia vetelevä hallitus on siis varautunut paljon mainostamaansa parantuvaan työllisyystilanteeseen ja siitä seuraavaan voimistuvaan muuttoliikkeeseen? Tämä seurausketju lienee jäänyt miettimättä.

Vuokralla asuvien asumiskustannukset ovat nousseet vuosina 1990—94 kolmanneksella. Vuokrien nousu on ollut vuokralaisten ostovoiman kehitykseen nähden suorastaan raju. Asia on jäänyt aivan liian vähälle huomiolle koko asuntopoliittisessa keskustelussa. Hallituksen huoneenvuokralain muutosten perusteena on ollut vuokra-asuntojen lisääminen ja vuokratason alentaminen.

Vapaarahoitteisia vuokra-asuntoja on toki tullut lisää, mutta vuokrat eivät ole alentuneet. Vuokria ovat nostaneet mm. erilaiset asumiseen liittyvät verot. Niin energia-, kiinteistö- kuin arvonlisäveroilla on lisätty asumiskustannuksia erityisesti vuokra-asunnoissa. Samaan aikaan kansalaisten reaalinen maksukyky on pudonnut niin työttömyyden kuin tuloverojen korotusten seurauksena. Suuri osa vuokralla asuvista ihmisistä on kärsinyt työttömyydestä, joten rajusti nousseet vuokrat on jouduttu maksamaan yhä useammin työttömyyspäivärahoilla.

Pienituloisille tarkoitettu asumistuki on ollut leikkausten kohteena koko porvarihallituksen kauden ajan. Tänäkin vuonna asumistuen menettää 45 000 ruokakuntaa. Lisäksi asumistuki alenee keskimäärin 70 markalla kuukaudessa. Tämä tarkoittaa sitä, että hallitus supistaa myös tätä kautta työttömien toimeentuloa. Yli puolet asumistukea saavista ruokakunnista kärsii työttömyydestä. Tarveharkintainen asumistuki on ollut porvarihallituksen leikkurin kohteena joka ikinen vuosi. Sitä on ensin leikattu, sitten välillä hiukan nostettu, jotta saadaan näyttämään, että jotain on tehty.

Asumistukeen menee nyt noin 2,5 miljardia markkaa. Samanaikaisesti omistusasumista tuetaan velkojen korkojen verovähennysoikeuden kautta yli 3 miljardilla markalla. Tämä tuki on viime vuodet saanut olla rauhassa. Hallitus ei ole halunnut kyseenalaistaa tukia, joista erityisesti sen omat kannattajat hyötyvät.

Pyytäessään asuntopoliittista selontekoa hallitukselta eduskunta edellytti mm. selvitystä asumiseen käytettävän yhteiskunnan tuen tarkoituksenmukaisesta kohdentumisesta. Selonteon perusteella ei voida sanoa, miten ja keiden asumiseen eri laina-, korkotuki- ja avustusjärjestelmien sekä korkovähennyksen kautta myönnetty tuki kohdentuu. Selonteko ei tässä suhteessa anna eväitä tukien oikeudenmukaisempaan kohdentamiseen. Hallitus ei ole halunnut linjata asumisen tukipolitiikkaa, koska oikeudenmukaiset ja tarpeeseen perustuvat ratkaisut edellyttäisivät puuttumista aivan muuhun tukeen kuin tarveharkintaiseen asumistukeen.

Arvoisa puhemies! Asuntopoliittisesta selonteosta puuttuvat näkemykset siitä, miten asuntopolitiikkaa tulee muuttaa olemassa olevien vaikeuksien voittamiseksi. Selonteko on toteava ja pintapuolinen, se ei luo näkymää tulevaisuuteen.

Suomalaisten asuntoasiat eivät ole vielä kunnossa. Ahtaasti asuu vähintään joka kuudes asuntokunta, ja asunnottomia on lähes 12 000 ihmistä, kuten jo alussa mainitsin. Suomea ei ole vielä rakennettu valmiiksi. Uustuotantoa tarvitaan, koska laman aikana patoutunut asuntojen kysyntä purkautuu ennemmin tai myöhemmin; ennemmin, jos työllisyys ja toimeentulo palautuvat nousukauden myötä, myöhemmin, jos epävarmuus työpaikan saannista tai asuntolainojen korkokehityksestä jatkuu.

Suomi tarvitsee jatkossakin asuntoministerin, mutta vain sellaisen, jolla on sosiaalista silmää nähdä, miten vähäisillä tuloilla elävien nuorten, lapsiperheiden tai yksinäisten miesten asuntoasiat voidaan hoitaa. Asuntoministerin on kyettävä hakemaan oikeudenmukaiset painopisteet asumisen tukipolitiikalle sekä kyettävä ohjaamaan uustuotantoa oikein tilanteessa, jossa yhteiskunnan tukea asumiseen on käytettävissä nykyistä vähemmän.

Laman hiljentämä omistusasuntojen kysyntä on luonut harhan siitä, että investointeja asumiseen ei enää tarvittaisi ja että asumisesta ei tarvitsi enää yhteiskunnallisena ongelmana murehtia. Käsitys on väärä. Kysyntää vastaava uustuotannon tarve on maassamme reilut 30 000 asuntoa. Tästä on lähdettävä, kun mietitään asioita eteenpäin. Asuntojen kysyntä muuttuu jatkossa.

Lama mursi utopian omistusasumisen ihanuudesta. On opittu, että omistusasumiseen ja suuriin asuntovelkoihin liittyy riskejä. Tämä vuosikymmen opettaa, ettei asuntovelkoja hoida inflaatiokaan. Tästä eteenpäin tarvitaan enemmän muita kuin perinteisiä omistusasuntoja.

Tarvitaan erityisesti vuokra-asuntoja mutta myös asumisoikeusasuntoja, yhteisöasuntoja, palveluasuntoja jne. Asuntopolitiikan on vastattava uusiin tarpeisiin. Suomesta on vihdoin tehtävä tässäkin kysymyksessä eurooppalainen. Vuokra-asuntojen osuutta asuntokannasta on nostettava.

Vuokrasääntelyn purku vaikuttaa tähän suuntaan, mutta näiden lisäksi on oltava yhteiskunnan ylläpitämiä asuntoja. Tarvitaan sellaisia asuntoja, joissa vuokralainen voi asua turvallisesti ja kohtuullisella vuokralla. Kysynnän perusteella on käsittämätöntä, ettei valtio tänä vuonna myönnä aravalainoja asumisoikeustalojen rakentamiseen. Kokemukset asumisoikeusasunnoista ovat pääosin myönteiset. Nämä asunnot sopivat erityisesti nuorille perheille, joiden lainanottomahdollisuudet ovat rajalliset.

Sosialidemokraattien mielestä asumisoikeusasuntojen rakentaminen on järkevää ennen kaikkea asunnontarvitsijoiden, mutta myös valtiontalouden näkökulmasta. Asukkaiden maksamat asumisoikeusmaksut vähentävät vuokra-asuntotuotantoon verrattuna merkittävällä tavalla kuntien ja valtion rahoitustarvetta.

Me haluamme palauttaa aravalainoituksen sosiaalisen asuntuotannon tärkeimmäksi rahoitusmuodoksi. Korkotukilainoitus voi olla vain täydentävä rahoitusmuoto. Aravalainoituksen painopisteen on oltava vuokra- ja omistusoikeusasunnoissa. Nykyiset lainoitusehdot johtavat välttämättä liian suuriin vuokriin, joten paluu kohtuullisiin vuokriin edellyttää vuosimaksujen tarkistamista. Sanomattakin on selvää, että 40—60 markan neliövuokrat ovat kohtuuttomia pienituloisille.

Porvarihallitus on panostanut asuntojen korjausrakentamiseen erityisesti viimeisen vuoden aikana. Tämä on ollut myös järkevää työllisyyspolitiikkaa. Tulevina vuosina on peruskorjausten kohteiksi otettava kokonaisia vuokralähiöitä, jotta rappeutuvien asuinalueiden kunto ja ilme voitaisiin kokonaisuudessaan uudistaa. Lähiöiden peruskorjaukset voidaan toteuttaa vain, jos rahoitukseen osallistuvat valtio, kunnat, kiinteistönomistajat ja asukkaat itse.

Arvoisa puhemies! Asuntopoliittinen selonteko ei antanut vastauksia nykyisten asunto-ongelmien ratkaisemiseen eikä asumisen tukipolitiikan uudistamiseen. Painopisteiden haku on kuitenkin väistämättä edessä, koska myös yhteiskunnan asuntobudjetti joudutaan sopeuttamaan pienempiin kehyksiin. Asuntopolitiikan uusiin haasteisiin vastaaminen, eri alueiden ja väestöryhmien asunto-ongelmien ratkaisu sekä tukipolitiikan uudistaminen kaipaisivat oman pekkasensa. Jos asuntopolitiikan painopisteistä ei saada syntymään kokonaisnäkemystä, valuvat asuntopolitiikan käytössä olevat voimavarat pala palalta budjetin katteeksi ja vähävaraisten asumisongelmat kärjistyvät.

Sosialidemokraattien vastaus asuntopolitiikan uudistamistyössä on: Haetaan oikeudenmukaisia ratkaisuja ja keskitytään todella niiden auttamiseen, jotka eivät selviä asumisongelmistaan yksin. Uudistamistyössä on myös muistettava, mitä perusoikeusuudistuksessa todetaan: "Julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä."

Ed. Varpasuo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Takala: Arvoisa puhemies! Neljä vuotta sitten suomalainen asuntopolitiikka oli täynnä sääntelyä, rajoitteita ja ongelmia. Nyt asuntopoliittinen selonteko osoittaa kiistatta, että kokoomuslaisen asuntoministerin johdolla on asuntopolitiikan osalta hallitusohjelma olennaisilta osiltaan toteutunut ja hallituksen harjoittama asuntopolitiikka on näin ollen tuloksiltaan onnistunutta. Myönteistä on ollut, että taloudellisen taantumankin aikana on pystytty sisällöllisesti kehittämään ja uudistamaan suomalaista asuntopolitiikkaa.

Kuten edellinen puheenvuoron pitäjä totesi, on kokoomus pitänyt hyvänä sitä, että vasemmiston pitkään vaalimasta holhouksesta ja sääntelystä on päästy. Tästä on kiistatta seurannut kansalaisille ja veronmaksajille vuokra-asuntojen tarjonnan lisääntymistä, alhaisempia vuokria, on myös kehittynyt uusia tuotantomuotoja ja asuntomarkkinoiden joustavuus ja toimivuus on lisääntynyt. (Välihuutoja vasemmalta) — Ed. Törnqvist, näin on todella tapahtunut. — Hallituksen tekemät uudistukset ovat osaltaan luoneet sosiaalista varmuutta ja vähentäneet asunnottomien määrää. Kokoomuksen mielestä voi todeta, että politiikan painotusten osuvuus on ollut suuri.

Asuntopolitiikan kehittäminen on silti yhä ajankohtaista. Valtiovallan on tulevaisuudessa pystyttävä yhä selkeämmin keskittämään ja painottamaan lukuisat asuntopoliittiset toimenpiteet ja tuet. Perusajatukseksi noussee selkeimmin asumisen tukeminen rakentamisen tukemisen sijaan.

Vasemmiston hartaasti vaalima vuokrasääntely tuhosi aikanaan yksityiset vuokra-asuntomarkkinat. Samalla se vaikeutti hyvätasoisten asuntojen vuokralle antamista leimaten vuokra-asumista vain pienituloisten asumismuodoksi. Tosiasiassa se vaikeutti erityisesti nuorten, opiskelijoiden ja nuorten perheiden asunnon saamista. Nyt voidaan todeta, että vuokrasääntelyn purku on ollut eräs vaalikauden onnistuneimpia ratkaisuja. Samalla voi todeta, että se on ollut kokoomuslaisen asuntopolitiikan voitto.

Sääntelyn purku tapahtui hallitusti, sillä kun hallitusohjelman mukainen vuokrasääntelyn purku aloitettiin vuonna 91, jatkuen vuonna 92, niin samoihin aikoihin toteutettu pääomatulojen verotuksen yhtenäistäminen ja vuokratulojen verotuksen keventäminen lisäsivät vuokra-asuntojen houkuttelevuutta sijoituskohteena. Näiden toimenpiteiden seurauksena kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen määrä on voimakkaasti lisääntynyt markkinoilla.

Tilastoja tarkastelemalla voimme todeta kehityksen olleen poikkeuksellisen nopeaa. Maassamme on tällä hetkellä noin 620 000 vuokra-asuntoa, joista vapaarahoitteisia on noin 300 000. Näistä 300 000:sta sääntelystä vapaita on tänään jo yli puolet. Kahdessa vuodessa sääntelyn purkamisen myötä vuokra-asuntoja on tullut markkinoille lisää yli 35 000, mikä vastaa koko valtion tukeman tuotannon määrää samana aikana.

Nuorten, opiskelijoiden ja nuorten perheiden kannalta on ollut niin ikään myönteistä, että vuokrataso on pysynyt kohtuullisena. Tapahtunut pieni keskivuokran nousu on lähinnä seurausta säänneltyjen vuokrien tasokorotuksista ja uusien vuokra-asuntojen keskeisimmästä sijainnista. Sosialidemokraatit ennustivat virheellisesti vuokrien nousevan pilviin. Olisiko nyt aika myöntää sääntelyajatukset virheellisiksi? (Ed. Törnqvist: Myönnetään sitten, kun noususuhdanne on parhaimillaan!)

Kokoomuksen eduskuntaryhmä yhtyy hallituksen selonteon näkemykseen, jonka mukaan laaja vuokra-asuntojen tarjonta ja kysyntä tasaavat parhaiten suuria muutoksia vuokratasossa. Asuntojen käyttäjille on myönteinen kehitys merkinnyt suurempaa valinnanvapautta oman elämäntilanteen mukaan. Mutta seuraavatkin askeleet on uskallettava ottaa. Sääntelyn purkamisen loppuun saattaminen eduskunnan käsittelyssä olevan huoneenvuokralain kokonaisuudistuksen yhteydessä on askel tähän suuntaan.

Asuntopolitiikan myönteinen kehitys on tuonut kansalaisille lisää valinnanvapautta ja kohtuuhintaisia asumisvaihtoehtoja. Ei voidakaan olettaa, että oman asunnon ostaminen olisi vuosien uhrauksia maksava elämäntehtävä. Tämän vuoksi on ollut myönteistä, että kehittyneiden vuokra-asuntomarkkinoiden rinnalle on syntynyt uusia vaihtoehtoisia asumismuotoja. Osaomistusasunnot ovat lyhyessä ajassa nousseet suosituiksi vaihtoehdoiksi. Se on kohtuuhintainen vaihtoehto sekä pääomatarpeen että vuokran osalta. Lisäksi mahdollisuus lunastaa oma asunto kymmenen vuoden kuluttua tämän päivän hinnalla lisää kiinnostusta.

Kiinnostus yksityisten vuokra-asuntojen rakentamiseen on myös lisääntynyt. Tähän on vaikuttanut onnistuminen pääomaverotuksen uudistamisessa, mutta myös suositut lyhytaikaiset korkotukilainat, joilla saadaan rakennetuksi kohtuukustannuksin laadukkaita ja korkeatasoisia asuntoja.

Asumisoikeusasunnot ovat myös hyvä esimerkki vaihtoehtoisesta asumismuodosta, sillä se on toimiva asumismuoto vuokra- ja omistusasumisen välillä. Asuntoon pääsee kiinni varsin pienellä pääomalla, se on turvallinen ja kohtuuhintainen asukkaalle. Asumisoikeusasunnoille on luotava paikkakuntakohtaiset markkinat eikä niiden rakentamista pidä sirotella liikaa eri puolille. Tämä on asukkaiden edun mukaista, sillä toimivat markkinat mahdollistavat asukkaiden siirtymisen asunnosta toiseen elämäntilanteiden ja tarpeiden mukaisesti eikä uusia asuntoloukkuja synny.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä asumisoikeusasuntojen liiallinen hajauttaminen veisi vain voimavaroja. Siksi asumisoikeusasuntojen rakentaminen onkin keskitettävä niille paikkakunnille, joissa tuotantoa jo on.

Asuntopolitiikan lähiajan tavoitteena tulee olla asumiseen liittyvien tukien kohdentuminen niille, jotka niitä eniten tarvitsevat. Kokoomuksen eduskuntaryhmä yhtyykin selonteon näkemykseen, jonka mukaan asuntopolitiikan painopistettä tulee siirtää rakentamisen tukemisesta asumisen tukemiseen. Tämä on kuitenkin syytä tehdä hallitusti ja portaittain.

Peruskorjauksen tukeminen on noussut hallituksen asuntopolitiikan erääksi painopisteeksi. Tähän on useita syitä. Lähtökohtaisesti on tärkeä muistaa, ettei markkinoille eikä varsinkaan verovaroin kannata rakentaa tyhjilleen jääviä asuntoja. Tällä hetkellä markkinoilla vallitsee

nykyisen tuotannon puitteissa tasapaino kysynnän ja tarjonnan välillä. Sosialidemokraattien kuuluttamia arava-asuntoja on tyhjillään jo liiankin paljon. (Ed. Törnqvist: Ei siellä, missä niitä tarvitaan!)

Peruskorjauksen tarve on kiistaton. Vuosittainen peruskorjaustarve on jo nyt 60 000—70 000 asuntoa. Korjaustarve keskittyy erityisesti kaupunkien lähiöihin, joiden peruskorjauksella alkaa osin olla jo kiire.

Ympäristövaliokunnan mietinnössä mainitut kosteus- ja homevauriot puoltavat myös korjausrakentamista. Nämä vauriot eivät ole vaarallisia vain rakennuksille, vaan erityisesti ne muodostavat terveysriskin näissä rakennuksissa asuville ja työskenteleville.

Työllisyysvaikutuksiltaan peruskorjaus on peräti 1,4-kertainen uustuotantoon verrattuna. Valtionavustus kahden vuoden ajan asuntoosakeyhtiöille on ollut onnistunut keino tukea ja kannustaa liikkeelle uusia yksityisiä rakennusinvestointeja, joita onkin tullut yli 5 miljardilla markalla. Tämä on konkreettisella tavalla luonut uusia työpaikkoja ja ohjannut rakennustoimintaa sinne, missä uustuotannolla ei ole kysyntää.

Nuorten perheiden kohdalla asumiskustannukset ovat yleensä korkeimmillaan, ja siksi asuntopolitiikka on mitä suurimmassa määrin myös sukupolvipolitiikkaa. Tämän vuoksi kokoomus on pitänyt tärkeänä toteuttaa lupauksensa mahdollistaa nuorille ensiasunnon ostajille asuntolainaa 3 prosentin reaalikorolla.

Olen iloinen tämän tärkeän tavoitteen toteutumisesta sekä siihen liittyneestä asp-järjestelmän uudistamisesta, joka takaa parhaat mahdollisuudet nuorille oman säästämisen avulla ostaa oma ensiasunto.

Suosittu asp-järjestelmä oli pakko uudistaa, sillä pankit eivät enää olleet halukkaita tekemään uusia sopimuksia. Oman säästöosuuden nostaminen, ikärajojen muutos, kohtuukorkoinen laina sekä koron maksu säästetylle pääomalle ovat luoneet uudistetustakin asp-järjestelmästä suositun ja tarpeellisen järjestelmän.

Melskaavien sosialidemokraattien on syytä muistaa, kuinka he vastustivat asp-järjestelmän uudistamista ja halusivat itsekkäästi sen romuttaa. Voisi todeta, että sääntelyihannoinnin ja aravainnonkin läpi voi ajatella. Pidän tärkeänä, että asp-järjestelmä säilyy toimivana ja nuorille avoimena myös tulevaisuudessa. On tärkeää päästä mukaan pienelläkin rahalla.

Valtion aravatuotanto on vähentynyt sekä kysynnän vähentymisen vuoksi että erityisesti valtiontaloudellisista syistä, jotka me kaikki tunnemme. Arvopaperistamisella pyritään tilannetta parantamaan. Valtion aravalainojen arvopaperistamisessa on kysymys lainan ottamisesta aravakiinnitysvakuutta vastaan siten, että lainan takaisinmaksua varten on siirretty osa lainasaatavista erityisyhteisöön. Arvopaperistamisella tapahtuvan varainhankinnan vakuutena on tarkoitus käyttää alkuvaiheessa lainapakettia, johon sisältyisi aravavuokratalojen rakentamiseen ja perusparannukseen myönnettyjä aravalainoja.

Vuokratalolainoista arvopaperistamiseen näyttäisivät sopivan varsinkin vanhempi lainakanta, jota ei ole siirretty yhtenäislainajärjestelmän mukaiseen vuosimaksujärjestelmään. Tätä vanhempaa lainakantaa on yli 16 miljardia markkaa.

Valtion asuntorahastosta aravalainan saaneen asiakkaan asemaa arvopaperistaminen ei muuta. Aravalainan ehtoja ei arvopaperistamisessa muuteta. Vaikka aravavuokratalon rakentamiseen tai perusparannukseen myönnetty laina arvopaperistetaan, päättää valtioneuvosto jatkossakin tämän lainan ehdoista samoin kuin sellaisenkin lainan osalta, jota ei ole arvopaperistettu.

Arvopaperistamisella on paljon etuja. Sen avulla tapahtuvaa varainhankintaa ei katsota valtion lainanotoksi eikä sitä lueta valtion velkaan, mikä merkitys korostuu erityisesti nyt ollessamme EU:n jäsenmaana. Arvopaperistaminen mahdollistaa parhaalla tavalla aravalainatoiminnan jatkamisen, ja se on kokonaiskustannuksiltaan kohtuuhintainen edistämään sosiaalista asuntotuotantoa. Aravalainojen arvopaperistamisella kehitetään sellaista rahoituksen osaamista, jota voidaan hyödyntää jatkossa esimerkiksi pankki- ja kuntasektorilla.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä vähenevien resurssien käytössä on keskityttävä erityisesti nuorten ja lapsiperheiden aseman turvaamiseen asuntomarkkinoilla. Vaikeissa olosuhteissa asuntopolitiikalla on onnistuttu luomaan uusia mahdollisuuksia erityisesti nuorille perheille. Uudet vaihtoehtoiset asumismuodot, vuokra-asuntojen parempi saatavuus, ensiasunnon ostamisen tukeminen ja asp:n uudistaminen, uudistetut verovähennysoikeudet sekä lapsiperheiden asumistuen lisääminen perhetukipaketin yhteydessä ovat antaneet nuorille perheille selkänojan tehdä omat ratkaisunsa entistä riippumattomammin.

Uudenlaiseksi ongelmaksi on tullut erilaisten tulonsiirtojen, maksujen ja verotuksen yhteisvaikutukset. Yhdessä nämä johtavat monissa tapauksissa selonteossakin mainittuihin kannustin-, jopa tuloloukkuihin. Kokoomuksen eduskuntaryhmä on useita kertoja edellyttänyt näiden kysymysten laajaa selvittämistä, ja olen iloinen siitä, että tämä työ on päässyt alkuun.

On ollut myös myönteistä, että hallitus on huomioinut erikseen ylivelkaantuneiden kotitalouksien ongelmat ja pyrkinyt aktiivisin toimenpitein auttamaan näitä karikkojen yli. Näiden yksittäisten ihmisten ja perheiden mahdollisuudet tasapainoiseen ja turvattuun elämään ja asumiseen on taattava jatkossakin.

Asumistuen myöntämisperusteiden heikkoutena on se, että tuen määrittely perustuu yksipuolisesti bruttotuloihin. Perheen taloudellinen tilanne kuitenkin riippuu pakollisten menojen jälkeen käytettävissä olevista tuloista. Perheen kannalta on samantekevää, menevätkö rahat vuokraan vai lainojen hoitoon. Kuitenkaan asuntolainojen korkoja ei lasketa täysimääräisesti asumismenoiksi eikä suuriakaan opintolainoja huomioida. Perhepoliittiset syyt puoltavatkin selvästi asuntolainojen verovähennysoikeuden säilyttämistä myös tulevaisuudessa. Se on tällä hetkellä elintärkeää monille perheille. Tämä on syytä uusia salaisia liisanlistoja suunnittelevien muistaa. Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä järjestelmän puutteista kärsivien perheiden asemaan on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä hallituksen selonteko osoittaa suomalaisen asuntopolitiikan kehittyneen sisällöllisesti entistä joustavammaksi ja toimivammaksi. Erityisen myönteistä on ollut nuorten ja nuorten perheiden sekä ensiasunnon hankkijoiden huomioiminen. Kokoomuksen eduskuntaryhmä toivoo harjoitetun asuntopoliittisen linjan jatkuvan myös tulevaisuudessa.

Ed. Moilanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R. A h o : Arvoisa puhemies! Nykyistä porvarihallitusta on koko sen toimikauden innostanut usko markkinoiden ihmeitätekevään voimaan. Ohjelmassaan hallitus ilmoitti, että yhteiskunnallisiin päämääriin pyritään parantamalla markkinatalouden toimivuutta. Julkisen vallan vastuuta onkin koko ajan kavennettu ja jätetty yhä useampia asioita markkinoiden hoidettavaksi. Asuntopolitiikka on oiva esimerkki tästä ideologisesta linjasta.

Hallituksen mielestä asuntomarkkinat toimivat normaalisti ja ovat tasapainossa. Meidän mielestämme markkinavoimien ohjaama asuntopolitiikka on kärjistänyt asumisen ongelmia sekä lisännyt eriarvoisuutta ja epävarmuutta. Juuri markkinavoimien valloilleen päästäminen johtaa siihen tulokseen, josta hallitus selonteossaan toteaa: "Tällä hetkellä ei monikaan enää voi hahmottaa tulevaa asumisuraansa selkeästi." Tämä on sanottu selonteon sivulla 11.

Viime vuosina asuntopolitiikassa on unohdettu, että asuntokysymys on kiinteässä vuorovaikutuksessa yhteiskunnan taloudelliseen, sosiaaliseen, ekologiseen ja poliittiseen kehitykseen. Markkinavetoisesta asuntopolitiikasta ja asuntotuotannon alasajosta kärsii koko Suomen kansa. Uudet asuntopoliittiset linjaukset ja tempoileva tukipolitiikka ovat väärällä tavalla leikanneet rakennusalan kapasiteettia, hävittäneet alan ammattitaitoa ja aiheuttaneet alalle sodanjälkeisen ajan pahimman työttömyyden, mikä on osaltaan syventänyt talouslamaa. Tammikuussa Rakennustyöläisten työttömyyskassan jäsenistä peräti 57 prosenttia oli työttöminä.

Asuntotuotanto on romahtanut. Vapaarahoitteista tuotantoa ei juuri ole. Se on pudonnut ennätystasostaan vajaaseen viidennekseen. Ahon hallitus on jyrkentänyt rakennuslamaa ajamalla valtiorahoitteisen tuotannon kaikkien aikojen pohjalukemiin. Kun aravatuotanto vielä 1991 oli noin 22 000 asuntoa, on siitä jäljellä tänä vuonna vain 6 000 asuntoa.

Asuminen säätelee merkittävästi perheiden selviytymismahdollisuuksia. Asuminen on aivan liian kallista, mutta asumistukea leikataan yhä uudestaan ja uudestaan. Tilastokeskuksen kotitaloustiedustelun ennakkotietojen mukaan kotitalouksien keskimääräiset vuokramenot ovat nousseet 40 prosenttia vuodesta 1990. Kymmenettuhannet perheet ovat ylivelkaantuneet asunnonhankinnan takia. Monet perheet ovat joutuneet muuttamaan velkojen tai työttömyyden takia pienempiin asuntoihin, vanhemmat aikuisten lastensa luokse, aikuistuneet lapset jäävät asumaan lapsuudenkotiin, ja opiskelunsa päättäneet ovat muuttaneet takaisin vanhempiensa luokse. Tämä piilevä asunnontarve näkyy esimerkiksi siinä, että 385 000 täysi-ikäistä nuorta asuu vanhempiensa kodissa.

Puheet siitä, että Suomessa on riittävästi kunnallisia vuokra-asuntoja, eivät pidä paikkaansa. Ihmiset eivät uskalla ostaa omistusasuntoja työt-

tömäksi jäämisen pelossa rahoituksessa käytettävien markkinaviitekorkojen ja Euroopan korkeimman reaalikoron takia. Suurimmissa kaupungeissa onkin ennätyspitkät jonot, koko maassa 79 000, kunnallisiin vuokra-asuntoihin. Jonot ovat vuodessa kasvaneet 12 000 hakemuksella. Näitä jonoja on lyhennettävä lisäämällä vuokra-aravien tuotantoa paikkakunnilla, missä on pisimmät vuokra-asuntojonot. Suuri joukko aravavuokra-asukkaita on joutumassa keinottelu-uhan alaisiksi, kun talojen myynti- ja luovutusrajoitukset lakkaavat. Nämä talot menevät myyntiin, ja vuokralaisten asema on vaikea, koska heillä ei ole mahdollisuutta lunastaa asuntoaan omakseen.

Hallitus on panostanut vuokrasääntelyn purkuun sekä yksityiseen vuokra-asuntotuotantoon ja laiminlyönyt sosiaalisen asuntotuotannon kehittämisen. Hallituksen suurimpana asuntopoliittisena saavutuksenaan pitämä kovanrahan vuokra-asuntojen lisäys on ollut suhdannevaiheen ja lama-ajan ilmiö. Viimesyyskuinen tutkimus osoitti, että kovanrahan vuokra-asuntojen tarjonta suhteessa kysyntään on jo heikentynyt.

Hallitus on kehittänyt korkotukilainoitusta korvaamaan aravalainoitusta. Ennen vuotta 1993 tuotannon pääpaino oli aravissa, mutta nyt tuotantoluvut ovat kääntyneet jyrkästi korkotukiasuntojen eduksi. Lyhytaikaisella, kymmenen vuoden korkotuella pyritään rakentamaan vuokra-asuntoja, jotka muuttuvat korkotuen päätyttyä omistusasunnoiksi. Korkotuki ei useinkaan siirry asujan vaan rakennusyhtiöiden hyväksi. Aravajärjestelmän korvaaminen korkotuella, jota ei jaeta sosiaalisin perustein, on johtunut myös budjettiteknisestä kikkailusta valtion velkaantumisen hidastamiseksi.

Suomessa on yksipuolisesti pankkirahoitteiseen omistusasumiseen perustuva asuntokanta. Kodin omistus yhteiskunnassa, oma koti, on tullut usein aivan liian kalliiksi ja jäänyt silti pohjoismaisessa vertailussa ahtaaksi.

Lähinnä sinipunahallituksen kaudella onnettomasti toteutettu rahamarkkinoiden vapauttaminen aiheutti asuntomarkkinoille ja koko kansantaloudelle suuria ongelmia ja taloushistoriamme syvimmän laman. Tutkimuksen mukaan arviolta 200 000 kotitaloutta ei kyennyt vuonna 1993 maksamaan asuntolainojaan sovitulla tavalla. 50 000 kotitaloutta on ajautunut todelliseen ahdinkoon. Suomalaisten nälkäkokemuksia koskevan tutkimuksen mukaan asumisen kalleus on keskeisiä tekijöitä ajamassa ihmisiä epätoivoiseen tilanteeseen.

Laman laskua ei voida epäoikeudenmukaisesti panna vain joidenkin maksettavaksi. Suurimmissa velkaongelmissa ovat nuoret lapsiperheet ja työttömiksi jääneet asuntovelalliset. Monilta on jo mennyt sekä säästöt että koti, vain velka on jäänyt. Ylivelkaantuneiden ihmisten asemaan kiinnitettiin selonteossa aivan liian vähän huomiota.

Omistus- ja vuokra-asumisen jyrkkää eroa tasoittamaan on alettu rakentaa vuodesta 1990 asumisoikeusasuntoja, joita on valmiina tai rakenteilla noin 15 000. Asumisoikeusasuntojen tuottamista edistää entisestään tänä vuonna voimaan tullut laki asumisoikeusyhdistyksistä. Lain tarkoituksena on kehittää asumisoikeusjärjestelmää perustamalla uusi yhteisömuoto, asumisoikeusyhdistys. Tämä lisää asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia näiden asuntojen tuottamisessa ja hallinnoimisessa. Asumisoikeusyhdistyksiin voivat liittyä asumisoikeusasuntoa hakevat ja -asunnoissa asuvat, mutta muillakin on oikeus päästä yhdistyksen jäseneksi.

Valtiovarainministeriö on esittänyt vuoden 1995 asuntomäärärahojen käyttösuunnitelman valmistelun yhteydessä, että aravalainoja ei enää osoitettaisi asumisoikeustalojen rakentamiseen. Kuntaliitto ja asumisoikeustalojen omistajayhteisöt ovat jyrkästi protestoineet tätä vastaan ja arvioineet, että valtiovarainministeriön tahdon toteutuminen merkitsisi koko asumisoikeusjärjestelmän lopettamista. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä tuomitsee jyrkästi hallituksen aikeet ja vaatii, että asumisoikeusjärjestelmää päinvastoin olisi ripeästi laajennettava ja kehitettävä, mihin uusi laki antaakin hyvät mahdollisuudet.

Vaikka Suomen yhdentyminen Länsi-Eurooppaan on edennyt, eräissä asioissa maamme näyttää kuitenkin jämähtäneen Itä-Eurooppaan. Asunto-olot ovat maassa hyvää itäeurooppalaista tasoa ja siksi jäävät, ellei asuntopolitiikkaan saada uutta otetta, jolla asuntotuotanto ja peruskorjaus nousevat uudelle tasolle ja jolla asumiskulut saadaan hallintaan. Kaikissa muissa Pohjoismaissa asutaan väljemmin kuin meillä, joten asumistarpeella mitaten Suomessa on liian vähän asuntoja. Suomessa pitäisi rakentaa vuosittain 45 000 asuntoa, jotta vuoteen 2010 mennessä pääsisimme länsieurooppalaiseen ja pohjoismaiseen asumistasoon. Nykyisellä politiikalla emme saavuta asumistasossa koskaan muita Pohjoismaita. Oikeastaan on käymässä päinvastoin, koska nykypolitiikan seurauksena uustuotanto on romahtanut 90-luvun vaihteen 65 000 asunnosta 20 000:een.

Perusongelmana on se, että suomalaiset asuvat väärään aikaan väärän kokoisessa asunnossa — ahtaasti asuminen on edelleen yleistä. Tämä johtuu kohtuuvuokraisten asuntojen liian vähäisestä määrästä sekä lyhytaikaisista asuntolainoista ja myös viime aikojen liian korkeasta reaalikorkotasosta.

Asumisen tukijärjestelmä yksinetoista muotoineen on varsinainen tilkkutäkki, jota on vuosien myötä leikattu, lyhennetty, jatkettu, karsittu, täydennetty ja taas leikattu, lyhennetty jne. aina poliittisen tilanteen ja kulloisenkin ministerin mielenliikkeiden mukaan. Nykyinen järjestelmä ei kohdista tukea eniten tarvitseville eikä takaa kohtuullisia asumiskustannuksia.

Yleisen asumistuen piirissä on ihmisiä enemmän kuin koskaan, pääsyynä kasvanut työttömyys. Pelkän työttömyyden takia asumistukea saa 130 000 ruokakuntaa eli runsaat puolet 230 000 tuen saajasta. Talousarvioon ei ole varattu riittävästi määrärahoja, joten tarpeellista asumistukea ilman ovat jääneet kymmenettuhannet perheet.

Nyt myöntämisperusteita on jälleen tiukennettu muun muassa tukeen oikeuttavaa pintaalaa supistamalla ja enimmäisasumismenoja alentamalla, jolloin tuki pienenee keskimäärin 840 markalla vuodessa, mutta yleisesti jopa 3 000 markalla. Samalla 48 000 tuen saajaa putoaa kokonaan pois tuen piiristä. Erityisesti lapsiperheiden tuki laskee. Seurauksena on ihmisten muuttaminen pienempiin asuntoihin ja suurten asuntojen jääminen joillakin paikkakunnilla tyhjiksi.

Asumistuki ei riitä läheskään kaikissa tapauksissa kattamaan asumiskustannuksia, joten 40 prosenttia tuen saajista joutuu turvautumaan myös toimeentulotukeen. Tämä sopii nykyiseen valtion politiikkaan, koska asumistukimenot menevät kokonaan sen piikistä, mutta toimeentulotukimenoihin osallistuvat myös kunnat. Kuntien jakamasta toimeentulotuesta menee tänä vuonna jo selvästi yli miljardi markkaa asumiskulujen kattamiseen. Toimeentulotuesta on tullut uusi asumistuen muoto.

Asumistuki, joka tarveharkintaisena kohdentuu vain tukea tarvitseviin, edusti vuonna 1994 vain 36:ta prosenttia koko asuntosektorin tuesta. Muut tukimuodot eivät ole yhtä sosiaalisia ja oikeudenmukaisia. Siksi pitäisi tarkistaa asumisen tukeen käytettäviä määrärahoja asumistuen hyväksi ja tarvittaessa varautua lisäbudjetin antamiseen.

Asuntorahoitus on yksi keskeisimpiä asuntopoliittisia ongelmia, eikä sitä ole kehitetty millään tavoin. Valtion asuntorahaston toimintaedellytyksiä on heikennetty leikkaamalla sen tarvitsemat määrärahat. Aravatuotantoa on vähennetty ja se on korvattu pankkirahoituksesta riippuvaisella korkotukituotannolla, mikä aikaa myöten tulee valtiolle kalliiksi. Ongelmana on myös se, että ehdotetuilla rahoitusehdoilla on rakentamisen aloittaminen siirtynyt.

Asuntoasioissa ei voida edetä, ellei valtion asuntorahaston toimintaedellytyksiä ja riittävää aravatuotannon rahoitusta turvata valtion talousarvion määrärahoilla. Asuntorahaston rahoittaman aravatuotannon rahoitusehdot eivät myöskään ole kunnossa, eivätkä ne takaa kohtuullisia vuokria. Hallituksen suunnittelema aravalainojen paketoiminen ja arvopaperistaminen siirtää rahoitusongelmia myöhemmäksi ja lisää valtion menoja ja korkokuluja.

Kymmenettuhannet pienituloiset perheet tuskailevat korkeiden vuokrien kanssa. Aravatalojen velkataakkaa lisäävän pääomittavan yhtenäislainajärjestelmän ehtoja on muutettava korkotasoa ja vuosimaksua alentamalla. Tämä on välttämätöntä talojen peruskorjaustenkin takia.

Kehittymättömistä rahoitusmarkkinoista johtuu, ettei Suomessa ole riittävän pitkäaikaisia ja kohtuukorkoisia asuntolainoja. Kovan rahan asuntojen rahoitusjärjestelmiä pitäisikin kehittää työeläkevarojen ja joukkovelkakirjamarkkinoiden varaan.

Asuntorakentamisemme on ollut standardimallista ja rumaa elementtirakentamista, mikä ei ole mahdollistanut asunnontarvitsijain esteettisten, yksilöllisten ja yhteistoiminnallisten tarpeiden huomioon ottamista. Myös ekologiset, luontoa ja energiaa säästävät, mallit ovat jääneet huomiotta. Ekologiset, tavaroiden ja jätteiden kierrätystä koskevat ratkaisut on unohdettu ja puun käyttö rakentamisessa on vähentynyt. Nämä asiat pitää ottaa huomioon tulevassa uudisrakentamisessa ja aikanaan 60- ja 70-luvulla kiireellä rakennettujen asuinalueiden perusparantamisessa.

Korjausrakentaminen on ollut vähäistä, ja sen osuus, osin uudesta asuntokannastamme johtuen, on koko talonrakennustuotannosta ollut 80-luvulla vain neljännes, vaikka meillä on runsaasti kunnoltaan puutteellisia asuntoja. Myös monet lähiöt ovat korjauksen tarpeessa. Asuinympäristön ja asuntojen laatutason nosto ja taloudellinen kiinteistönhoito edellyttävät korjausrakentamisen osuuden nostamista. Se on noussut 40 prosenttiin, mutta syynä on ollut uudisrakentamisen romahdus.

Tämän vuoden budjetissa asunto-osakeyhtiöille annetut korjausavustukset on lopetettu, vaikka juuri näillä korjausavustuksilla on ollut suuri merkitys rakennusalan työllisyydelle. Hallituksen tarkoituksena on vähentää myös muuta peruskorjausta, vaikka talojen kunto ja työllisyystilanne edellyttäisivät aivan muuta.

Tänä vuonna asuntoja peruskorjataan ehkä runsaat 20 000, näistä arava-asuntoja yli puolet, mutta peruskorjauksen kokonaistarpeeksi on arvioitava 60 000—65 000 asuntoa. Aravuokratalojen peruskorjaus nostaa nykyehdoillaan vuokratasoa kohtuuttomasti taloissa asuvien pieni- ja keskituloisten maksukykyyn nähden.

Rakennusalan lamasta huolimatta hallitus päätti arvonlisäveron toteuttamisesta myös rakentamisessa. Viime kesäkuussa voimaan tullut laki nostaa asuinkerrostalon rakennuskustannuksia keskimäärin 7,5 prosenttia. Arvonlisävero vaikuttaa koko painollaan aravavuokratalojen ja korkotukiasuntojen kustannuksiin. Myös kiinteistövero on nostanut asumiskustannuksia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen asuntopoliittinen selonteko ei täytä niitä vaatimuksia, joita eduskunta aikanaan aravalain yhteydessä edellytti. Koko selonteko on virkatyönä tehty teoreettinen selvitys, joka ei anna poliittisia vastauksia käytännön asumisen ongelmiin. Asuntojen tuotantotuen ja asumisen välittömän ja välillisen tuen kohtaantumista ei ole eduskunnan vaatimalla tavalla selvitetty. Selonteko yrittää markkinahumussaan unohtaa, että valtion asuntorahoitus on syvässä ahdingossa, niin että edes aiotut arava- ja korkotukikohteet eivät lähde liikkeelle.

Porvarihallituksen eron hetki lähenee eikä jäähyväisistä tule surullisia. Katseet on suunnattava jo tulevaan. Edessä on porvarihallituksen asuntopoliittisen konkurssipesän selvitys. Suomessa tarvitaan jälleen selkeää ja pitkäjänteistä asuntopolitiikkaa, sillä markkinavoimat eivät meille inhimillisiä asunto-oloja järjestä. Siksi uuteen hallitukseen tarvitaan vasemmistolainen asuntoministeri.

Vasemmistoliitto on esittänyt laajaa toimenpideohjelmaa asunto-olojen kehittämiseksi 90-luvun loppuvuosina. Esittelen seuraavaksi niitä toimenpiteitä, joihin välttämättä olisi tulevalla vaalikaudella ryhdyttävä.

Keskeinen tavoite tulee olla vuokra-asuntojen lisääminen. Valtion tukema uusasuntotuotanto on nostettava 25 000 asuntoon ja peruskorjaukseen on saatava 60 000 asuntoa vuodessa. Asuntotuotantomäärärahat on ohjattava aravavuokra-asuntojen ja asumisoikeusasuntojen tuottamiseen. Asuntotuotannon ja peruskorjauksen vauhdittaminen on avain myös kotimarkkinalaman voittamiseen.

Yleisen asuntopolitiikan tehostamisen lisäksi tarvitaan erityisryhmien asumismahdollisuuksia parantavia valtion, kuntien ja yleishyödyllisten yhteisöjen erityistoimia. Opiskelija-asuntosäätiöiden toimintaedellytykset on turvattava ja nuoria varten on luotava riittävä määrä heille soveltuvia asuntoja. Kuntien asunto-ohjelmiin olisi otettava suunnitelma luoda kuntiin riittävän suuri nuorisoasuntokanta. Se voisi koostua alle 25-vuotiaille nuorille tarkoitetuista, kiintiöidyistä aravavuokra-asunnoista, kuntien ja yleishyödyllisten yhteisöjen välivuokrausasunnoista ja nuorten itsensä ja työllisyystöillä korjatuista asunnoista.

Korkotukituotannon rooli voi olla vain toissijainen aravaan verrattuna. Niitä voidaan vuoden 1996 jälkeen rakentaa 5 000—10 000 vuodessa. Kuluvan vuoden budjetin korkotukituotannon ehtoja on muutettava, jotta rakentamistavoite ei jää vain porvarihallituksen haaveeksi.

Vasemmistoliiton mielestä asumistuen leikkaukset ovat edesvastuuttomia. Ne merkitsevät kaikkein hädänalaisimmassa asemassa olevien ihmisten elinolojen kurjistamista ja ajamista kuntien toimeentuloluukuille. Kriisin taustalla on pitkittyvä työttömyys. Siksi työllistäminen olisi myös asumistuen ja toimeentulotuen kannalta parasta säästämistä. Lisäbudjetissa on turvattava asumistuen lisämäärärahatarve tuen palauttamiseksi edes vuoden 1994 tasolle.

Pitemmällä aikavälillä on kohdennettava asumisen tukea suoraan tukeen eli uusien asuntojen osalta on luovuttava kaikille annettavasta korkovähennysoikeudesta korvaten se harkinnanvaraisella suoralla tuella. Sanon "pitemmällä aikavälillä", jotta väärinkäsitystä ei tulisi, sillä missään tapauksessa korkovähennystä ei kuitenkaan voi ottaa pois sellaiselta, joka nyt on asuntolainan hankkinut nykyiseen järjestelmään luottaen. Lisäksi ylivelkaantuneiden ihmisten korkotukijärjestelmän ja lainojen takaajien käyttöön olisi annettava lisää resursseja.

Vuokrien nousu kertoo aravavuokrien kohtuuttomista korotuksista ja siitä, että uudet vuokra-asunnot ja vapaat vuokrasuhteet ovat olennaisesti kalliimpia kuin vanhat säännellyt vuokrat. Lisäksi uudet vuokrasuhteet ovat epävarmoja. Vuokrasääntelyn purkamista ei mielestämme pidä jatkaa. Vuokralaisdemokratiaa on kehitettävä aravavuokrataloissa vuokralaisten itsehallinnon toteuttamiseksi.

Vasemmistoliitto ehdottaa lisäksi seuraavia toimenpiteitä:

Yhtenäislainan nykyisiä ehtoja pitää muuttaa korkotasoa ja vuosimaksua alentamalla ja luopumalla pääomittamisesta eli korkojen lisäämisestä pääomaan.

Aravarajoituksista vapautuvien vuokratalojen vuokralaisten asema turvataan muuttamalla asunnot asumisoikeusasunnoiksi tai siirtämällä asuntojen vuokraus yhteisöille, jotka säilyttävät asunnot vuokra-asuntoina.

Suurten kaupunkien asuntojonoja on purettava tuottamalla aravavuokra-asuntoja ja myös hankkimalla kunnalle vuokra-asuntoja vanhasta asuntokannasta.

Pitkäaikaiset asuntolainat kehitetään joukkovelkakirjamarkkinoiden ja työeläkevarojen varaan.

Asuinrakennusten tonttimaan kiinteistövero on erotettava yleisestä ja toimistokiinteistöjen verosta ja sitä on alennattava.

Asunto-osakeyhtiöille tarkoitettujen korjausavustusten myöntämistä on jatkettava työllisyyssyistä kahdella vuodella.

Rakennus- ja ympäristöviranomaisten on määriteltävä rakennussuunnittelun ekologiset perusteet sekä laadittava rakentamisen uudet suunnitteluohjeet ja -menetelmät, joilla rakentamista suunnataan kestävän kehityksen periaatteen mukaiseksi.

Arvoisa puhemies! Hinnaltaan, laadultaan ja hallintamuodoltaan monipuolinen asuntokanta tarjoaa ihmisille maksukykyyn, elämäntilanteeseen, elämäntyyliin ja ikään perustuvia ratkaisuvaihtoehtoja asumisensa järjestämiseen. Toimivien asuntomarkkinoiden ja monipuolisen asuntokannan luominen edellyttää, että eri asumismuotojen tarjonta on riittävää ja että asumiskustannukset asukkaiden maksukykyyn nähden ovat kohtuullisia.

Asuminen kuuluu ihmisen perusoikeuksiin. Markkinat eivät tätä oikeutta takaa. Siksi vasemmistoliitto vaatii uutta määrätietoista asuntopolitiikkaa. Asumisen oikeus toteutuu määrätietoisen asuntopolitiikan keinoin, valtion ja kuntien omilla asuntotuotantomäärärahoilla ja valtion muilla tukitoimilla.

Ed. Renko merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Biaudet: Ärade talman, arvoisa puhemies! Bostadsförhållandena har utvecklats i en positiv riktning under de senaste åren, men mycket finns ännu att göra. Regeringens bostadspolitiska redogörelse har på sin höjd, bl.a. på grund av tidsbrist, varit inledningen till det fortsatta arbetet.

En av de mest centrala frågorna som redogörelsen inte ger svar på, och som inte heller pga av frågans omfattande karaktär har varit möjlig att utreda i utskottet, är hur väl det statliga stödet, både vad gäller produktionsstöd och direkt och indirekt boendestöd, träffar behovet. Inte heller har man utrett på vilket sätt man eventuellt borde koordinera boendestödet med andra stödformer så att utfallet skulle vara rättvist och samtidigt inte utgöra bidragsfällor eller missgynna vissa inkomstgrupper oskäligt. För att de knappa resurserna skall kunna användas på bästa möjliga sätt till förmån för dem som mest behöver dem, måste denna utredning ske med det snaraste och ligga till grund för följande regerings bostadspolitiska linje.

Valiokunta on kiinnittänyt paljon huomiota rakentamisen laatuvaatimuksiin siitä lähtökohdasta, että huonosti tai puutteellisesti suunniteltu ja rakennettu asuntokanta on myös kansantaloudellisesti kannattamatonta siitä seuraavista väistämättömistä korjauskustannuksista. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota home- ja kosteusvaurioihin, jotka ovat muodostumassa merkittäväksi terveysriskiksi. Tällaisten vaurioiden korjaaminen saattaa olla erittäin kallista ja vahingonvastuukysymys on epäselvä. Useissa tapauksissa ei enää ole ketään, jolta edes vaatisi vahingonkorvausta edes selvien rakennusvirheiden seurauksena.

Rakentamisen laatuvaatimusten tulisi olla laadittuja nimenomaan siitä lähtökohdasta, että asuntokanta säilyy kauan ja että ihmisten kotien pitäisi olla heille sopivia elämäntilanteesta huolimatta. Kaikille sopivaa ja koko väestön käytettävissä olevaa asuntokantaa suunniteltaessa ja rakennettaessa esimerkiksi hissikysymys ja asumisen perusväljyys esimerkiksi lastenvaunuille ja pyörätuoleille ovat keskeisiä. Standardisoidut hissiratkaisut toisivatkin mukanaan myös kustannustason laskun. Samoin hissin jälkiasennus vanhaan taloon olisi huomattavasti edullisempaa, jos suunnitteluvaiheessa tällainen jälkiasennusmahdollisuus olisi huomioitu.

Asuntokannan vuosikasvu on Suomessa vain 1,3 prosenttia. Täten uudisrakentamisella ei kerralla pystytä tyydyttämään esimerkiksi vanhenevan väestön kotona asumiselle välttämättömiä

laatuvaatimuksia, vaikka ne toteutettaisiin kaikissa uusissa rakennuskohteissa.

Eläkeikäisten lukumäärä kasvaa nopeasti, ja tyypillistä heille on, että he asuvat omistusasunnoissa. Ihmisille ja erityisesti vanhoille on tärkeää, että he saisivat asua omassa asunnossaan niin pitkään kuin mahdollista. Tutkimukset osoittavat, että vanhat ihmiset asuvat usein myös vanhoissa taloissa. Siksi tällaisten asuntojen korjausta heille asumiskelpoisiksi tulisi suosia vanhusten siirtämisen tai laitoshoidon sijasta.

Varken redogörelsen eller utskottet har nämnvärt tagit upp problematiken kring att ett stort antal människor sannolikt blir beroende av mer eller mindre kortvariga arbetsförhållanden och inkomstkällor i framtiden. Följande riksdag och regering bör utreda vilka åtgärder detta föranleder i det stöd som riktas till boende och byggande av bostäder. Det är av största vikt att vinnlägga sig om att upprätthålla en fungerande hyresmarknad med skäliga hyror även i det fall, att den förbättrade ekonomin sätter fart på bostadsmarknaden. Bostadsrättsbostäderna är populära och kunde mer än någonsin erbjuda människor trygghet i boendet till ett skäligt pris utan livslångt beroende av banken.

Då de ekonomiska förutsättningarna i statsbudgeten inte kommer att möjliggöra tilläggssatsningar bör stödet riktas mera till boende än till byggande, mera till stöd för reparationer än nybyggen och hellre hyresboende och bostadsrätter än ägarboende.

Utskottet har också fäst uppmärksamhet vid romernas särskilt dåliga bostadssituation. Under 1994 har kommunerna inte utnyttjat anslagen för anskaffningslån till förmån för romerna en enda gång. Det verkar även som om motviljan att utnyttja anskaffningslånen är större beträffande romerna än vad beträffar andra specialgrupper i vårt samhälle. Likaså verkar denna motvilja att vara större i en del kommuner än i andra. Vi firar nu Förenta Nationernas toleransens år, och regeringen borde alldeles särskilt göra sig påmind om att dess ansvar för medborgarna måste gälla alla på lika villkor. Utsatta minoritetsgruppers behov måste kartläggas och särskilda åtgärder vidtas för grupper som pga av fördomar i samhället har svårt att få bostad på den fria marknaden eller via kommunernas bostadsbyråer.

Valiokunta on lisäksi aiheellisesti huomauttanut, että velkaongelmat ja ylivelkaantuneiden määrä on kasvanut kaksinkertaiseksi vuodesta 92 ja että sen hoitaminen tulee vielä vaatimaan erityistukitoimenpiteitä. Kuntien mahdollisuus lunastaa ylivelkaisten asunnot siten, että entisten omistajien asumisoikeus säilyy, on tehokas ja yhteiskunnan kannalta edullisimpia tapoja tukea ylivelkaisten asumista. Samoin voisi harkita, voisiko lakia vuokra-asuntolainojen korkotuesta soveltaa siten, että yksityisten tahojen mahdollisuutta lunastaa asunto yllä mainituin ehdoin tuettaisiin silloin, kun omistusasuntoa ei voida yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain nojalla säilyttää. Täten velallisella olisi mahdollisuus säilyttää asunto vuokralla ja pankki saisi vakuutensa realisoitua.

Asuntopolitiikan pitäisi parhaassa tapauksessa olla sellaista, että se tasoittaa ja vastavaikuttaa asuntomarkkinoiden suhdannevaikutuksia. Jos valtiovarainministeriö haluaa, että asumisoikeusasuntojen saamisvaatimukseksi jälleen vaaditaan ankaraa taloudellista tarveharkintaa, niin kuin tänä aamuna radiosta monet olemme kuulleet, se rajoittaisi huomattavasti asumisoikeusasuntomarkkinoita ja romuttaisi ajatuksen uuden asumismuodon luomisesta omistusasuntojen ja vuokra-asuntojen välille. Jos samaan aikaväliin vielä osuus omistusasuntomarkkinoiden kasvu ja hintojen nousu siitä seuraavine vuokramarkkinoiden pienentymisineen, niin toimenpide on ainoastaan omiaan pahentamaan kielteisiä suhdannevaikutuksia. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä tämä ei voi olla yhteiskunnan intressi. Lyhyen aikavälin intressi ei saisi tehdä mahdottomaksi pitkän aikavälin asuntopoliittisia tavoitteita.

Ärade talman! Bostadspolitiken borde som bäst vara ägnad att utjämna och motverka konjunktursvängningarna på bostadsmarknaden. Ifall finansministeriet såsom jag hörde i morse i radion vill återinföra ekonomisk behovsprövning som kriterium för erhållande av bostadsrättsbostad skulle det begränsa bostadsrättsmarknaden betydligt till allas förfång. Det skulle rasera tanken om att skapa en ny boendeform mellan äganderättsboende och hyresboende. Ifall ägarbostadsmarknaden dessutom börjar växa och priserna stiga med därpå följande minskning i hyresmarknaden, skulle en dylik åtgärd endast förvärra negativa konjunkturverkningar. Svenska riksdagsgruppen anser att detta inte kan vara i samhällets intresse. Kortsiktiga intressen får inte omöjliggöra en långsiktig bostadspolitik.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Lama on huonontanut suomalaisten enemmistön taloudellista asemaa ja heijastunut heidän asunoloihinsa. Samalla valtion ja kuntien taloudellinen tilanne on heikentynyt ja asuntoasiat ovat jääneet hallituksen toiminnassa taka-alalle. Uusi tilanne edellyttää asuntopolitiikan uudelleen arviointia.

Vihreä liitto hyväksyi asuntopoliittisen ohjelmansa viime viikolla. Ohjelman keskeisimmät vaatimukset ovat seuraavat:

1) Asuntopolitiikalla on estettävä sosiaalisten jakojen syntyminen. Heikompiosaisten ihmisten asuttaminen tiettyihin taloihin kärjistää tilannetta. Tähän on saatava siis muutos.

2) Asuntotuotannon tuissa on kiinnitettävä huomiota rakentamisen laatuun. Myös tällä tavoin ehkäistään alueiden kielteistä leimautumista. Vammaisten henkilöiden ja vanhusten perusoikeuksiin nojautuen rakennukset on suunniteltava kelvollisiksi liikuntaesteisillekin ihmisille.

3) Asuntorahoitus pitää monipuolistaa mm. kehittämällä joukkovelkakirjamarkkinoihin perustuvia kiinnitysluottoja.

4) Asumistukea ei saa heikentää.

5) Asukkaiden omaehtoisuutta ja osallistumista on tuettava mm. ottamalla heidät mukaan asuntojen suunnitteluun.

6) Tuki- ja veropolitiikalla on vakautettava asuntomarkkinoita. Asuntorakentamisen tasaisuus on järkevää, ja siksi valtion tukemaa tuotantoa on pyrittävä ajoittamaan rakennusalan suhdannevaihteluja hillitsevästi.

Lisäksi muissa yhteyksissä vihreät ovat vaatineet, että asuntotuotannon rahoitukseen on voitava hyödyntää työeläkerahastoja. Tällä vaalikaudella vihreät ovat jättäneet asiasta ed. Nikulan muotoileman lakialoitteen. Työeläkevarojen takaisinlainaamista elinkeinoelämälle perusteltiin aiemmin sillä, että nimenomaan työnantajat maksoivat eläkemaksuja. Tätä käytäntöä eivät tietenkään vihreätkään halua estää, mutta palkansaajien kasvanut osuus työeläkemaksuista on hyvä lisäperuste varojen sijoittamiselle myös asuntotuotantoon.

Arvoisa puhemies! Asuntoasioista käytävässä keskustelussa pitkälti edelleen pätee perinteinen oikeisto — vasemmisto-akseli. Porvarillisessa asuntopolitiikassa omistusasuminen on ollut hyve, kun taas vasemmisto on halunnut edistää valtion tukemaa vuokra-asuntotuotantoa omistusasumisen vastapainona. Vasemmistolaista perinnettä suomalaisessa asumispolitiikassa on edustanut myös vuokralaisten asemaa korostava säätely, jota Esko Ahon porvarihallitus on ollut purkamassa.

Maamme pääomaköyhyys ja nopea kaupungistuminen johtivat toisen maailmansodan jälkeisen asuntopolitiikan uomaan, jossa porvarillisen asuntopolitiikan omistusasumispainotteisuus on ollut korostunut. Vuokralla asuminen on edelleen suomalaisten vähemmistön asumismuoto. Omistusasuminen on ollut viime vuosikymmeninä monelle suomalaiselle jokseenkin ainoa vaihtoehto tyydyttävän asumistason saavuttamiseksi. Tätä on myös tuettu verovähennyksin.

Hallituksen asuntopoliittisessa selonteossa todetaan: "Valtion tukijärjestelmien tavoitteena on olla neutraaleja suhteessa asumisen eri muotoihin, vaikka etenkin omistus- ja vuokra-asumisen kustannuksia on vaikea käsitellä yhteismitallisina. Viime kädessä asunnontarvitsijoiden omien valintojen tulee ohjata uustuotannon jakaumaa."

Asunto-ohjelmansa mukaisesti vihreät hyväksyvät nämä näkökulmat, mutta kyseenalaistavat, ovatko ne olleet hallituksen asuntopoliittisen linjan ohjenuorina. Hallitus on karsinut asumistukea samaan aikaan, kun asuntolainan korkojen verovähennysoikeus on pysynyt melko korkeana. Korkojen verovähennysoikeuden arvo tänä vuonna on noin 3,2 miljardia markkaa. Kun huomioon otetaan vielä vuokra-asuntotuotannon lasku, hallitus tukee selvästi omistusasumista.

Asuntopolitiikassa on otettava huomioon myös tulevaisuuden kysyntänäkymät ja se, että kulloinenkin suhdannevaihe ja veropolitiikka ohjaavat asunnon etsijöiden päätöksiä. Hallituksen erehdys on ollut tulevaisuuden unohtaminen eli liiallinen tuijottaminen vain tämänhetkisiin kysyntänäkymiin.

Myös asunnontarvitsijoiden sijoittumisen pitää vaikuttaa siihen, minne asuntoja rakennetaan. Etelä-Suomen taajamissa piilee asuntojen kysyntää, jota lama on hillinnyt. Esko Ahon hallituksen toiminta osaltaan on johtamassa siihen, että juuri Etelä-Suomen taajamissa on todennäköisesti lähivuosina huutava asuntopula, mikäli talouskehitys on suotuisa.

Koska Suomen asuntokanta on painottunut omistusasuntoihin, on huolehdittava vuokra-asuntojen riittävyydestä. Porvarihallitus on luottanut siihen, että säätelyn purku takaa vuokra-asuntojen riittävyyden. Vihreät pitävät tätä näkemystä sinisilmäisenä. Asuntojen hinta ja asunnon vuokraamisen tuottavuus muuhun sijoittamiseen nähden vaikuttavat siihen, kuinka paljon

yksityisiä vuokra-asuntoja on markkinoilla. Asuntojen hinnannousu johtaa vuokralla olevien asuntojen myymiseen ja siten yksityisen vuokra-asuntokannan pienenemiseen. Tämän vuoksi nykyisellä vuokra-asuntotilanteella ei ole syytä hurrata.

Porvarihallituksen asuntopoliittisista seikkailuista käy esimerkkinä myös korkotukijärjestelmä, jota on kehitetty aravajärjestelmän korvikkeeksi. Ainakaan käytetyillä ehdoilla korkotukijärjestelmällä ei edistetä sosiaalista asuntotuotantoa eikä pysyvien ja turvallisten vuokra-asuntojen syntymistä.

Toisaalta myönteisenä ilmiönä viime vuosien asuntorakentamisessa vihreät pitävät asumisoikeusasuntoja. Ne ovat omiaan hälventämään perinteistä jakoa omistus- ja vuokra-asuntoihin. Monet nuoret perheet ovat löytäneet asumisoikeusjärjestelystä itselleen sopivan asumismuodon.

Ahon hallitus on painottanut peruskorjausmäärärahojen jakamista. Tämä on järkevää 1960- ja 1970-luvuilla rakennettujen lähiöiden rapistumisen vuoksi. Vihreät ovat omissa budjettivaihtoehdoissaan vaatineet peruskorjausmäärärahojen lisäämistä, jotta vanha asuntokanta pysyisi kelvollisena. Hallituksen linja korjausmäärärahojen jaossa ei silti miellytä vihreitä. Määrärahoja on jaettu summa mutikassa -tyylillä eikä huomiota ole kiinnitetty rahoituksen kohdentumiseen. Onkin kiireellisesti selvitettävä, kuinka paljon lähiöissä edelleen tarvitaan kunnostusmäärärahoja ja miten rahoitus kohdennettaisiin järkevimmin.

Julkisin varoin tuettu vuokra-asuntotuotanto pitää yllä riittävän vakaita vuokra-asuntomarkkinoita. Vuokra-asuntotuotannon vuotuinen määrä ei kuitenkaan ole ainoa kriteeri, jota vihreät tuijottavat. Vuokra-asuntojen rakentamiseen annettu tuki ei saa valua hukkaan liian lyhyenä asuntojen vuokrausvelvoitteena. On huolestuttavaa, että monet aravavuokratalojen ylläpitäjät haluavat maksimoida voittonsa asuntojen ennenaikaisella myynnillä. Surullinen esimerkki tästä on viimesyksyinen Elannon aravavuokra-asuntojen kauppa.

Tulevassa asuntotuotannossa on määrällisten kriteerien rinnalle nostettava asuntojen ja asuinympäristöjen laatu. Vihreät katsovat, että ekologisesti kestävään yhdyskuntarakenteeseen ja rakentamiseen on kiinnitettävä nykyistä suurempaa huomiota. Rakennusmateriaalien kierrätyskelpoisuutta on suosittava. Asukkaiden neuvontaa ekologisessa asumisessa sekä energian säästössä pitää parantaa. Esimerkiksi homeongelmat on pyrittävä ehkäisemään ennalta, kuten ympäristövaliokunnan mietinnössäkin todetaan.

Rakentajan vastuu asukkaalle aiheuttamistaan ongelmista on nykyisin puutteellinen. Viime syksynä ehdottamansa rakennuslain uudistuksen sijasta hallituksen olisi pitänyt laatia ehdotus rakentajien korvausvelvoitteiden tiukentamiseksi. Laadukas rakentaminen on tehtävä rakentajallekin kannattavammaksi ja suorastaan kannattavaksi. Vihreät ehdottavat selvitettäväksi, että asuinkiinteistöjen rakennus- ja laatuvaurioiden korjaamista varten perustettaisiin erillinen rahasto. Rahaston kustantaisivat rakentajat. Ajan oloon ne rakentajat, joiden työ on laadukasta, saisivat alennuksen rahastomaksuun, kun taas huonompaa työtä tehneet joutuisivat kattamaan suuremman osan kustannuksista. Järjestelyllä hillittäisiin kyseenalaisin keinoin rakennusalalle pyrkiviä yrityksiä heikentämästä rakentamisen laatua. Rahastomallin vaikutukset pitäisi tutkia ympäristöministeriössä perusteellisesti.

Myös asuinympäristöistä on luotava viihtyisiä. On pyrittävä sekoittamaan eri omistusmuotoista asuntorakentamista. Tällä tavoin voidaan päästä eroon asuinalueiden räikeästä sosiaalisesta leimautumisesta. Ed. Hautala totesi selonteon lähetekeskustelussa käyttämässään vihreiden ryhmäpuheenvuorossa paradoksaaliseksi, että sosiaalisella asuntotuotannolla on lisätty yhteiskunnan epäsosiaalista kehitystä, kun asukasvalinta on ollut yksipuolista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen asuntopoliittista selontekoa on perustellusti arvosteltu siitä, ettei se täytä eduskunnan aravalain käsittelyn yhteydessä selonteolle asettamia vaatimuksia. Eduskuntahan nimenomaan edellytti selonteolta selvitystä tuen kohdentumisen tarkoituksenmukaisuudesta, eri tukijärjestelmien vaikutuksesta asumisen ja rakentamisen hintaan sekä mahdollisuudesta siirtyä rakentamisen tukemisesta asumisen tukemiseen.

Vihreä eduskuntaryhmä pitää valitettavana, ettei selonteossa ole seikkaperäisiä arvioita valtion myöntämien tukien kohdentumisesta eikä siten myöskään suurimmassa tuen tarpeessa olevien ihmisten aseman muutoksista lamavuosina. Vihreät harmittelevat myös asunnonhankinnan tukimuotojen kokonaisarvioinnin puuttumista selonteosta. Yksityiskohtaiset laskelmat siis puuttuvat.

Näitä ongelmia ei paikkaa myöskään ympäristövaliokunnan mietintö. Valitettavasti mietintö ei anna lisäselvyyttä mainittuihin ongelmiin,

siis hallituksen harjoittaman asuntotuotannon ja asumisen tukien vaikutuksista. Mietintö pureutuu mm. asuntojen homeongelmiin, joiden ajankohtaisuutta kukaan ei tietenkään kiistä.

Valiokuntakäsittelyn outoudesta kertoo sekin, että lyhyt mietintö on saanut seurakseen yhden lyhyen ja kaksi pitkää vastalausetta. Kenties yhteistyökykyisempi ja kriittisempi valiokuntakäsittely olisi voinut tuottaa monipuolisen ja arvokkaan mietinnön.

Koska asuntopoliittinen selonteko ei vastaa kysymyksiin, joihin sen olisi pitänyt vastata, on syytä vaatia, että eduskunta saisi uuden asuntopoliittisen selonteon. Tämä eduskunta ei tosin enää ehdi käsitellä uutta selontekoa. Tuleva eduskunta joutuu joka tapauksessa miettimään uutta suuntaa asuntoasioihin, joten selonteon käsittely on sille luontevaa.

Edellä olevan perusteella ehdotan, että eduskunta hyväksyisi seuraavanlaisen lausuman:

"Eduskunta toteaa, että hallitus ei selonteossaan ole pystynyt luomaan asuntopoliittista linjaa eikä osoittamaan, miten asunnonhankinnan eri tukimuodot voidaan selkiinnyttää ja yksinkertaistaa esimerkiksi korkotueksi, ja näin parantamaan erityisesti nuorten ja lapsiperheiden asuntotilannetta.

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle vuoden 1995 loppuun mennessä asuntopoliittisen selonteon. Selonteon tulee sisältää selvitys asunnonhankinnan tukien, asumistuen sekä valtion myöntämien asuntotuotanto- ja peruskorjausmäärärahojen kohdentumisesta 1990-luvulla sekä ehdotukset asuntopolitiikan lähitulevaisuuden toimiksi."

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pelttari.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunta käsitteli hallituksen asuntopoliittista selontekoa kuulemalla joukon asiantuntijoita. Kuuleminen tapahtui osin huoneenvuokralain kuulemisen yhteydessä. Asiantuntijakuulemista sävytti melkoinen tyytymättömyys selontekoa kohtaan. Hallitus antoi selonteon sen johdosta, että eduskunta oli tätä edellyttänyt aravalain hyväksymisen yhteydessä vuonna 1993. Eduskunta edellytti tuolloin, että selonteon tulisi koskea tuen kohdentumisen tarkoituksenmukaisuutta, eri tukijärjestelmien vaikutusta asumisen ja rakentamisen hintaan sekä mahdollisuutta siirtyä rakentamisen tukemisesta asumisen tukemiseen.

Selonteko ei antanut selkeitä vastauksia tai suunnitelmia näiden asioiden osalta. Koko selontekomenettely kärsii ja samalla eduskunnan arvovalta rapistuu, kun hallitus ei paneudu laajasti ja perusteellisesti aiheeseen eikä yritäkään vastata hallituksen asettamiin kysymyksiin eikä muihin suuren luokan ongelmiin ja tulevaisuuden visioihin.

Myöskään erikoisvaliokunta ei osoittanut riittävää huolellisuutta selontekoa käsitellessään. Tällainen menettely ei kiitosta ansaitse. Asuntopolitiikka on ala, jolla juuri nyt olisi sekä hallituksen että ympäristövaliokunnan tullut vakavasti paneutua ajankohtaisiin polttaviin ongelmiin: asumisen tukemisen tasoon ja tuen kohdentumiseen sekä velkaantuneiden ongelmien ratkaisemiseen. Edelleen olisi pitänyt vetää ne linjaukset, joilla asuntopolitiikkaa maassa tulevaisuudessa määrätietoisesti ja johdonmukaisesti harjoitetaan. Näin ei nyt ole tapahtunut. Tämä murentaa selonteon uskottavuutta.

Arvoisa puhemies! Valtion tuen kohtaantumista ei siis selonteossa ole selvitetty. Tämä koskee niin asuntojen tuotantotukea kuin asumisen tukemista. Epäselväksi jää, miten ja keiden asumisen tukemiseen nyt eri laina- ja korkotukisekä avustusjärjestelmien ja korkovähennysjärjestelmän kautta kanavoituva valtion tuki kohdentuu.

Tässä taloudellisessa tilanteessa olisi ollut välttämätöntä selvittää huolellisesti asumisen eri tukien kohdentuminen. Hajakylvöön ei ole varaa, kun suuri osa kansasta elää työttömyyden ja velkaantumisen takia poikkeuksellisen suurissa vaikeuksissa. Valtiontalouden suurten säästötarpeiden ohella oikeudenmukaisuus vaatii kaikkien julkisten menojen tarkkaa kohdentamista. Selonteko ei valitettavasti lähesty nyt kipeintä ajankohtaista kysymystä, ihmisten hätää, juuri lainkaan.

Ympäristövaliokuntakaan ei ehtinyt eikä edes kunnolla halunnut lähteä syvällisesti pohtimaan asuntopolitiikan ongelmia ja niiden ratkaisumalleja. Valiokunta paneutui sinänsä tärkeihin asioihin, kuten home- ja kosteusvaurioihin ja rakentamismääräyksiin. Niiden lisäksi olisi myös asuntotuotannon rahoitus, tuen kohdistuminen ja velkaantuneiden vaikea asema ollut syytä ottaa tarkastelun kohteeksi. Näin ei siis tapahtunut.

Arvoisa puhemies! Vaikka selonteko ja valiokunnan mietintö ovatkin laihoja keskeisten ongelmien ja erityisesti tulevaisuuden visioiden suh-

teen, on paikallaan havaita, että selonteko sisältää historiallisen katsauksen siitä, mitä viime vuosina asuntopolitiikassa on tapahtunut. Tunnettua on se, että suomalaista asuntopolitiikkaa on kolmen viime vuosikymmenen aikana leimannut tiukka sääntely. Tämä 1960-luvulla aloitettu sääntely merkitsi nopeasti yksityisten vuokra-asuntojen häviämistä markkinoilta lähes kokonaan. Vuokratulon verotuskohtelu lisäsi tätä kehitystä. Niitä yritettiin hyvinä vuosina korvata sinänsä tarpeellista valtion rahoittamaa aravatuotantoa lisäämällä. Myös tähän sisällytettiin yksityiskohtiin mennyt ohjaus, joka oli perusteltua vain osittain. Tällainen asuntopolitiikka johti kieroutuneeseen kehitykseen, josta kärsivät kaikki osapuolet.

Tämä politiikka johti usein myös asuntojen heikkolaatuiseen massatuotantoon, huonosti suunniteltuihin asuntoalueisiin ja eräissä tapauksissa jopa mittavaan keinotteluun kaavoitus-, rakennuttamis- ja rahoitustoiminnassa. Tällaista aikaa elettiin 1970- ja 1980-luku.

Hallituksen asuntopoliittinen selonteko kertoo siitä, miten aivan viime vuosina on pyritty eroon massiivisesta sääntelyjärjestelmästä. Eroonpääsy ei kuitenkaan tapahdu kivuitta. Lisää ongelmia on aiheuttanut 80-luvun lopun talouspolitiikan virheistä johtunut poikkeuksellisen syvä lama pankkikriiseineen ja massatyöttömyyksineen sekä kiinteistöjen ja osakkeiden arvon alenemisineen. Vastuullisia toki etsitään, mutta kärsijöinä ovat rehelliset veronmaksajat ja asunto-ongelmiensa kanssa painiskelevat kotitaloudet.

Arvoisa puhemies! Nykyisen hallituksen toimesta on tehty lukuisa määrä asuntopoliittisia uudistuksia, kuten selontekokin osoittaa. Hallitusohjelmaa laadittaessa asuntopolitiikka nostettiin keskeiseksi asiaksi. Valtiontalouden ja pankkien vaikeudet ovat osaltaan estäneet sen, että ongelmia olisi edelleen pyritty ratkomaan vain rahan voimalla. Hallitus lähtikin vuonna 1991 purkamaan sääntelyjärjestelmiä ja luomaan mm. vähemmän valtion varoja sitovaa korkotukijärjestelmää. Muutosten huolellinen suunnittelu ja yhteensovitus ovat olleet heikkoja varsinkin, kun lama on ollut poikkeuksellisen syvä.

Nykyinen hallitus ei voi ylpeillä asuntotuotantomäärärahojen suuruudella. Uustuotantokohteiden käynnistyminen on ollut erityisen vaikeaa. Suunnitellusta asuntotuotannosta on jäänyt merkittävä osa toteutumatta. Juuri tänään julkaistujen tietojen mukaan asuntorakentaminen aleni edelleen viime vuoden tammi—marraskuun aikana 20 prosentilla, vaikka muun muassa teollisuusrakentaminen lisääntyi voimakkaasti Kuopion lääniä lukuun ottamatta.

Korkotukijärjestelmä ei ole ollut riittävän vakaa. Myöskään asumistukijärjestelmän epäkohtien korjaamisessa hallitus ei ole onnistunut eikä varsinkaan kiirehtinyt. Sen sijaan vuokrasääntelyn purkaminen on aloitettu, ja se on tuottanut jo tuloksiakin. Asp-lakia on uudistettu ja asuntolainojen korkojen verovähennysoikeutta on muutettu pääomatulojen verouudistuksen yhteydessä. Asumisoikeusasuntoja on lisätty. Peruspparantaminen on ollut paljon esillä, mutta toteutuma on vaatimaton sen tärkeyteen nähden. Asuntohallitus on lakkautettu ja perustettu Valtion asuntorahasto. Kiinteistövero on otettu käyttöön. Aravalainojen arvopaperistamista valmistellaan. Rakennuslain ja huoneenvuokralain uudistaminen ovat käsittelyssä, joskin molempien osalta valmistelu on ollut puutteellista. Tämä on mittava luettelo, joka pohjautuu hallitusohjelmaan keväältä 1991, jolloin kristillinen liittokin oli sitä rakentamassa ja myöhemmin runsaat kolme vuotta toteuttamassakin.

Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunta ei paneutunut asunnottomuuden ongelmiin. Asunnottomuus on yleiseurooppalainen ongelma. Nykyisissä Euroopan unionin jäsenmaissa on eräiden tietojen mukaan peräti noin viisi miljoonaa asunnotonta ihmistä. Myös Suomessa on yhä asunnottomia ihmisiä lähes 12 000. Yli puolet heistä on pääkaupunkiseudulla. Tulevan politiikan yhtenä tavoitteena tulee olla se, että asunnottomuus saadaan poistettua.

Myös niiden kuntien ja kaupunkien vastuuta on korostettava, joissa asunnottomuus on merkittävä. Noin neljännes asunnottomista on sijoitettu laitoksiin. Tällainen asunnottomuuden hoitotapa on erittäin kallis ja usein myös ihmisarvoa alentava ja ihmisen oma-aloitteisuutta lamaannuttava. On suorastaan kansallinen häpeä, että ihmiset joutuvat elämään laitoksissa asunnon puutteen johdosta. Myös vapautuvien vankien asunto-ongelmiin kannattaa panostaa, koska näin voidaan ehkäistä kallista rikoskierrettä.

Asunnottomuuden rinnalla, joskaan ei aivan yhtä vakavana ongelmana, on ahtaasti sekä puutteellisesti asuminen. Tähänkään asiaan ei enempää selonteko kuin valiokuntakaan ole paneutunut. Laman myötä nämä ongelmat ovat jopa lisääntyneet. Myös näihin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Perheiden ollessa kooltaan suurimmillaan riittävän tilavan asunnon hankki-

miseen ei useinkaan ole mahdollisuuksia. Vasta sitten, kun lapset ovat muuttaneet kotoa, on varaa ja mahdollisuuksia asua väljästi. Tämän pitäisi olla päinvastoin.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että rahaa asuntotoimeen on osoitettu entistä vähemmän valtiontaloudellisista syistä, mutta säädösten uudistamisen osalta on tapahtunut paljon viime aikoina. Suuria haasteita on kuitenkin edessäpäin. Erityisesti taloudellinen kehitys edellyttää huolellista paneutumista asuntoasioihin. Tässä mielessä asuntopoliittinen selonteko on tärkeä juuri nyt, vaikka ajankohta tälle keskustelulle onkin huono.

Arvoisa puhemies! Eduskunta edellytti hallitukselta asuntopoliittista selontekoa aravalain yhteydessä vuonna 1993 erityisesti siksi, että selvitettäisiin asumisen tuen kohdistumisen tarkoituksenmukaisuus. Tämä on erittäin tärkeä asia. Selonteossa todetaan, että asumistuki on tarkoituksenmukainen ja hyvin toimiva järjestelmä, joka tukee kohtuullisen asumistason ja kustannusten saavuttamista. Hallitus aikoo kehittää tätä järjestelmää mm. siten, että ruokakuntien tosiasiallinen taloudellinen asema, käytettävissä olevat tulot, ovat tuen määrittelyn perustana ja siten, että tuki seuraa joustavasti muuttuvia tilanteita. Asumistuki on täsmäase, kun taas korkojen verovähennysoikeus osittain kohdistuu epätarkoituksenmukaisesti.

Ympäristövaliokunta ei paneutunut asumistukijärjestelmän epäkohtiin ja kehittämistarpeisiin. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä pitää tärkeänä asumistukijärjestelmän kehittämistä. Tuen todellisen tarpeen suhteen ovat erityisesti monilapsiset perheet joutuneet vaikeuksiin, koska riittävän asumisväljyyden saavuttaminen on usein ollut vaikeaa. Tähän tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Selonteko ei anna selkeää vastausta siihen, miten eri tukijärjestelmät vaikuttavat asumisen ja rakentamisen hintaan sekä mahdollisuuksiin siirtyä rakentamisen tukemisesta asumisen tukemiseen. Tarkempaa keskinäistä vertailua olisi paikallaan esittää nimenomaan korkovähennyksen, asumistuen, aravalainan ja korkotuen sekä korjausavustusten ja ns. pienten tukien kesken.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä katsoo, että näitä eduskunnan edellyttämiä selvityksiä tulee edelleen tehdä. On selvää, että olemme eläneet viimeiset vuodet varsin poikkeuksellista aikaa laman takia. Tilanteen normalisoituessa, toivottavasti mahdollisimman pian, rakentaminen vilkastuu ja rahamarkkinat vakiintuvat, ja tätä silmällä pitäen tulee noihin kysymyksiin huolella paneutua.

Asuntojen määrä ei vielä ole Suomessa riittävä. Uustuotantoa tarvitaan monilla paikkakunnilla, mutta ei toki kaikkialla. Myös väestömäärä yhä kasvaa, väestö ikääntyy ja ruokakuntien määrä lisääntyy. Asuntojen oikea mitoitus ja sijoittuminen on harkittava huolellisesti. Virheinvestointeihin ei ole varaa. Erityisen suuri haaste on vanhenevan asuntokannan perusparannus. Tähän toimintaan tarvitaan rahoitusta entistä enemmän kautta maan. Myös verotuksellisia keinoja on otettava käyttöön perusparannustoiminnan vauhdittamiseksi. Tämä toiminta on työllistävää, joten siihen tulee avata nykyistä enemmän mahdollisuuksia ja houkuttimia. Vasta nyt luotavat ennakkosäästämisjärjestelmät ovat osin myöhässä.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmän mielestä hallituksen tulee kiirehtiä pikaisia toimenpiteitä sekä arvokkaan asuntovarallisuutemme ylläpitämiseksi että rakennusalan erittäin vaikean työttömyystilanteen helpottamiseksi.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä korostaa myös erityisryhmien asuntoolojen jatkuvan kehittämisen tärkeyttä. Vammaiset ja vanhukset tarvitsevat heidän tarpeitaan vastaavia asuntoja, jotka sekä asumismahdollisuuksien että palvelujen ja ympäristön suhteen täyttävät vaatimukset. Romaniväestön asuntoasioihin ympäristövaliokunta paneutuikin.

Opintotuen uudistus pari vuotta sitten oli askel oikeaan suuntaan, mutta monet opiskelijat joutuvat merkittävässä määrin rahoittamaan opiskeluaan ja asumistaan markkinakorkoisella valtion takaamalla lainalla.

Asukaskunnan koostumuksen monimuotoisuuteen ei aikaisempina aikoina ole kiinnitetty riittävää huomiota asuntoalueita suunniteltaessa. Selonteossa tämä näkökulma on nostettu esille.

Edelleen kristillisen liiton eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että vaikeasti velkaantuneiden perheiden ongelmien ratkaisua tehostetaan. Ympäristövaliokunnan mietinnön yksi pahimmista puutteista on juuri velkaongelman kevyt sivuuttaminen. Velkaneuvojien yhdistyksen mukaan vuonna 1992 on arvioitu 60 000 kotitaloudella olleen välittömiä velanhoito-ongelmia. Vuonna 1994 vastaavan luvun on arvioitu olleen reilusti yli 100 000 kotitaloutta tai 200 000 henkilöä.

Vaikka kehitys on ollut tällaista, on hallitus luopunut tukitoimenpiteistä. Korkotukeen ei ole osoitettu varoja eivätkä kunnatkaan lunasta yli-

velkaisten asuntoja. Yhteiskunnankaan edun mukaista ei ole saattaa lapsiperheitä pois kodistaan, erityisesti oloissa, joissa verovaroista maksetaan mittavia pankkitukia. Monet perheet Suomessakin elävät suuressa epävarmuudessa työttömyyden ja velkaongelmien takia.

Sosiaali- ja terveysministeriön asuntovelkatyöryhmän muistio 1994/13 sisältää toimenpiteitä, joiden toteuttamiseen pitäisi ryhtyä. Se sisältää mm. juuri korkotuen ja kunnille asuntojen lunastusmahdollisuuden. Myös velkajärjestelylain muutostarpeiden käynnissä oleva kartoitus toivottavasti tuo valoa tähän ongelmaan. Kaveria ei saa jättää eikä varsinkaan, jos hänellä on lapsia. Näin valitettavasti tapahtuu nyky-Suomessa.

Rakennusalan tervehdyttämiseksi tarvitaan myös yhä tehokkaita toimenpiteitä. Selonteossa todetaan, että suuri osa rakennusalan tuotantovolyymistä on siirtynyt pankkien omistukseen. Normaali kilpailu ei toimi ja tappioita siirretään pankkituen kautta valtion maksettavaksi. Myös harmaat markkinat ja kuutamourakointi ovat yleistyneet. Rakennusalalle on tullut yrittäjiä, joiden tarkoituksenakaan ei ole tilittää lain mukaisia suorituksia verottajalle ja vakuutusyhtiöille. Aliurakointia jopa moniportaisesti harjoitetaan jossakin määrin lainsäädäntöä rikkoen. Tällaisiin menettelyihin tulee puuttua nykyistä voimakkaammin.

Arvoisa puhemies! Onnistuneen asuntopolitiikankin keskeinen perusta on terve kansantalous ja vahva valtiontalous. Näitä molempia meillä ei vielä pitkään aikaan ole. Erityisesti liike- ja talletuspankit joutuvat vielä pitkään ponnistelemaan taloutensa tervehdyttämiseksi. Se heijastuu suoraan asuntomarkkinoille. Oikea talouspolitiikka ja työllisyyden parantaminen loisivat edellytyksiä myös asuntomarkkinoilla kysynnän ja tarjonnan tasapainolle. Se puolestaan pitää hinnat ja vuokrat kohtuullisina. Terve talouspolitiikka vakiinnuttaa myös korkokehitystä ja rahoitusmarkkinoita sekä parantaa niiden ennakoitavuutta. Mutta tämän lisäksi tarvitaan määrätietoista ja johdonmukaista asuntopolitiikkaa, jolla taataan korkeatasoinen ja kohtuuhintainen asuminen koko kansalle.

Ed. Koistinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Ahon—Viinasen hallitus vetelee viimeisiä viikkojaan, (Ed. Aittoniemi: Luontainen kuolema!) mutta jälleen on todettava, että eduskunnan työmoraali on lopullisesti lopahtanut, koska tämänkin päivän napinpainalluksessa paikalla oli 129 ja poissa 70, (Ed. Aittoniemi: Aivan riittävästi!) eli tämä asuntopoliittinen selonteko ei kovinkaan monta näy kiinnostavan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen harjoittamasta asuntopolitiikasta ei voi parhaalla tahdollakaan sanoa edes vanhan protestilaulun sanoin "vaikka paremmaksi kaikki muuttuu, hyväksi ei milloinkaan". Asuntotilanteeseen Suomessa sopivat huomattavasti paremmin toisen vastaavan laatuisen laulun sanat: "kyllä olisi kirveellä töitä". (Ed. Aittoniemi: Ei se laulu ole!) Kansalaiset pääsevätkin tekemään muutaman viikon kuluttua kirveshommia mennessään vaaliuurnille. Silloin mitataan myös hallituspuolueiden harjoittaman asuntopolitiikan onnistuneisuus äänestäjien mielestä. (Ed. Aittoniemi: Keskusta on vahvassa nousussa!)

Hallituksen linjaa asuntoasioissa kuvaa rehellisen hyvin sen eduskunnalle antama, nyt palautekeskustelussa oleva asuntopoliittinen selonteko. Se on nippu kauniita suunnitelmia, teorioita ja olettamuksia. Leimallisinta siinä kuitenkin on välinpitämättömyys, jolla hallitus suhtautuu asuntopolitiikan kaikkein kipeimpiin ongelmiin eli ylivelkaantuneisuuteen, yhteiskunnan tukeman asuntotuotannon tason romahdusmaiseen laskuun, vuokra-asuntopulaan, jatkuvasti patoutuvaan asuntojen vajaarakentamiseen sekä asunnottomuuteen.

Näiden sijaan hallitus tyytyy selonteossaan homevaurioihin, laadullisiin ohjeistuksiin jne. Nämä sinänsä merkittävät yksityiskohdat eivät veneen alla asuvaa paljon lämmitä. Home ei myöskään menesty ympärivuotisena veneen alla. Kosteusvaurioita siellä kyllä varmaan toistuvasti sattuu.

SMP:n eduskuntaryhmän mielestä myöskään ympäristövaliokunta ei ole enää jaksanut oikein vaalien alla paneutua asiaan. Nyt aikaansaatu vajaan kahden sivun mietintö taitaa olla valtioneuvoston selonteoista annettujen mietintöjen lyhyysennätys. Se kuvaa hallituspuolueiden kansanedustajien turhautumisastetta omien ministerien tekemisiin tai paremminkin tekemättä jättämisiin. Olisi kuitenkin luullut, että valiokunnassa merkittävällä osuudella edustettuna olevat SDP ja vasemmistoliitto olisivat jaksaneet hallituspuolueita paremmin pinnistää loppuun saakka näinkin tärkeässä ja jokaista kansalaista koskettavassa asiassa. (Ed. Kautto: Lu-

kekaa vastalause!) Taitaa kuitenkin demareilla olla jo vaalien jälkeiset uudet määrärahaleikkaukset ja uudet asuntotuotannon supistukset mielessään.

Asuntotuotanto on pudonnut sietämättömän alhaiselle tasolle. Kun parhaimpana asuntorakennusvuonna 89 aloitettiin lähes 70 000 asunnon rakentaminen, oli vastaava luku viime vuonna vain noin 20 000. (Ed. Aittoniemi: Ei niitä harakoille rakenneta!) Vastaavasti yhteiskunnan tukeman arava-asuntotuotannon luvut ovat laskeneet noin 20 000 asunnosta peräti noin 6 000 asuntoon. Tällä menolla patoutuu vuosittain lähes 20 000 asunnon rakentamistarve tuleville vuosille. Jatkuessaan vielä muutaman vuoden tilanne aiheuttaa väistämättä rakennusbuumin, josta taas seuraa alan ylikuumeneminen, hintojen hyppääminen voimakkaasti ylöspäin sekä kustannusten riistäytyminen käsistä edellä mainitun 80-luvun lopun tapaan. Tästä on taas vaarana seurata viime vuosina koettu täydellinen lamakausi asuntorakentamisessa.

Asuntojen tuotannossa niin vuokra- kuin omistusasuntojenkin osalta tulee päästä johdonmukaiseen, suunnitelmalliseen ja hallittuun tuotantoon. Aloitettavien ja valmistuvien asuntojen määrä on pystyttävä pitämään tasaisena, kysyntää vastaavana. Ihanne ilmeisesti Suomessa olisi noin 45 000 asunnon vuosittainen valmistuminen. Tämä määrä kattaisi muuton takia tyhjilleen jäävät, käytöstä poistuvat, lasten kotoa lähdön ja asutuskeskusten kasvamisen takia tarvittavat asunnot. Asuntojen jakauma tulee myös saada oikeaksi: riittävä määrä vuokra-asuntoja, omistusasuntoja, kerros-, rivi-, pari- ja omakotitaloasuntoja, yksiöitä, kaksioita, halpoja, kalliita jne. Tarve on moninainen. Samoin tulee olla tuotannonkin.

Hallitus on päästänyt, tai ehkä tietoisesti jopa antanut, asuntorakentamisen ohjailun pankkien ja muiden rahoituslaitosten tehtäväksi. Asuntotoiminnassa vallitsee rahan kylmä laki. Hallitus on keskittynyt huolehtimaan siitä, että vuokranantajien saama tuotto on maksimaalinen, että pankit saavat mahdollisimman suuren reaalikoron asuntolainoista ja että vakuutusyhtiöt sekä muut rahansäilöntälaitokset saavat toivomansa tuen ja tuoton asunnon vuokraus- ja tuotantotoiminnasta. Sen sijaan hallitusta eivät huolestuttaneet ylivelkaantuneet asuntovelalliset, alentuneiden asuntotukien takia sosiaaliavun turvin vuokransa maksavat tai riittämättömän asuntotuotannon takia vanhempien luona vastoin tahtoaan asuvat noin 100 000 nuorta.

Herra puhemies! SMP:n perusperiaatteena on aina ollut, että kaikilla suomalaisilla tulee olla oikeus ja mahdollisuus joko omaan omistettuun asuntoon tai vuokra-asuntoon riippumatta varallisuudesta, asuinpaikasta tai perhekoosta. Tämä periaate on neljän viime vuoden aikana romuttunut lopullisesti. Omistusasuminen on karannut kymmenientuhansien perheiden ulottumattomiin, ja kymmenettuhannet ovat joutuneet luopumaan jo saavuttamastaankin kodista velkataakan käytyä ylivoimaiseksi. Pankit ovat saaneet vapaasti repiä lainoistaan Euroopan ehkä korkeinta reaalikorkoa, mikä on ajanut lukemattomat perheet ahtaalle lainojensa kanssa. Kun tähän vielä yhdistetään hallituksen perheisiin kohdistamat tuntuvat etuuksien leikkaukset ja verotuksen kiristämiset sekä palkkojen pysyminen vuosia samalla tasolla, ei ole ihme, että asuntojen pakkomyynteihin on jouduttu laajasti, asuntokauppa on halvaantunut ja rakentaminen lähes pysähtynyt.

Vuokra-asuntopuolella ongelmana ovat liian korkea vuokrataso, asuntotuen leikkaukset, puutteellinen vuokra-asuntotuotanto ja kysyntään nähden vääränlainen tarjonta. Lisäksi ongelmana on useiden taloyhtiöiden konkurssimainen taloustilanne, joka sekin on seurausta pankkien korkopolitiikasta ja valtion tukipolitiikan saneerauksista. Pahinta kuitenkin on tähän tarkoitetun tuotannon vuosia kestänyt liian alhainen taso.

Asunnottomuus ei ole Suomessa pois pyyhitty ongelma, päinvastoin. Asunnottomuus koskettaa tänä päivänä lisäksi muitakin ihmisryhmiä kuin rappioalkoholisteja. Lisäksi maassamme on lukuisia sellaisia ihmisiä tai jopa perheitä, jotka käytännössä ovat asunnottomia, vaikka heitä ei ole sellaisiksi tilastoitukaan. He ovat useimmiten nk. uusköyhiä, tuttaviensa ja ystäviensä luona asuvia. Entisaikaan heitä olisi kutsuttu loisiksi, nyt ehkä sanotaan asunto-ongelmaisiksi. Asuntojonoista löytyy lisäksi muitakin ongelmaryhmiä, kuten avohoitoon leikkausten takia pakotetut mielenterveyspotilaat, ongelmanuoret sekä huumeiden käyttäjät. Työtä siis olisi, kunhan vain joku ryhtyisi tekemään jotakin tuumaamisen asemasta.

Ainoa tekijä hallituksessa tuntuu olevan valtiovarainministeri, mutta hänen tekemisensä aiheuttavat kyllä enemmän asunto-ongelmaisia kuin helpottavat tilannetta. Entisen asuntoministerin nimeä ei puolestaan monikaan taida muistaa, mutta ehkäpä nykyisen, uskon näin pirkanmaalaisena kansanedustajana.

SMP:n eduskuntaryhmän mielestä vaalien jälkeen luotavan hallituksen on otettava asuntopolitiikan kokonaisjohto käsiinsä pankeilta, gryndereiltä ja vakuutus- ja eläkeyhtiöiltä. Yhteiskunnan toimesta on määrättävä, paljonko ja millä ehdoilla asuntoja tuotetaan. (Ed. Aittoniemi: Sosialismia!) Jos nk. vapaarahoitteinen tuotanto ei jostakin syystä toimi, on valtion tukemaa tuotantoa lisättävä. Pankkien tasekorjailu tavallisten ihmisten asuntolainoilla on lopetettava. Pankkitukiehdot antavat siihen nyt mahdollisuuden. Yhteiskunnan tuki tulee suunnata nimenomaan tukea eniten tarvitseviin kohteisiin. Vuokra-asuntotoimintaa liiketoimintana harjoittavat pystyvät rahoittamaan korjaus- ja rakennustoimintansa itsekin.

Asuntojen korjaustoiminta on valtiontaloudellisesti kannattavaa. Esimerkiksi vanhusten asuntojen korjaaminen voi tuottaa kustannukset takaisin jo yhdessä vuodessa, mikäli vanhus pystyy niiden avulla välttämään laitoshoidon. Samoin asunto-osakeyhtiöiden korjausavustusten turvin on suuri joukko kerrostaloja saatu asuttavampaan kuntoon. Tässä on lieveilmiönä se, että hyödyn tuntuvat liian usein korjaavan erilaiset vakuutus- tai muut yhtiöt, jotka saavat näin edullisesti vuokratalokohteita käyttöönsä. Tällöin sosiaalinen näkökohta ei ehkä täysin toteudu. Peruskorjaustoiminta lienee kuitenkin riittämättömyydessäänkin hallituksen asuntopolitiikan onnistunein osa-alue.

Suomalaisen omistusasumisen pullonkaulaksi on muodostunut asunnon oston rahoittaminen. Tämä johtuu pankkien saamasta monopoliasemasta valtion aravajärjestelmän jäätyä vanhentuneeksi ja menetettyä siksi tehonsa. Asuntolainojen korkotaso on edelleenkin reaalikoron puolesta liian suuri ja laina-ajat liian lyhyet. Tämän takia tulisi uutta, tulevien vuosien ja vuosikymmenien asuntopolitiikkaa luotaessa luoda uusi omistusasumisen rahoitusjärjestelmä. Sen tulisi olla pankeista erillään oleva erillinen asuntorahoituslaitos, jonka ainoana tehtävänä olisi hankkia rahaa asuntolainoitukseen ja ottaa vastaan ennakkosäästöjä sekä myöntää pitkiä halpakorkoisia asuntolainoja.

Lainojen reaalikoron tulisi olla niin alhainen, että se kattaisi vain inflaation ja toimintakulut. Asuntolainauksessa laina-ajaksi tulisi saada 25—40 vuotta siten, että maksurasitus kasvaisi laina-ajan loppua kohden. Lasten lähdettyä kotoa ja tulojen ollessa suurimmillaan olisi korkeiden hoitokulujen maksaminen huomattavasti helpompaa kuin alussa, jolloin lapset ovat pieniä, opintolainat maksussa ja tulot alhaisimmillaan. Tätä perustavaa laatua olevaa kysymystä asuntolainoissa ei ole jostakin syystä Suomessa koskaan missään lainamuodossa huomioitu. Miksi, sitä en tiedä, sillä esimerkkejä paremmasta ulkomailta löytyy helposti.

Arvoisa puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä katsoo, että hallitus on pahoin epäonnistunut asuntopolitiikassaan. Se on päästänyt kylmän rahan politiikan sosiaalisuuden, inhimillisyyden ja tasa-arvoisuuden edelle. Uusia asuntorahoitus- ja -omistusmuotoja ei ole riittävästi kehitetty, ja samalla perinteiset muodot eivät ole pystyneet tuottamaan riittävää määrää asuntoja todelliseen tarpeeseen verrattuna. Seuraukset ovat mittavat, ja niiden vaikutukset kestävät pitkään niin asuntomarkkinoilla kuin ihmisten mielissäkin. Tarpeetonta kärsimystä ja pettymyksiä on aiheutettu liian ponnettoman ja välinpitämättömän asuntopolitiikan takia.

Ihmisarvoisen asumisen on oltava jokaisen kansalaisen perusoikeus näillä leveysasteilla. Asumiseen ei saa mennä perheen tuloista valtaosaa, vaan sen osuuden on oltava kohtuullinen suhteessa muihin pakollisiin elinkustannuksiin. Tämä kaikki on otettava vakavasti huomioon, kun tulevia linjauksia ja toimenpide-ehdotuksia laaditaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kannattaa ed. U. Anttilan tekemää lausumaehdotusta, joka oli myös SMP:n mielestä aivan paikallaan.

Ed. Karhunen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R i i h i j ä r v i : Arvoisa puhemies! Jo tuhansia vuosia sitten roomalaiset totesivat: Ubi bene, ibi patria — missä hyvä, siellä isänmaa. Valitettavasti suurella osalla Suomen kansaa ei ole hyvä täällä rakkaassa isänmaassamme. En epäile hallituksen toimien vilpittömyyttä. Varmaankin siellä on ollut hyvin paljon vilpitöntä ajatusta, mutta kyvykkyyttä puuttua ajankohtaisiin ongelmiin on hallitukselta puuttunut, erikoisesti juuri mitä tulee kansalaisten asumiseen.

Lyhyesti sanottuna pienomistus meidän maassamme on joutunut täydellisen ryöstön kohteeksi. Maassamme on 50 000 perhettä, jotka työttömyyden takia ovat joutuneet suuriin vaikeuksiin asuntovelkansa kanssa. Olisinkin toivonut, että ympäristövaliokunta vastauksessaan hallituksen asuntopoliittiseen selontekoon olisi erikoisesti puuttunut juuri tähän kaikkein vai-

keimpaan kysymykseen. Nämä asuntovelkojen takia vaikeuksiin joutuneet ihmiset eivät ole joutuneet niihin oman typeryytensä tähden, vaan siksi, että ovat joutuneet työttömiksi. Tässä ei ole kysymys vain vähätuloisista ihmisistä, vaan verraten hyvätuloinenkin perhe, jossa toinen aviopuolisoista on joutunut työttömäksi ja on jääty toisen aviopuolison palkalle, on joutunut loukkuun, johon mitkään yhteiskunnan tukitoimet eivät kohdistu, mutta kaikki velvoitteet kylläkin täysimääräisinä.

Suomessa asuminen on, herra puhemies, kallista. Rakentaminen on kallista ilmaston takia, mutta tätä kalleutta meidän maassamme on lisännyt erikoisesti se varsin kieroutunut järjestelmä, mikä meillä on ollut, että pankeilla on ollut omat kiinteistönvälitysyrityksensä ja tällä tavallakin pankit ovat itse vaikuttaneet siihen, että asuntojen hinnat ovat nousseet korkeiksi, kun asunnon ostajan on ollut pakko ottaa velka siitä pankista, joka on osakkaana siinä yrityksessä, joka on välittämässä asuntoa.

Aikanaan tähän epäkohtaan on mm. SMP:n eduskuntaryhmä puuttunut, mutta korjausta ei ole tullut. On ollut hyvä havaita, että nyt alkavat kansalaisten silmät laajemminkin aueta. Ainakin yleisönosastokirjoituksissa varsin huomattavatkin henkilöt ovat jo ongelmaan puuttuneet. Ei voi olla oikein, että myyjä ja rahoittaja, velan antaja, ovat yksi ja sama, koska silloin asunnon ostaja jää varmasti hyvin heikoille.

Suomalaiseen elämänmuotoon kuuluu yksityinen omistaminen. Tätä meidän tulisi kaikessa poliittisessa päätöksenteossa tukea siksi, että kansalaiset haluavat asua omistusasunnoissa. Keski-Euroopassa tilanne on aivan toinen. Euroopan unionin maissa noin 90 prosenttia kansalaisista asuu vuokra-asunnoissa. Siellä onkin markkinatalous toteutunut. Suurpääoma omistaa siellä asunnot, ja ihmiset ovat vuokralaisia. Suomessa on ollut kokonaan toisenlainen kehitys johtuen suomalaisten halusta olla isäntänä omalla tontillaan.

Torpparivapautuslaki 1920 oli hyvin merkittävä uudistus. Samoin sodan jälkeen tapahtunut asutustoiminta, jota ei ollut suinkaan vain maaseudulla, vaan myös kaupungeissa ja taajamissa rakennettiin silloin ns. asevelitaloja. Kaikille oli hyvin suuri merkitys sillä, että he saivat oman omistetun kodin.

Tämän hallituksen aikana ei tätä kuitenkaan enää ole haluttu kehittää eteenpäin. En nyt moiti nykyistä asuntoministeriä, koska hän on vasta tullut virkaansa, mutta tämän hallituksen ja edellistenkin hallitusten aikana on ollut koko ajan sellainen hiljainen luopuminen pienomistuksen arvostamisesta, joka kuitenkin on suomalaisen ihmisen peruselämänehtoihin kuuluva asia. Voisin lyhyesti sanoa, että työ ja asuminen ovat jokaiselle Suomen kansalaiselle hyvin merkittäviä. Kun tämä hallitus nyt vetelee viimeisiään, niin sen tuloksista näillä kahdella merkittävimmällä elämänalalla ei voi sanoa, kuin että se on ollut täydellistä epäonnistumista.

Miksi näin? Siksi, että koko ajan on kiinnitetty huomiota vain meidän vientiteollisuuteemme, voisi sanoa makrotalouteen, suurtalouteen, ja kansalaisten kotitalous, johon asuminen oleellisesti kuuluu, on jäänyt sivuseikaksi. Minulle vertauskuva tästä mieleen: Suomalaisista on tullut niin kuin Pöljän pysäkin ihmisiä He katselevat, kun pikajuna ajaa ohitse. Samalla tavalla suurpääoma ajaa ohitse, ja monet ihmiset saavat katsella taivasalla. Niin kuin sanoin, 50 000 kotitaloutta on suurissa vaikeuksissa. He ovat menettäneet mahdollisuuden omistaa asuntonsa ja ovat myös lisäämässä asunnon jonottajien jonoa.

Tässä ympäristövaliokunnan mietinnössä, herra puhemies, on kyllä kiinnitetty huomiota moniin ongelmiin. Voisi sanoa, että ongelmat on tiedostettu, mutta ei kyllä mitään viisautta ole pystytty antamaan vastaukseksi. Otan esimerkiksi homesienien vaikutuksen rakennuksiin. Minulla on omakohtaisia kokemuksia. Eräskin perhe Iisalmessa osti pienen mökin kovalla velkarahalla ja sitten halusi sitä hiukan laajentaa. Nykyisten säännösten mukaan heille annettiin rakennuslupa laajennukseen, ja siinä oli tietyt vaatimukset, millä tavalla eristämisen tulee tapahtua.

Vaikka en ole rakennusalan varsinainen asiantuntija — asiantuntija olen mielestäni, vaikka en ole sen alan ihminen — minäkin olisin voinut sanoa, että kun vanhaan hirsitaloon tehdään jatko ja sen ns. rossipermanto valetaan laatalle ja sinne laitetaan eristykseksi nykyaikaista vuorivillaa, niin silloin kosteus rupeaa kuitenkin nousemaan ja siitä ei hyvä seuraa. Näin tapahtui. Perheen talon tuhosi homesieni. Mutta kun ruvettiin selvittämään, saisiko tähän korvausta, niin ei mistään. Jos tuli olisi tuhonnut talon, niin korvaus olisi saatu. Mutta kun sen tuhosi homesieni, korvausta ei saatu vakuutusyhtiöltä, vaikka vakuutukset sinänsä olivat kyllä kunnossa. Ainoa tie olisi ollut se, jota me yritimme silloisen SMP:n kunnallisjärjestön puheenjohtajan Veikko Granqvistin kanssa, että paikallinen rakennusinsinööri, joka oli ohjeet antanut ja valvonut

korjaamisen, olisi ottanut sen omaksi virkavirheekseen, ja silloin hänen vastuuvakuutuksensa olisi tämän korvannut. Mutta niin kuin tiedätte, ei meissä kansanedustajissa ole mitään vikaa eikä varmasti johtavissa virkamiehissäkään ole mitään vikaa eikä ainakaan sitä tunnusteta. Niin kuitenkin kävi, että perhe menetti talonsa ja he joutuivat asumaan vuosikausia asuntovaunussa ja siitä käsin lapset kävivät koulua. Tämä on vain yksittäinen tapaus, jonka halusin tässä tuoda esille, mutta on todellisuutta, että nimenomaan homesienivauriot ovat lisääntyneet nykyaikaisen rakennuskulttuurin myötä.

Tietysti rakentamisesta voisi puhua pitkäänkin. Täällä on monissa puheenvuoroissa jo viitattu mm. puurakentamisen lisääntymiseen. Se pitäisi todella saada kunniaan. Siinä meillä on vanhat perinteet ja vielä sellaista ammattitaitoa jäljellä, jolla olisi merkitystä jopa viennin kannalta.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota myös romanien asumiseen. Heillähän on sukurakkaus vielä paljon parempi kuin meillä valkolaisilla. Jos sitä halutaan kehittää, pitäisi myös ottaa romanien kulttuuri huomioon ja heidän halunsa asua sukuyhteisössä. Olen ollut eräässä tällaisessa hankkeessa mukana, jossa oli tarkoitus rakentaa romanivanhuksille tällainen talo, rivitalo, jossa suvun vanhukset olisivat voineet asua, mutta valitettavasti tämän puuhan keskeinen henkilö kuoli kesken hyvän hankkeen.

Herra puhemies! Suomalainen ihminen on onnellinen silloin, kun saa tehdä kovasti työtä ja saa saunoa omassa saunassaan. Jos Suomessa jotakin järkevää politiikkaa harjoitetaan, niin sen pitäisi lähteä nimenomaan kansalaisten ja perheitten hyvinvoinnin edistämisestä eikä jostain markkinataloudesta taikka jostain vientiteollisuudesta, vaan kaiken tulee tukea kansalaisten toimintaa, elämää ja hyvinvointia. Valitettavasti ympäristövaliokunnan mietintö jää nimenomaan tässä asuntoasiassa varsin kevytmieliseksi seuraajaksi sille kehitykselle, mitä maassamme on tapahtunut. Mutta minä uskon, että kansalaiset heräävät esittämään vaatimuksia ja tulevat vaalit tuovat tähän taloon sellaisia päätöksentekijöitä, jotka uskaltavat korottaa äänensä yksityisen kansalaisen ja perheitten tulevaisuuden puolesta.

Ed. M ä k e l ä : Arvoisa puhemies! On harmi, että asuntopoliittinen selonteko käsitellään aikana, jolloin nykyisen hallituksen ja eduskunnan päivät ovat luetut, kansanedustajien kiinnostus asuntopolitiikan sijasta on vaalikentillä ja puheenvuoroihin vastaa ministeri, jolla ei ole ollut osaa eikä arpaa nykyisin harjoitetun asuntopolitiikan järjestämisessä. Ministeri Taina saa näin ollen täällä ryöpytyksiä osakseen asioista, joihin hän ei itse henkilökohtaisesti ole voinut vaikuttaa kuin yhden kansanedustajan painoarvolla. Tosin tietysti täytyy todeta, että hallituspuolueen kansanedustajana hän on sitoutunut luonnollisesti oman puolueensa harjoittamaan politiikkaan ja ilmeisesti asuntoministerin postia vastaanottaessaan ministeri Taina on allekirjoittanut harjoitetun asuntopolitiikan oikeaksi. Tuskin häntä muuten asuntoministerin pallille olisi istutettukaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen asuntopoliittista selontekoa lukiessani tuli lievästi sanottuna järkyttynyt olo. Selonteko osoittaa selvästi, minkälaista asuntopolitiikkaa nykyinen hallitus todellisuudessa on harjoittanut. Se on lyhyesti sanottuna ollut karmeaa. Valtiovallan harjoittama asuntopolitiikka ei voi olla mitään suhdannepolitiikkaa eikä myöskään voi olla väestön eriarvoisuutta lisäävää. Sen pitäisi kohdistua aina sosiaalisin perustein ensisijaisesti asunnottomiin ja muihin vaikeuksissa oleviin väestöryhmiin.

Hallitus sanoo selonteossaan, että maassamme on 11 700 asunnotonta, joista noin puolet on pääkaupunkiseudulla. Todellisuudessa luku lienee vielä suurempi nykyisen köyhyyttä lisäävän politiikan seurauksena. Tämä asunnottomien joukko on mielestäni yhteiskunnallinen häpeä, joka on korjattavissa varsin kohtuullisilla kustannuksilla, mutta siihen luonnollisesti tarvitaan halua. Mikäli asunnottomien joukossa on henkilöitä, jotka kärsivät joistain muista ongelmista, niin kuin usein vedotaan, että he eivät kykene asumaan jossakin kenties alkoholiongelmiin vedoten, silloin tietysti täytyy etsiä näihin ongelmiin ratkaisuja ja hoitokeinoja. Tällaisia löytyy varmasti sosiaalipuolelta.

Asuminen maassamme ei voi olla minkään väestöryhmän etuoikeus, vaan se on jokaisen kansalaisen oikeus. Niinpä onkin varsin käsittämätön se näkemys, että kunnat ovat voineet esimerkiksi vuokrarästien takia sanoa asukkaita irti kunnan asunnoista, vaikka kysymys on veronmaksajien varoilla tuotetuista asunnoista. Tällainen irtisanominen ei tulevaisuudessa saa tulla kysymykseen silloin, kun kysymys on julkisin varoin tuotetusta asuntotuotannosta, joka on kuntien tai valtion omistuksessa.

Mielestäni jos tällaisia vuokrarästejä ja maksukyvyttömyyksiä ilmenee, on etsittävä niitä syitä, jotka siihen ovat johtaneet, ja puututtava sii-

hen, eikä ainoana ongelman ratkaisukeinona ole hetekoiden ja tavaroiden kantaminen pihalle. Sen jälkeen ihmiset menevät uudestaan kunnan jonoon ja menevät kenties viereiseen taloon asumaan, jolloin seuraus on sama kuin ensimmäisessä tapauksessa, ja kierre jatkuu. Olen tähän asiaan puuttunut aiemmin kyselytunnilla. Mielestäni tämä on sellainen asia, johon täytyy vakavasti puuttua. Toivon, että kun tämä eduskunta ei sitä saanut hoidetuksi, seuraava sen hoitaa.

Asuntopolitiikka ei voi myöskään olla mitään suhdannepolitiikkaa. Kansalaiset eivät tee asuntopäätöksiään yhden kahden vuoden aikavälillä. Useissa tapauksissa he aikovat asua rakentamissaan tai ostamissaan asunnoissa jopa elinikänsä. Tästä syystä on mielestäni täysin välttämätöntä, että valtion rahoitus on vakaalla tasolla suhdanteista riippumatta asuntotuotannosta ja asumisesta puhuttaessa.

Tavoitteeksi tulisi asettaa huomattavasti nykyistä korkeampi taso nimenomaan omistusasuntojen kohdalla. Tähän päästään vain silloin, jos julkinen rahoitus on vakaalla pohjalla suhdanteista riippumatta. On täysin selvää, että jos me itse kukin suoritamme hankinnan, jonka takaisinmaksu kestää 15, jopa 20 vuotta, meillä täytyy jo hankintaa tehdessämme olla tiedossa, mitä lainan takaisinmaksu korkoineen tulee meille merkitsemään. Toisin sanoen hankinnan kokonaishinnan on oltava jo asuntoa hankittaessa selvillä.

Jotain tottakin selonteosta löytyy. Kun luin sitä, huomasin, että selonteon sivulla 24 lukee sanatarkasti: "Maaseudun haja-asutus vähenee ja pienemmät keskuksetkin saattavat kadota maatalouden sopeutuessa Suomen EU-jäsenyyteen." Tämä tosiasia on kirjattu hallituksen selontekoon. Hallitus on näin syntinsä itsekin tunnustanut. Näin on käynyt ja on käymässä.

Edellä oleva on osoitus nykyhallituksen politiikasta kokonaisuudessaan, ei vain asuntopolitiikasta. Tämä on todella osoitus hallituksen varsin alhaisesta moraalista tai sanoisinko moraalittomuudesta.

Hallitus on todella hoitanut tämän maan asuntopolitiikkaa täysin epäonnistuneella tavalla, minkä seurauksena vuokra-asuntojen määrä on kasvanut jopa viisi kertaa nopeammin kuin omistusasuntojen. Ymmärrän ja tiedän, että suomalaiset ovat kuitenkin perinteisesti halunneet omistaa kotinsa. Ed. Riihijärvi puhui suomalaisista onnellisimmillaan silloin, kun heillä on työtä ja oma sauna. Tämä ilmeisesti on se suomalaisen perinteinen ajattelu. Mutta tätä ajattelua ja tällaista näkökantaa hallitus ei ole kaikin toimin mahdollistanut. Muun muassa korkopolitiikka ja hintapolitiikka on ollut esteenä tälle.

Tiedän sen, että esimerkiksi Keski-Euroopassa asutaan paljon vuokra-asunnoissa. Näin olemassa oleva raha elinikäisen velkavankeuden sijasta jää elämisen laadun lisäämiseen. Tämä on mielestäni ihan järkevää. Mikäli Suomessakin yhä useammat voisivat näin halutessaan tehdä, olisi se ihan hieno asia, mutta valitettavasti meillä kuitenkin on tämä omistamisen periaate ja perinteisesti ajatellaan niin, että kuntien vuokra-asuntoihin valitaan sosiaalisin perustein. Tämä sitten näkyy asumisviihtyisyydessä ja ympäristössä sekä asumisen tasossa. Tiedän sen varsin hyvin osoittelematta mitään ryhmää, mutta muistan sen kiertäessäni erilaisia lähiöitä seurakunnan työntekijänä. Vaikka osoitteesta ei ollut ihan tietoakaan, tiesi tarkalleen, missä olivat kunnalliset asunnot, jo siitä, että kaikki oli retuperällä ja rempallaan, kukaan ei kantanut vastuuta niistä asunnoista. Eihän siinä vastuuta synnykään. Siinä vaiheessa, kun perhe hajotti kaiken ja joutui muuttamaan pois, mitään korvausvelvollisuutta ei ollut. Sitten korvattiin kaikki maksut kunnan yhteisistä rahoista.

Tarvitaan varmasti paljon asennemuutosta ja asumisen tyylin muutosta, että muutkin kuin ns. "kunnan köyhät" voisivat asua niin halutessaan mukavasti laadukkaissa vuokra-asunnoissa ilman velkaa ja korkoja. Se olisi varmasti monelle hyvä muoto asua, mutta tällä hetkellä tuskin kaikki käsittävät sen hyväksi vaihtoehdoksi.

Vaihtoehtoja ja välimuotoja omistus- ja vuokra-asuntojen välille tarvitaan. Näistä yhtenä esimerkkinä on asumisoikeusasunnot, joiden myynti-ilmoituksia lukiessa tosin tulee mieleen kysymys, mistä löytyvät ne henkilöt, jotka voivat ja ovat valmiita sijoittamaan isot rahat asumisensa kynnysrahaan, ja sitten pitäisi vielä kuukausittain löytyä isompi rahakasa vastikkeisiin; uusissa asumisoikeusasunnoissa on todella kalliit vuokrat.

Epäonnistunutta asuntopolitiikkaa on myös se, että tällä hetkellä rakennustyömiehistä on 50 prosenttia työttömänä. Hallituksen kykenemättömyyttä on se, ettei varoja nyt ole osoitettu rakentamiseen ja sitä kautta rakennusväen työllistämiseen varsinkin, kun rakentaminen on nyt kustannuksiltaan ollut suhteellisen halpaa aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Arvoisa puhemies! Asumiseen liittyy olennaisesti useita eri tekijöitä, jotka vaikuttavat asujan viihtyvyyteen. Tärkeimpiä seikkoja näistä ovat

asunnon taso, asumisväljyys, asunnon varustus sekä asuinympäristö. Päinvastoin kuin selonteossa esitetään, asumistason vähimmäistavoitteet tulisi selvästi määritellä. Niitä tulisi voida tarkastella rinnan sosiaaliturvan muiden vähimmäistavoitteiden kanssa. Täysin selvää on, että ellei näin nopeasti tehdä, ruokakunnat saattavat olla hyvinkin erilaisen kohtelun varassa, niin kuin nyt todellisuudessa jo ovatkin.

Asunnontarvitsijan kannalta asunto- ja sosiaalipoliittiset sekä asumisen verotuet muodostavat yhden kokonaisuuden. Näiden tukien yhteisvaikutus ja yhteensovittaminen tulisi kokonaan saattaa uudelleenarvioinnin kohteeksi. Ellei tätä tehdä, saattaa seurauksena olla jopa jonkin tukimuodon väärinkäyttö. Asumisen tukipaketin tulee siis olla yksi kokonaisuus, jonka määrittäminen ei liene kovinkaan vaikeata.

Vaikka asumisväljyys on vuodesta 1970 vuoteen 1990 kasvanut, on Suomi yhä jäljessä länsieurooppalaisesta tasosta. Ahtaasti asuvien lukukin on varsin korkea eli vuonna 1992 17 prosenttia asuntokunnista. Hälyttävänä merkkinä tulopolitiikan epäonnistumisesta on pidettävä sitä, että ahtaasti asuvia on eniten toiseksi korkeimmassa tuloluokassa ja toiseksi eniten korkeimmassa tuloluokassa. Tähän varsin selvään epäkohtaan ei hallitus ole syystä tai toisesta puuttunut. Se, että ahtaasti asuvia löytyy eniten juuri korkeimmista tuloluokista, johtuu siitä, että hallitus rankaisee pitkään opiskelleita ja työelämän aloittaneita päteviä, esimerkiksi tutkijoita ja muita eri alan yliopistokoulutuksen saaneita henkilöitä. Tätä ns. valkokaulusköyhälistöä todella löytyy nyt maastamme. Tämä on epäkohta, joka on korjattavissa sillä, että myös opintolainojen korot ja lyhennykset vastaisuudessa otetaan huomioon tuen tarvetta harkittaessa. Periaatteena pitää vastaisuudessa olla se, että tuen tarve määritellään henkilön käteen jäävästä nettotulosta. Tässä suhteessa nykyinen järjestelmä on varsin epäoikeudenmukainen.

Maassamme katsotaan, että asuminen on puutteellista, jos asunnosta puuttuu peseytymistilat tai keskus- tai sähkölämmitys. Vakavia puutteita on silloin, kun asunnosta puuttuu vesijohto, viemäri, lämmin vesi tai wc. Myös tämän asuntoryhmän määrää on pidettävä vielä maassamme korkeana, sillä vakavasti puutteellisissa asunnoissa asuu yhä 147 000 asuntokuntaa. Tämä on mielestäni aivan liian paljon, ja erityisesti tämä ongelma tulee esiin vanhusten osalta. Useimmiten vanhus laitoshoidon sijasta kuntoutuksen jälkeen voitaisiin palauttaa takaisin asuntoonsa, mutta puutteellinen asunnon varustus estää tämän. Ymmärrän, että yhteiskunnalle olisi kuitenkin halvempi tapa yrittää kohottaa tällaisten asuntojen varustustasoa kuin maksaa kalliista laitoshoidosta, jolle ei ehkä muuten löydy lääketieteellisiä perusteita.

Yleisesti voidaan todeta, että vaikka puutteellisesti asuvien asuntokuntien määrä on maassamme vähentynyt, tarvitaan yhteiskunnan taholta vielä useita eri toimenpiteitä, että näistä asunnoista päästäisiin kokonaan eroon.

Asumisen yksi keskeinen perustekijä on viihtyisä asuinympäristö. Tähän asiaan on valitettavan vähän kiinnitetty huomiota. Vaikka asunto olisikin hyvin varustettu, ei siinä voi olla miellyttävä asua, jos asuinympäristö on syystä tai toisesta epämiellyttävä. On muistettava, että asunto on koti, jossa vietämme suurimman osan elämästämme. Asunnon viihtyvyyteen vaikuttavissa tekijöissä olisi maassamme paljon toivomisen varaa. Mielestäni yksi hyvin tärkeä osa siitä on asuntotontin suuruus. Monet kunnat ovat kaavoituksessaan suosineet jopa alle 600 neliön asuntotontteja. Näin tiheään asumiseen ei ole maassamme ollut mitään pakottavaa tarvetta.

Asumisväljyyttä tulisikin lainsäädännöllä muuttaa siten, että pienin asuntotontti saisi taajama-alueella olla 1 000 neliötä ja taajamien ulkopuolella 2 000. Tällä menettelyllä varmistettaisiin riittävä asumisväljyys. Samalla lisättäisiin asukkaiden omatoimisuutta omien piha-alueittensa hoitamisessa viihtyvyyden lisäämiseksi.

Arvoisa puhemies! Maassamme asumiseen kuuluu myös se, että asuntotoimintaa on erilaisilla tukitoimenpiteillä tuettu yhteiskunnan taholta. Tällaisia toimenpiteitä ovat olleet asumistuki, aravalainoitus ja korkotuki sekä asuntosäästöpalkkiojärjestelmä.

Asumistuesta hallitus sanoo selonteossaan, että se kohdistetaan tarkoin tarpeen mukaan. Edelleen selonteossa todetaan, että asumistuen määrittely perustuu bruttotuloihin. Niin ikään selonteossa todetaan, että opintolainojen korkoja ei oteta huomioon asumistukea määriteltäessä. Tämä menettely on johtanut siihen, että velkaiset ruokakunnat, joilla on keskitasoiset tai korkeat bruttotulot, jäävät pois tuen piiristä. Edellä oleva menettely ei voi olla oikein. Ammatin hankinta ei saa olla sellainen este, joka johtaa esimerkiksi asumistuen saamatta jäämiseen. Kun yhteiskunnassamme korostetaan aina koulutuksen merkitystä ja korkeaa ammattitaitoa, niin valtiovallan taholta rangaistaan tästä ja palkitaan kenties siitä, että on aikoinaan jätetty työ-

elämään tähtäävä koulutus hankkimatta. Edellä oleva myös suurimmalta osin selittää sen, että kaksi korkeinta tuloryhmää kuuluu maassamme ahtaimmin asuviin. Ei siis mikään ihme, että meillä hyvin koulutettu työvoima on jatkuvasti siirtymässä ulkomaille.

Asumistuen tarvetta harkittaessa tulee perheen käytettävissä olevien tulojen perusteeksi ottaa perheen nettotulot, niin kuin jo olen moneen kertaan todennutkin. Nykyinen käytäntö kaipaa siis pikaista korjausta. Myöskään omistusasunnon kohdalla tuen saanti ei aiheuta ongelmia, jos korkomenot otetaan täysimääräisesti huomioon.

Kokonaisuutena asumistukiasia tulisi pikaisesti selvittää. Sen perusteeksi tulisi ottaa perheen nettotulot. Opintolainat ja lainojen korot tulee vastaisuudessa ottaa huomioon tukea harkittaessa. Koko asumistukijärjestelmämme tulisi pikaisesti uudistaa.

Aravalainoitusjärjestelmä näyttää nykymuodossaan tulleen myöskin tiensä päähän. Viime vuonna on ollut todettavissa jopa tapauksia, joissa vapaarahoitteisen asunnon kustannukset ovat olleet alhaisemmat kuin aravalainoitetun asunnon. Valtion tukitoimet varsinkin uustuotannossa ovat pyrkineet lisäämään asumiskustannuksia ja vääristämään kilpailua. Nykymuotoisesta aravajärjestelmästä tulisikin luopua ja siirtyä kokonaan valtion tukemaan kiinteäkorkoiseen lainoitusjärjestelmään. Varsinkin omistusasuntojen kohdalla on selvästi ollut todettavissa, että ne joutuvat varsin herkästi maksuvaikeuksien takia pakkohuutokauppojen kohteiksi. Näistä tapauksista olemme voineet lukea lehdistä, ja varmasti meihin kuhunkin kansanedustajaan ovat kansalaiset ottaneet yhteyttä ja kertoneet, kuinka asunto on mennyt alta. Kaikkein surullisimpia näistä asunnonmenettämistapauksista ovat sellaiset, joissa entiselle omistajalle jää vielä muutama satatuhatta velkaa, kun asunto on myyty pilkkahintaan pakkohuutokaupalla.

Mikäli siirryttäisiin kokonaan valtion takaamaan kiinteäkorkoiseen, maatilalainan tyyppiseen lainoitusmuotoon, yhteiskunnalla olisi parempi mahdollisuus tukea asumista esimerkiksi työttömyyden tai sairauden sattuessa myöntämällä lainojen lyhennyksistä lykkäystä tai vapauttamalla koron maksusta.

Selonteossa todetaan verotuksen kautta myönnetyn korkovähennystä 2,1 miljardia markkaa ja siirtymäkauden vähennystä 1,3 miljardia markkaa. Tätä verotuksen kautta tulevaa asuntotukea on valtiovalta systemaattisesti pyrkinyt vähentämään viime vuosina. Korkovähennyksien siirtyminen verosta vähennettäväksi tietyn prosentin suuruisena, ensiasunnosta 30 prosenttia, muut 25 prosenttia, kavensi korkovähennysoikeutta tuntuvasti. Aikaisemmin korkovähennyksen sai tehdä suoraan verovelvollisen tulosta. Nykyinen järjestelmä suosii niitä, jotka vain vuodesta toiseen pyrkivät maksamaan velkojensa korot ja sitä kautta saamaan mahdollisimman suuren veroedun ja myöhemmin inflaation tuoman hyödyn.

Verotuksen kautta annettavaa asumistukea tulisikin vielä uudelleen pohtia. Sekä vanha että nykyinen järjestelmä ovat osittain epäonnistuneita. Asunnon hankkimista tai rakentamista suunnittelevan kannalta voisi olla parempi vaihtoehto, että vähennys olisi lainan suuruuden mukaan jollain tavalla kiintiöity. Myöskin kunnallisen asuntotuotannon kannalta olisi perustellumpaa siirtyä pitkäaikaisiin järjestelmiin, koska kunnissa on aina kysymys veronmaksajien rahoista ja äkilliset vaihtelut tai korkotason nousu saattavat suoraan kohdistua kuntalaisen verotuksen kiristämiseen. Sen sijaan asp-järjestelmä tulee edelleenkin säilyttää ja kehittää sitä erityisesti nuoria lapsiperheitä suosivaksi.

Arvoisa puhemies! Vielä haluaisin puuttua yhteen asuntotoiminnan lieveilmiöön, joka sopii tavallaan tähänkin yhteyteen ja josta lehdissä on viime aikoina puhuttu ja sitä on käsitelty. Esimerkkinä on Saimaan rannalla Ruokolahden Alajärven mökkikylä, jonka Säästöpankin omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal on myynyt venäläisille. Lehtitietojen mukaan kauppa on syntynyt 4 miljoonan markan kauppahinnalla. Joidenkin arvioiden mukaan rakennuspaikkojen arvo olisi 23 miljoonaa markkaa. Me kaikki tiedämme, että Arsenalinkin tappiot maksetaan veronmaksajien rahoista. Onkin tässä yhteydessä hyvä kysyä, kuka valvoo Arsenalin tällaista liiketoimintaa. Onko tämä liiketoiminta vain laskujen lähettämistä veronmaksajille? Milloin hallitus saa aikaiseksi sen, että Arsenalin johdosta kaikilla tasoilla erotetaan entiset pankkinsa konkurssiin saattaneet johtajat? Tämä nyt julkisuuteen tullut tapaus tulee perusteellisesti tutkia ja mielestäni holtittomien toimien takia tutkimukset on järjestettävä mahdollisimman pian. Tällaiset tapaukset on saatava loppumaan. Tämä tässä yhtenä. Lehtileike on nähtävissä, jos joku ei ole tätä tekstiä lehdistä lukenut.

Hallitus on tehnyt maamme asuntopolitiikasta suhdannepolitiikkaa. Kuitenkin yksityinen kansalainen suunnittelee asumisensa 15—20 vuoden aikana. Tämä edellyttää valtiolta vakai-

ta, suhdanteista riippumattomia asumiseen tarkoitettuja määrärahoja. Asumisen tuen perusta tulee mielestäni uudistaa, niin kuin täällä on moneen kertaan sanottu näistä tuista ja niiden määräämisestä nettotulojen pohjalta. Toivon, että myös aravatukijärjestelmää, niin kuin sanoin, tarkasteltaisiin uudelta pohjalta. Verotuksen avulla annettavaa tukea tulee vielä harkita ja saattaa se paremmin vastaamaan todellista tarvetta. Asumisviihtyisyyttä tulee parantaa säätämällä asuntotonttien pienin koko. Räikeitä epäkohtia tulee heti korjata. Esimerkiksi mainitsemani opintolainojen korot, joita nyt ei oteta huomioon asumistukea määrättäessä, tulisi vastaisuudessa huomioida.

Erilaisia asumisvaihtoehtoja on oltava tarjolla, ja omistusasuntoa haluaville on siihen luotava mahdollisuuksia. Julkista rahoitusta olisi suunnattava enemmän omistusasuntoihin. Nykyinen hallitus on kuitenkin jatkuvasti pyrkinyt supistamaan asuntotuotantoon suunnattuja määrärahoja. Tämä on johtamassa todellisuudessa huomattavasti suurempaan sosiaaliseen tukeen, sillä on selvää, että jos toimitaan niin, että omistusasunnon omistajat ajetaan konkurssiin, voi tuen tarve olla monta kertaa nykyistä suurempi. Onkin kysyttävä, kuka haluaa elättää itsensä enää työllä, jos vielä entisiä asuntovelkoja on maksettavana jo vasaran alle menneestä asunnosta. Nykyhallituksen politiikka on valitettavasti ollut tätä.

Tulevalle hallitukselle ja eduskunnalle jää paljon tehtävää suomalaisen asumisen ja asumisviihtyisyyden parantamiseksi. Jokaisella suomalaisella on oikeus omaan kotiin. Jo pelkästään maantieteellinen sijaintimme ja ilmasto-olosuhteet edellyttävät jokaiselle kattoa päänsä päälle.

Ministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Ryhmien puheenvuoroissa on tuotu esiin monenlaisia ongelmia, joita asumiseen ja rakentamiseen liittyy. Varmasti moniin näihin käsityksiin voi yhtyä. Olisin kuitenkin toivonut, että puheenvuoroissa olisi enemmän otettu huomioon Suomen taloudellinen tilanne. Se näytti monelta unohtuneen.

Hyvää oli se, että useimmissa puheenvuoroissa sain tukea omalle käsitykselleni asumisoikeusasuntojen rakentamisesta. Monissa puheenvuoroissa tuettiin asumisoikeusasuntoja ja pelättiin, että niitä ei tänä vuonna rakennettaisi. Itse toivon, että tässä asiassa voidaan hallituksessa edetä niin, että mitään rajoituksia asumisoikeusasuntojen rakentamiseen ei tule, vaan että tätä hyvää vaihtoehtoa voidaan edistää. Uskon, että sillä, että eduskunnasta saa tukea tälle näkemykselle, asiassa päästään myönteiseen lopputulokseen.

Monet puheenvuorojen käyttävät arvostelivat valiokunnan mietintöä suppeaksi. On totta, että kovin perusteellinenhan se ei ole. Mutta täytyy ottaa huomioon, että eduskunnan työmäärä niin syksyllä kuin nytkin loppusuoralla on ollut niin kova, että on aivan ymmärrettävää, ettei valiokunta ole pystynyt kerta kaikkiaan paneutumaan niihin lukemattomiin ongelmiin ja asioihin, joita asuntopolitiikkaan liittyy, tämän enempää. Mielestäni kuitenkin mietinnössä on otettu kantaa tärkeisiin kysymyksiin joka tapauksessa ja tuettu niitä linjauksia, joita hallitus on asuntopolitiikassa tehnyt.

Asuntopolitiikan painopisteeksi on nostettu asukas tämän hallituksen aikana. Aiemman hallintokeskeisen, valtion holhoukseen ja sääntelyyn perustuneen asuntopolitiikan tuloksena hävisivät vuokra-asunnot markkinoilta, vaikka uusia asuntoja rakennettiin runsaasti. Tämä oli hyvin kielteinen seuraus harjoitetusta politiikasta. Vuokrat olivat jatkuvasti nousussa, ja valtion tuki ohjautui suurelta osin vain rakentamisen tai rakennuttamisen tukeen.

Asuntohallintoa on nyt kevennetty. Se on tärkeä asia, koska monimutkainen hallintohan on yleensä vain vallankäyttöä kansalaisiin nähden, ja sellaista on syytä keventää ja lisätä demokratiaa. Asuntolainsäädännön uudistusten ja aravalain ja korkotukilakien tavoitteena on ollut päätäntävallan siirto kunnille, lähemmäs asukasta. Uskon, että kunnat lähtevät asuntopoliittisissa tavoitteissaan tavallisen suomalaisen tarpeista eikä hallintokoneiston tai vallankäytön tarpeista. Kohtuullinen asumisen taso kohtuullisin kustannuksin on asukkaan ja yhteiskunnan yhteinen intressi ja tavoite. Asukkaan tulee saada taloudellisiin ja muihin mahdollisuuksiinsa sekä tarpeeseensa nähden oikean tasoinen vuokra-, asumisoikeus-, osaomistus- tai omistusasunto. Monipuolisuus asuntopolitiikassa on siis tärkeää.

Hallituksen tavoitteena on ollut toimivien vuokra-asuntomarkkinoiden luominen maahamme. Vuokrasääntelyn purulla on saatu markkinoille noin 35 000 uutta vuokra-asuntoa ilman yhteiskunnan tukea. Toimivat vuokra-asuntomarkkinat edellyttävät, että myös yksityiset sijoittavat vuokra-asuntojen tuottamiseen tai hankkimiseen. Vuokralla asumisen ja vuokralle antamisen arvostus onkin nyt selvästi kasvanut.

SDP:hän on voimakkaasti arvostellut vuokrasääntelyn purkua. Itse ajattelin, että olisi mielenkiintoista kuulla, aikooko SDP, jos vallassa on, poistaa ne päätökset, joita vuokrasääntelyn purusta on tehty. Ilokseni käytetyssä ryhmäpuheenvuorossa ed. Törnqvist puolusti vuokrasääntelyn purkua. Toivottavasti tämä vaikuttaa myös huoneenvuokralain käsittelyyn valiokunnassa.

Omistusasumisen tukemisessa on tärkeää säilyttää nykyinen uudistettu asuntolainojen verovähennysoikeus ja sitä on kehitettävä edelleen nuoria ja lapsiperheitä suosivaksi. Verovähennysoikeus on kädenojennus niille, jotka haluavat itse vastata asumisestaan.

Asuntolainojen verovähennysjärjestelmä on uudistettu. Vähennys tehdään siirtymäkauden järjestelyä lukuun ottamatta verosta eikä tulosta, kuten monet täällä totesivat. Vähennyksestä saatava hyöty on riippumaton lainanottajan tuloista tai marginaaliveroprosentista. Näin ollen vähennys on aikaisempaa oikeudenmukaisempi eikä suosi enää suurituloisia tai ylisuuria asuntolainoja. Vähennys kohdistuu lähinnä lapsiperheisiin. Verovähennyksen turvin asukas selviytyy noin kolmanneksen suuremmista veloista kuin ilman vähennystä.

Vähennyksen poistaminen nostaisi veroastetta, lisäisi ylivelkaantuneiden asuntovelallisten vaikeuksia ja köyhyysloukkuja sekä vähentäisi entisestään asuntojen rakentamista. Verovähennyksen poistaminen johtaisi jo muutoinkin kohtuuttoman korkean veroasteen nousuun. Valtion tuloihin verovähennyksen poistamisella ei olisi merkittävää kasvuvaikutusta, mutta valtion menoja se todennäköisesti lisäisi.

Verovähennyksen säilyttämisellä on estettävä se, että ne, jotka maksavat itse asuntonsa ja palvelunsa, joutuvat entistä ahtaammalle. Tukien verkosto yhdessä kiristyneen verotuksen kanssa on johtamassa tähän. Siksi on tulevaisuuden tukilinjauksia harkittaessa otettava keskituloisten lapsiperheiden asema erityiseen tarkasteluun. Vastustan siis niitä ehdotuksia, joita täällä on esitetty, että verovähennyksestä voitaisiin luopua.

Asuntopolitiikan pitää vastata myös siihen haasteeseen, joka aiheutuu tarpeesta siirtyä laitoksesta avohoitoon tai myöhentää laitoshoitoon siirtymistä. Myös tähän viitattiin monissa puheenvuoroissa. Erityisesti vanhusten ja vammaisten asumiseen liittyvien puutteiden poistaminen hillitsee laitospaikkojen tarvetta.

Huomion kiinnittäminen olemassa olevaan asuntokantaan ja peruskorjaukseen on tärkeää. Vaikka asunto olisi kuinka hyvä, se ei vielä tietenkään riitä. Täytyy kiinnittää huomiota asuinympäristön esteettömyyteen ja palveluihin. Tässä suhteessa on eri puolilla maata hyviä suunnitelmia tekeillä ja hyviä projekteja, joihin olen voinut jo lyhyellä kaudellani perehtyä.

Palveluiden saatavuus on perusta kotona asumiselle. Paljon on vielä tehtävää yhteiskunnan eri sektoreiden välisen yhteistyön lisäämiseksi. Omalta osaltani haluan olla mukana edistämässä yhteistyötä. Järjestämme maaliskuun alussa ministeriössä neuvottelutilaisuuden, jossa toivon mm. vanhus- ja vammaishuollon järjestöjen näkemyksiä asumisen kehittämistarpeista. Ympäristöministeriö voi omalta osaltaan olla kehittämässä uudenlaisia asumisen malleja eri väestöryhmien erityistarpeita varten.

Samalla on myös suunniteltava olemassa olevan asuntokannan ja asuinympäristöjen peruskorjausta siten, että vammaisten, vanhusten ja lapsiperheiden elämäntaso nousee ja elämä helpottuu. Kulkuväylät, hissit, ovien helppo aukaiseminen jne. helpottavat jokaisen asukkaan arkipäivää. Kun ministeriössä valmistellaan lähiöprojektiin suunnitelmia, joilla on tarkoitus kehittää ympäristöä, toivon, että nämä näkökohdat otetaan myös suunnittelussa huomioon.

Valiokunta on nostanut erikseen esille rakennusten kosteus- ja homevauriot, ja muun muassa ed. Riihijärvi kertoi käytännön esimerkin, kuinka voi käydä. Asuntojen rakennusvirheet ja niiden aiheuttamat taloudelliset sekä terveydelliset riskit ovat nousseet esiin viime aikojen keskustelussa. On lähdettävä siitä, että asuntojen tuotevastuun tulee olla kunnossa. Tämä voidaan hoitaa voimaan tulleen asuntokauppalain myötä ja asuntorakentamisen tuotevastuulla sekä vakuutuksella. Näin jopa vuosien jälkeen esiin tulevat virheet eivät jää asunnon ostajan vastuulle ja maksettaviksi.

Asumisolojen vaikutus ihmisten terveydentilaan edellyttää jatkotutkimuksia. Järkevin tapa hillitä julkisia menoja on poistaa niiden syyt. Siksi asumisen terveyshaittojen poistaminen on kansantalouden näkökulmastakin välttämätöntä.

Rakentamiseen liittyvät vastuukysymykset ovat ympäristöministeriön kokonaistarkastelussa. Samassa yhteydessä selvitetään myös kunnallisen rakennusvalvonnan vastuuta. Selvästikin on erityisen vaikea luoda korvausjärjestelmä, joka toimisi konkurssiin menneiden yritysten kohdalla.

Valiokunta käsittelee mietinnössään rakentamisen laadullista ohjausta. Suurin osa suomalai-

sista laatumääräyksistä ja sopimusehdoista on kehitetty rakennusalan itsensä toimesta. Rakentamismääräysten kehittäminen toiminnalliseen suuntaan vähentää kontrollin tarvetta. Rakennuttajilta ja rakentajilta on lisäksi edellytettävä laadun varmistuksen järjestämistä. Ympäristöministeriö on antanut rakennusmääräykset, paljon puhutun G2-asiakirjan, jotka edellyttävät kilpailua rakentamisen koko ketjuun ja mm. laadun varmistuksen järjestelmiä ja kiinteistöille huoltokirjoja. Uskon, että näillä eväillä päästään eteenpäin laadun kohottamisessa.

Valiokunnan erikseen mainitsemat hissit ja asuntojen perusväljyys on määritelty rakentamismääräyskokoelmassa, joka on aikaisemmin hyväksytty ja joka koskee asuntosuunnittelua. Hissi on aina pakollinen, jos asuinrakennuksessa on vähintään neljä kerrosta. Kolmikerroksinen rakennus voidaan tietyillä edellytyksillä toteuttaa ilman hissiä. Tämä on muuten määräys, joka ei välttämättä ole herättänyt pelkästään myönteistä vastakaikua.

1960-luvun jälkeen rakennettu asuntokanta on tulossa nopeasti peruskorjaukseen. Lähiöprojekti liittyy juuri tähän kysymykseen. Peruskorjauksen rahoitus on osin vielä järjestämättä. Peruskorjaukseen ei ole aiemmin voitu riittävästi rahastoida taloyhtiöissä. Hyväksytty asuintalovarauksen lainmuutos lähtee siitä, että peruskorjausta varten voidaan rahastoida jopa koko rakennuksen elinkaaren ajan. Mittavasta kansallisvarallisuudestamme, noin 2,2 miljoonan asunnon kunnosta, kannattaa huolehtia.

Peruskorjauksiin erityisesti kahden vuoden porkkanana annetut valtionavustukset asuntoosakeyhtiöille toivat moninkertaisesti työtä rakennusalalle ja olivat omalta osaltaan herättämässä henkiin peruskorjauskulttuuria. Tätä toimintaa olisi tulevaisuudessakin järkevää jatkaa.

Sosialidemokraatit arvostelevat asunto-osakeyhtiöiden korjausavustuksia vastalauseessaan. Niitä ei ole tarkoitettu sosiaalisiksi avustuksiksi. Niiden tarkoituksena on ollut työllisyyden parantaminen ja valtion verotulojen nostaminen. 10 prosentin valtion panostuksella on saatu aikaan yli 5 miljardin markan yksityiset sijoitukset ja työsuoritukset, joihin loppurahoitus on tullut yksityiseltä sektorilta. Samalla on herätetty asukkaat muutenkin huomaamaan, että asuntojen peruskorjaaminen kuuluu asiaan ja siihen tulee varautua suunnitelmallisesti.

Perinteinen puurakentaminen kannattaa nostaa Suomessa sille kuuluvaan arvoon. Myös tähän asiaan viitattiin puheenvuoroissa. Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen puurakentamisen edistämisestä. Ympäristöministeriö tulee lähettämään lausunnolle esityksen siitä, kuinka poistetaan paloturvallisuuden nimissä annettu määräys, jolla yli kaksikerroksisten puutalojen rakentaminen on mahdollista vain poikkeusluvilla. Asukkaiden turvallisuus on tietysti ensisijainen, ja se on varmistettava palovaroittimilla, hälytysjärjestelmillä ja sammutuslaitteilla sekä turvallisilla poistumisteillä. Näihin nykyinen tekninen kehitys antaa mahdollisuuden. Viikin koeprojekti ei tule jäämään ainutkertaiseksi puukerrostalojen rakentamisessa, näin uskon.

Puutalorakentaminen on työvoimavaltaista ja tukee erityisesti pienen ja keskisuuren yritystoiminnan elpymistä. Puutalojen energiaystävällisyys, kohtuulliset rakennuskustannukset ja lisääntyvät mahdollisuudet vientiin on nyt otettava vakavasti.

Arvoisa puhemies! Asumisen tuen kohdistaminen rakennuttamisen ja rakentamisen tuen sijasta entistä suoremmin asunnon hankkijoille tai vuokra-asukkaalle pitää parhaiten asumiskustannuksia kurissa. Yritystoiminnan tuki on suunnattava yritystuen eikä asumistuen kautta.

Tärkeä tavoite on, että asumistukeen käytetyt varat kohdentuvat oikeudenmukaisesti. Tunnettua on, että asumisuran alussa ja perheen kasvaessa ovat omat taloudelliset mahdollisuudet rajoitetut, ja näin ollen tukea tulisi kohdentaa todelliseen tarpeeseen asumisen alussa. Asumistuen omavastuuosuus ja tarveharkinta on säilytettävä, koska ne merkitsevät sitä, että asumistuki kohdentuu oikeudenmukaisesti. Asumistuki on osa asuntopolitiikkaa, eikä sitä pidä liittää osaksi toimeentulotukea. Myös pienituloisten on mahdollista saavuttaa asumistuella kohtuullinen asumisen taso ja väljyys.

Vastikään valmistuneesta asumistukitoimikunnan mietinnöstä käy ilmi, että eri sosiaalipoliittisten tukien, tulosidonnaisten palvelumaksujen ja veroprogression yhteisvaikutus on nykyisellään niin suuri, että bruttotulojen lisäys ei monessakaan tapauksessa enää lisää käytettävissä olevien tulojen määrää. Tästä syntyy kannustinloukku, jonka poistaminen tukea lisäämällä ei ole käytännössä mahdollista.

Kuten selonteossakin todetaan, voidaan valtion tuen kohdentuminen selvittää kunnolla vasta nyt, kun vuoden 93 verotustiedot ovat käytettävissä. Asuntolainojen korkojen vähennysoikeus muuttui huomattavasti vuoden 93 alusta. Selvitys tuen kohdentumisesta suoritetaan kahdessa vaiheessa. Kun taloudelliset suhdanteet

ovat myös merkittävästi muuttuneet, tulee kaikkien vertailutietojen olla samalta vuodelta. Tämän kevään aikana selvitetään vero-, väestö-ym. tilastotietoja yhdistelemällä kunkin tuen saajan talouden ominaisuudet. Tulokset tuotetaan siinä muodossa, että eri tukien kohdentumista voidaan keskenään vertailla. Tämän jälkeen toisessa tutkimuksessa tutkitaan tuen vaikuttavuutta, miten kukin tuki on mennyt perille ja auttanut saajaa. Tämä selvitys on tietenkin hyvin monitahoinen, joten ei voinut edellyttää, että valiokunta olisi tämän pystynyt tekemään, niin kuin joku puheenvuoron käyttäjistä edellytti.

Asumistuen kokonaisuuden selvittäminen koskee myös opiskelijoiden opintotukeen liittyvää asumislisää ja yleistä asumistukea. Erityisesti suuri haaste on se, että opiskelijat voisivat saada tukea myös kesäasumisen ajalta, mikä nyt ei ole kaikille mahdollista. Seurauksena asuntoja jää kesäajaksi tyhjilleen, mikä aiheuttaa opiskelija-asuntoja omistaville vuokrankorotuspaineita. Opiskelijoiden asumisen tuen hallinnointi ja perusteet on selvitettävä yhdessä viranomaisten ja opiskelijoiden kanssa nopeasti. Tätä myös opiskelijajärjestöt toivovat. Kesäajan tuen ratkaisemiseksi yksi mahdollisuus on se, että yleinen asumistuki on joustava ja reagoi nopeasti tulojen muutoksiin. Tätä myös asumistukitoimikunta selvitti.

Ylivelkaisten auttamiseen on tällä hetkellä käytössä ylivelkaisten korkotuki. Monet puheenvuoron käyttäjät väittivät, että ylivelkaisten hyväksi ei olisi tehty mitään. Se ei pidä paikkaansa. Tähän tukeen ei ole ollut mahdollista osoittaa lisärahoitusta, vaikka se vähentäisi jossakin määrin ilmeisesti tarvittavan pankkituen määrää. Tuen tulee auttaa yli vaikeuksien eikä vain siirtyä pankkitueksi. Tuen määrä saajaa kohti on suurin kolmen vuoden korkotuen maksamisen aikana. Jos tukea halutaan laajentaa vielä vaikeammin velkaantuneisiin, on muistettava, että jo nyt 105 miljoonaa markkaa maksaa hieman yli 6 000 ylivelkaantuneen auttaminen tänä vuonna. Asumistuki auttaa vain lievästi ylivelallisia. Ministeriössä ei ole vireillä uusia ylivelkaisiin kohdistuvia hankkeita. On syytä seurata tarkasti, kuinka velalliset selviävät tuen saannin jälkeen vai siirtääkö se vain vaikeuksia muutamaksi vuodeksi epävarmaan tulevaisuuteen.

Valiokunta esittää romaniväestön asuntotilanteen kartoittamista ja ohjelman laatimista heidän asunto-olojensa kohentamiseksi. Aikaisemmin oli voimassa erillinen laki romaniväestön asumisesta. Nykyisin kuitenkin katsotaan, että romanit ovat kuntalaisia, joita kunnan tulee kohdella tasaveroisesti. Kuntien käytössä on valtioneuvoston hyväksymässä käyttösuunnitelmassa mahdollisuus hankintalainoitukseen, jolla olemassa olevasta asuntokannasta voidaan hankkia asuntoja asunnottomien, pakolaisten ja romanien käyttöön. Ympäristöministeriössä selvitetään mahdollisuuksia käyttää tutkimusmäärärahoja romanien asunto-olojen selvittämiseen.

Sosialidemokraattien perusteellisessa eriävässä mielipiteessä arvostellaan pääomittavaa lainajärjestelmää, johon siirryttiin Kaj Bärlundin ollessa asuntopolitiikasta vastaava ministeri. Pääomitus on nyt arava-asetusta muuttamalla poistettu omistusaravalainoista. Vanhojen lainojen pääomittamisen vuoksi vuokratalojen omistajayhteisöille aiheutuvat kirjanpidolliset ja verotukselliset ongelmat ovat parhaillaan selvitettävänä ympäristöministeriön johdolla. Mielestäni myös vuokra-aravalainoista olisi tämä järjestelmä poistettava.

Uusia asuntoja on rakennettava valtion tuella vain sinne, missä on todellista tarvetta. Asuntoja on rakennettava asuntopoliittisin ja työllisyyspoliittisin perustein. Tyhjiksi jäävät asunnot ovat valtiolle, taloyhtiöille, niiden omistajille ja asukkaille liian kalliita. Pieni merkki jonkinlaisesta pankkikriisin tapaisesta tilanteesta myös asuntojen kohdalla näyttää olevan viriämässä.

Valiokunnan mietintöön jätetyissä eriävissä mielipiteissä kohdistuu kritiikki lähinnä asumisen tukeen ja rakennustoiminnan edistämiseen ohjattujen resurssien niukkuuteen. Rahasta on päätettävä vastuullisesti. Varoja olisi ollut mukava käyttää enemmänkin, mutta valtiontalouden tilan vuoksi lisävelkaantumista pitää välttää. Ei ole syytä eikä mahdollisuuksia maksaa valtion tukeman asuntotuotannon tarvitsemista lainoista enempää kuin muusta ottolainauksesta.

Sijoittaminen asuinkiinteistöihin on puolestaan mahdollista rahastoille, jos ne pitävät sitä riittävän tuottavana. Toivottavasti vuokrasääntelyn poistuminen tukee tätä tavoitetta. Korkotuen käyttäminen on nimenomaan mahdollistanut yksityiset eläkerahastojen, vakuutusyhtiöiden ja vastaavien sijoitukset asuntotuotantoon.

Asuntokauppa ei ole tyrehtynyt vaan oli vuonna 94 korkealla tasolla. Tosin syksyllä kauppa hidastui eräänä syynä yleisen talouspolitiikan epävarmuus ja korkotaso. Tässä myös oppositiolla on syytä katsoa itseensä.

Selonteossa ei ole arviota asuntojen tuotantotarpeesta. Tuotannon määrä ei riipu valtion suunnitelmista eikä asuntokuntien määristä, ku-

ten olemme hyvin voineet viime vuosina nähdä. Ehkä ryhmäpuheenvuoroissa oli vähän liian suuret odotukset siitä, miten valtion toimesta voidaan näihin asioihin vaikuttaa. Millään tarpeeseen perustuvalla laskentatavalla ei voida selittää tuotannon voimakasta nousua ja sen jälkeistä laskua. Kysyntä määrittelee tuotannon. Valtion tuki luo vain osan tästä kysynnästä. Asumiseen käytettävistä markoista 4/5 tulee suoraan yksittäisiltä ruokakunnilta. Kun kansalaiset muutenkin joutuvat tinkimään kulutuksestaan, näkyy tämä tietysti voimakkaimmin uusinvestointien vähenemisenä. Pääpaino on muutenkin siirtymässä yhä enemmän uudisrakentamisesta peruskorjaamiseen, ja valtion asuntobudjetti on kuvastanut tätä kehitystä.

Arvoisa puhemies! Vaikka kansantalous pääsee jälleen nousuun, ei rakentamisen määrä palaa entiselle tasolle. Samaan aikaan joudutaan hoitamaan sitä massiivista velkataakkaa, joka valtiolle on kertynyt. Onkin todennäköistä, että asuntojen uustuotantoon jää kansakunnalle valitettavasti vain vähän varaa tällä vuosikymmenellä.

Ed. Helle merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Asumisoikeusasunnosta ei mielestäni tule tulevaisuuden asuntomuotoa. Suomalaisessa yhteiskunnassa on urauduttu aika paljolti omistusasuntoon, on se sitten arava- tai kovanrahan tuotantoa, sekä vuokra-asuntoon valtion tuottamalla puolella tai sitten yksityisellä sijoituspuolella. Asumisoikeusasunnosta joudutaan maksamaan niin paljon, että se, jolla on kyvykkyyttä tähän hankintaan, haluaa omistaa myös jotakin kouraantuntuvaa, ei vain pelkästään ilmassa olevan ajatuksen siitä, että saa mennä tuosta ovesta sisään ja olla siellä. Ei se ole sitä omistusta kuin suomalaiset tarvitsevat.

Mutta eräs asia on se, mitä nykyisin pitäisi suunnitella. Jos ajatellaan esimerkiksi Tampereen seutua, siellä on varmasti asuntojonotusta, mutta siellä on aivan riittävästi asuntoja niin kuin monella muullakin paikalla. Sen vuoksi pitäisi, en tiedä onko se mahdollista, asuntoministerin toimesta ryhtyä tavoittelemaan siihen suuntaan, että asunnot ja asuntojen tarve löytäisivät tavalla tai toisella toisensa. Se tietysti toisaalta vaikuttaa siihen, että entistä vähemmän tarvitaan uusrakennusta, jos nämä löytävät toisensa. Ehkä se puoli kuitenkin on ongelma. Mutta se väite, että Suomessa on puute asunnoista, ei pidä paikkaansa tänä päivänä, jos kaikki asunnot tulevat käyttöön sillä tavalla kuin kuuluu. On olemassa tietysti eräitä sosiaaliryhmiä, joiden asunnontarvetta ei pystytä korvaamaan millään tavalla muuta kuin tietyillä laitosmaisilla olosuhteilla niin kuin jossakin Viinikanojalla, niin kuin ministeri tietää.

Puurakentamisesta sanon vielä, herra puhemies, että minä uskon, että puurakentamisen arvoon ei Suomessa tulla kovin herkästi uskomaan. Sen on oltava kiveä tai tiiltä. Se on nähty Pispalan Hyhkyn maisemissa Tampereellakin. Puusta rakennetut talot eivät ole ollenkaan siinä arvossa kuin kivestä rakennetut, koska siihen uskotaan, että kivi on kiveä ja puu on puuta eikä ole siinä asemassa kuin kivi.

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Ajattelin ensin pitää puheenvuoroni ja perään toisen puheenvuoron, jossa vastaan ministerin puheenvuoroon.

Eduskunta edellytti hallitukselta asuntopoliittista selvitystä. Henkilökohtaisesti odotin, että selonteossa analysoitaisiin asuntopolitiikan merkitystä osana talous-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa sekä arvioitaisiin hallituksen päätösten vaikutuksia, olemassa olevia ongelmia ja linjattaisiin uusia painotusmahdollisuuksia.

Hallitus on toimikautenaan tuottanut ison pinon erilaisia selvitysmiesraportteja, mutta joko niiden tuloksia ei ole otettu lainkaan huomioon tai niistä on vedetty esille yksittäisiä linjauksia, jotka eivät ole johtaneet hyvään lopputulokseen. Seurauksena on ollut asuntotuotannon halvaantuminen, asumiskustannusten nousu kysyntäpaikkakunnilla, aravataloyhtiöiden taloudelliset ongelmat ja asuntovelkaisten ongelmien syveneminen. Sama yleistason pintasively näkyy myös selonteossa.

Valiokuntakäsittelyn yhteydessä kuultiin sangen laajasti asuntoalan erilaisia asiantuntijoita, jotka selkeästi toivat esille nykyisen asuntotilanteen kaikkine ongelmineen ja odotuksineen. Valitettavasti hekään eivät onnistuneet herättämään hallituspuolueiden kansanedustajien mielenkiintoa. Ministeri Taina, valiokunnalla oli käsittelyyn aikaa, mutta hallituspuolueiden kansanedustajat loistivat poissaolollaan.

Pidän valiokunnan lausunnossa sinänsä tärkeänä puuttumista mm. puurakentamiseen, asuntojen korjauksiin, vastuukysymyksiin ja erityisryhmien, mm. romanien, asumisen kehittämiseen jne., mutta muuten mietintö on pinnalli-

nen ja painotuksiltaan heppoinen. Mietintöön liitetyt vastalauseet kuvaavat paremmin nykyistä asuntopoliittista tilannetta ja tulevia haasteita kuin selonteko ja mietintö.

Hallituksen asuntopolitiikan perusvirhe on mielestäni ollut se, ettei se ole pystynyt arvioimaan ja halunnut arvioida asumisen merkitystä osana muuta yhteiskuntapolitiikkaa. Niinpä selonteossa on suoranaisia ristiriitoja olemassa olevaan tilanteeseen nähden.

Suurimmat virheensä hallitus on tehnyt kuvitellessaan, että Suomessa on riittävästi asuntoja ja että yksityiset markkinavoimat voisivat hoitaa asian ilman yhteiskunnallisia ratkaisuja. Tosiasia kuitenkin on, että esimerkiksi pääkaupunkiseutulaista, tamperelaista tai turkulaista tuskin lämmittää se tieto, että Lapissa tai Pohjanmaalla olisi tyhjiä asuntoja vaikka heti tarjolla. Mistä sitten johtuu, etteivät kehutut markkinavoimat rakenna uusia asuntoja edes kysyntäpaikkakunnilla?

Tämän kuvitelman seurauksena sekä asuntorahoitus että -tuotanto on ajautunut kriisiin. Leikkaamalla asuntorahoituksen toimintaedellytyksiä ja kikkailemalla korkotukijärjestelmällä myös kuntien ja yleishyödyllisten yhteisöjen asuntotuotannolta on viety toteutumismahdollisuudet samanaikaisesti, kun ns. kovanrahan asuntotuotanto on lähes kokonaan pysähtynyt.

Hallituksen viimeisin keksintö asuntotuotannon tuhoamisessa lienee julkisuudessa ollut tieto, että hallitus pohtii vakavasti asumisoikeusasuntojen tuotannon lopettamista siten, että aravalainoja ei käyttösuunnitelmassa enää osoitettaisi kyseiseen tuotantoon. Kyseinen ajatus tuntuu perin merkilliseltä jo pelkästään siksi, että kuluneella eduskuntakaudella on hyväksytty asiaa koskevat lait. Erityisesti hallituspuolueiden kansanedustajat ovat myös korostaneet uuden ratkaisun etuja niin, että he eivät edes suostuneet kuuntelemaan varoituksen ääniä.

Mielestäni asumisoikeusasunnot ovat käyttökelpoinen tuotantomuoto, mutta lainoja ei tulisi myöntää liian pienille taloyhtiöille, jotka eivät pysty riittävästi takaamaan pääomaa ja talousvarauksia siltä osin, että ne kestäisivät asunnonvaihtoruljanssin aiheuttamat paineet. Todella hämmästyttävältä tuntuukin se, että nyt halutaan viedä tuotantomahdollisuus pois kuntienkin puoltamilta asumisoikeustaloilta.

Asumisoikeustaloja on lainoitettu vuosittain noin 1 500—3 000 ja lainapäätöksiä on tehty noin 7 200 asunnolle. Viime vuoden syksyllä hakemuksia jätettiin 7 377 asunnon lainoittamiselle, ja kysyntä on koko ajan pysynyt tasaisena. Hakijoita on yhteensä jo 27 000.

Lisäksi asumisoikeusasuntoihin liittyy olennaisesti se piirre, että niistä on oltava riittävää tarjontaa isoilla paikkakunnilla, jotta elämänmuutostilanteissa pystytään joustavasti vaihtamaan uuteen asuntoon. Tästä syystä asumisoikeusasunnot eivät myöskään sovellu pienten paikkakuntien asuntoratkaisuksi.

Tiettävästi hallituksen silmissä asumisoikeusasunnot ovat muodostuneet myös yliväljäksi asumismuodoksi, koska niiden keskipinta-ala on muodostunut vuokra-asuntoja tilavammaksi. Arviointia tehtäessä olisi kuitenkin syytä muistaa, että niin kansainvälisessä kuin erityisesti pohjoismaisessakin vertailussa meidän asumisväljyytemme on edelleen pitkän harppauksen muita jäljessä. Olisi myös syytä ottaa huomioon, että nimenomaan lapsiperheet ovat olleet suurin kysyjäryhmä, ja monet ovat halunneet varautua sekä lasten määrän että heidän kasvamisensa aiheuttamiin lisätarpeisiin.

Asumisoikeusasunnot ovat hyvä ratkaisu myös valtiontaloudellisesti, koska asukkaat itse rahoittavat osan, ja on myös todettu, että näistä asunnoista ja taloista pidetään hyvää huolta.

Mikä näiden asuntojen suhteen on pielessä, on asukkaiden valinta. Sitä nimittäin ei käytännössä ole, koska asuntoihin ei ole lainkaan muihin araviin liittyvää tulorajaa. Valiokunnan ja eduskunnan kannan mukaan näin piti olla, mutta ministeri Rusanen on joko unohtanut tai poliittisista syistä poistanut ne jo vuoden 93 alusta. Mielestäni asumisoikeusasuntoihin on sovellettava muiden arava-asuntojen kaltaisia tulorajoja. Tässä ministeri Tainalla on nyt tilaisuus näyttää kykynsä.

Toivon todella, että valtioneuvosto jättäisi asumisoikeusasuntotuotannon teurastuksen tekemättä loppusuoralla huomenillalla pidettävässä kokouksessa ja tekisi Aran esityksen mukaiset ratkaisut aravatuotannon osalta.

Ryhmäpuheenvuorossamme kiinnitettiin jo huomiota asuntotuotantoon kokonaisuudessaan, joten en tässä yhteydessä käsittele asiaa laajemmin muuten kuin toteamalla, että tämäkin synti tulee seuraavan eduskunnan ja hallituksen selvitettäväksi ja maksettavaksi.

Työttömyys, aravalainojen epäonnistunut pääomitusjärjestelmä, jota nyt onneksi on kuulemma korjattu — myönnän sen, että se oli ministeri Bärlundin aikana tehty ja siinä vaiheessa sosialidemokraatit nimenomaan kiinnittivät mietinnössä huomiota siihen, että epäilimme sen

epäonnistumista jo siinä vaiheessa — korkea vuokrataso ja huono kunto ovat ajaneet myös useat sadat vuokrataloyhtiöt kestämättömään tilanteeseen. Noin 400 taloyhtiötä on konkurssikypsiä. Osaltaan kuvannee tilannetta myös se, että esimerkiksi vuodenvaihteessa aravamaksuja oli rästissä lähes 50 miljoonaa markkaa. Useiden näiden talojen rakentaminen on jo ollut sinänsä aluepoliittinen virhearvio, ja talouslama heijastuksineen on osoittautunut viimeiseksi kompastuskiveksi.

Monen vaikeuksissa olevan taloyhtiön kohdalla ratkaisu voisi kuitenkin olla lainojen uudelleenjärjestelyt ja peruskorjausten suorittaminen. Hallitus onkin innokkaasti painottanut peruskorjauksen merkitystä. Hyvä sinänsä, mutta valitettavasti olemme todella kohdentamisesta eri mieltä. Peruskorjaustuki on kohdentunut paljolti sellaisille taloyhtiöille, joiden taloudellinen tilanne ja asukkaiden vuokranmaksukyky olisi riittänyt omarahoitettuun korjaustoimintaan. Tilanteen ongelmallisuus on tullut hyvin näkyviin myös Valtion asuntorahaston johtokunnassa. Aralta on haettu aravarajoituksista vapautusta syksyllä myönnettyjen lisäksi jo yli 2 500 asunnon osalta, useimmiten joko siksi, ettei asukkaita löydy, tai siksi, että myynnillä halutaan hankkia peruskorjausmäärärahoja.

Ongelmaa ei mitenkään helpota, että seuraavien kymmenen vuoden aikana vapautuu lain mukaan noin 140 000 aravavuokra-asuntoa rajoituksista, ja ne sijaitsevat pääosin kysyntäpaikkakunnilla. Olisinkin odottanut, että hallitus olisi ryhtynyt toimenpiteisiin asian selvittämiseksi sekä kehittänyt niin peruskorjausrahoitusta kuin ennakkosäästämistä.

Arvoisa puhemies! Haluan myös osaltani kiinnittää huomiota yhteen laman uhriksi joutuneeseen ihmisryhmään: maksuvaikeuksissa oleviin asuntovelallisiin. Vuoden 92 tutkimuksen mukaisesti asuntovelkaisia ruokakuntia oli 95 000. Tavallisin syy oli työttömyys tai kahden asunnon loukku. He ovat joutuneet turvautumaan lisävelkaantumiseen ja maksujen lykkäyksiin. Näiden lisäksi samana vuonna hallitsemattomaan velkatilanteeseen joutuneissa ruokakunnissa oli noin 33 000 asuntovelkaista.

Korkotukilainajärjestelmän määräajan lakkaamisen, ansiosidonnaisen päivärahakauden loppumisen, uusien työttömien ym. sosiaalisten ongelmien vuoksi vaikeuksissa olevien perheiden määrän arvioidaan pysyvän tulevinakin vuosina useissa kymmenissä tuhansissa. Korkotukilainajärjestelmää luotaessa hallituspuolueiden usko markkinavoimien kaikkivoipaisuuteen kukoisti. Usko siihen, että pankinisät hoitavat niin hakemusten käsittelyn kuin toteuttamisen loistavasti, oli järkkymätön. On kuitenkin osoittautunut, että näin ei tapahdu. Hakemuksia on jätetty vaillisina ja myös "hyvä ystävä"- tai oman jäljen peittely-yrityksiä on ilmennyt. Seuraavan eduskunnan ja hallituksen asiana tulee olemaan myös tämän ongelman selvittely.

Käsitykseni on, että on tehtävä sopimuksia, joilla kunnat ostaisivat näitä asuntoja ja asukas saisi edelleen pitää kotinsa. On luotava maksu- ja lainoitusjärjestelyjä ja otettava kyseinen ryhmä huomioon erityisryhmänä asumistuen myöntämisessä.

Arvoisa puhemies! Jos minun pitäisi antaa jokin arvosana hallituksen asuntopolitiikasta, niin kyllä se välttäväksi jää. On erittäin valitettavaa, että kun meillä on ollut ensimmäisen kerran erityisesti asuntoasioihin perehtyvä asuntoministeri, niin tulokset ovat perin mitättömät. Tulosten heikkoutta korostaa myös se, että viimeisenä työnään asuntoministeri Rusanen jätti eduskunnalle rakennuslakiesityksen, joka perin pohjin osoittaa, että niin rakentamisen kuin asumisen merkitys on jäänyt hallitukselle täysin toisarvoiseksi asiaksi, vaikka se on jokaiselle kansalaiselle elämässä selviämisen peruselementtejä.

Arvoisa puhemies! Niin kuin alussa lupasin, haluaisin kommentoida vielä muutamaa asiaa, joihin ministeri Taina kiinnitti huomiota.

Ensinnäkin hän puuttui siihen, että ryhmät eivät ole ottaneet riittävästi huomioon taloudellista tilannetta. Esityksissä, joita sosialidemokraattinen ryhmä on tehnyt jokaisen budjettikäsittelyn yhteydessä, on otettu taloudelliset aspektit huomioon. Jokaisen budjetin osalta meidän vähennyksemme budjetista ovat järjestelmällisesti olleet parin viime vuoden aikana suuremmat kuin hallituksen esitykset. Siitä huolimatta asuntotuotanto ja peruskorjaus ovat olleet meillä keskeisinä painopistealueina nimenomaan työllisyyteen ja myös sitä kautta voimakkaasti talouteen liittyvänä näkökohtana.

Toisena asiana ministeri totesi, että edellisten hallituskausien aikana vuokra-asunnot olisivat hävinneet. Eivät ne hävinneet. Päinvastoin, koko ajan tuotettiin lisää aravavuokra-asuntoja. Toinen asia oli, että kun ihmisillä oli työtä, heillä oli myös varaa pyytää asuntoja, kysyä niiden perään. Väite, että sääntelyn purku olisi tuonut nyt puhtaasti 35 000 asuntoa markkinoille, on myös näkökohdista riippuva asia. Me näemme, että tähänkin asiaan on vaikuttanut lama. Nuoret

ovat jääneet kotiinsa, ihmiset tyytyneet pienempiin asuntoihin jne. Eivätkä myöskään tyhjät ns. kovanrahan asunnot ole menneet kaupaksi, joten ne ovat tulleet vuokra-asuntomarkkinoille. Hyvä näin, mutta toivon, että myös jatkossa poliittiset toimenpiteet ovat sellaisia, että ne pysyvät vuokra-asuntoina, ja siitä on nyt pitkälti myös kyse.

Tähän liittyy myös hyvin kiinteästi huoneenvuokralain problematiikka. Uusien asuntojen kohdalta sääntely on purettu, olkoon näin, mutta se huoneenvuokralakiesitys, mikä tällä hetkellä on vielä ympäristövaliokunnassa, on ensinnäkin sietämättömän huonosti, hävettävän huonosti valmisteltu lakiesitys, jonka oikeusministeri on joutunut toteamaan täysin torsoksi lähes joka pykälän osalta. Toisekseen se periaatekysymys, mikä siihen liittyy, tuleeko olemassa olevat vuokrasopimukset vapauttaa, on kiistakysymys. Me näemme, että ei tue mitenkään vuokra-asuntojen lisätarjontaa, jos vanhoista vuokrasopimuksista poistetaan olemassa olevat säädökset. Päinvastoin, se on ainoastaan tapa tai keino, millä yritetään nostaa vuokria, ei mitään muuta. Mutta olemassa olevien purkaminen ei tuo uusia tilalle. Sopimukset, mitkä ajan kanssa purkautuvat, tulevat jo automaattisesti sääntelyn purun piirissä olevien säännösten kohteeksi. Pelkäänpä pahoin, ministeri Taina, että emme tule taputtaen hyväksymään esitystä, joka oikeuttaisi vuokrasääntelyn purun myös näitten vanhojen asuntojen osalta.

Jossain kohdin ministeri iloitsi siitä, että yksityiset sijoittavat rahoja huomattavasti nykyään. Tämäkään ei pidä paikkaansa. Minä ehdotan, että ministeri Taina perehtyisi hieman tarkemmin tilanteeseen, koska tällä hetkellä kovanrahan vuokra-asuntotuotantoa ei ole ja myös näiden asuntojen osto on muuttunut täysin siitä tilanteesta, mitä se vähän aikaa sitten oli.

Vielä ministeri Taina totesi, että ei pitäisi tukea rakentajia, rakennuttajia jne. vaan asukkaita. Olen tästä periaatteesta täsmälleen samaa mieltä. Mutta näinhän hallitus ei ole toiminut, vaan esimerkiksi lyhytaikainen korkotukijärjestelmä, mikä tehtiin, suolsi suoraan rahaa rakentajien pussiin. Eli silloin, kun esitetään selonteossa vaatimuksia tai kun esitellään sitä, mitä on tapahtunut jollain hallituskaudella, toivoisin myöskin rehellisyyttä. Tiedän, että tämä ei ole ministeri Tainan asia, siinä mielessä tunnen hieman huonoa omaatuntoa, kun moistiskelen häntä, koska mielestäni myös kaikki vastuu näistä kuuluu ministeri Rusaselle ja myös muulle hallitukselle, joka on istunut näiden toimenpiteiden aikana.

Sitten menen vielä monimutkaista hallintoa koskevaan asiaan. Jos hallitus on tyytyväinen siihen, että se sai tehtyä joitain siirtoja, niin hyvä on. Mutta minä olisin hallituksen jäsenenä tyytyväisempi, jos voisin vastata, että esimerkiksi erilaisia aravalainoitusjärjestelmiä ei olisi tällä hetkellä 32, vaan ehkä 3 tai 2. Eli se, että on jostain muutamaa ihmistä heitelty ja toisia otettu tilalle, ei todellakaan ole osoitus siitä, että on jotenkin onnistuttu asioissa, mitä on tehty hallinnon ja asuntotuotannon suhteen.

Lopuksi: Ministeri Taina lupasi vähintään 3 tai 4 selvitystä erilaisista asuntopoliittista kysymyksistä. Minä toivotan näille selvityksille onnea, mutta pyydän: älkää, hyvä ministeri Taina, laittako niitä enää toimeen!

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Viimeiseen toivomukseen täytyy todeta, että en todellakaan pysty tässä ajassa kaikkia selvityksessä esiin tulleita ongelmia poistamaan, vaikka tahto olisi suuri. Mutta kun ei enää voi lakejakaan ehdottaa, on vain toivottava, että seuraava eduskunta nopeasti paneutuu näihin ongelmiin. Yksi suurimmista ongelmista, joita jo eri selvityksissä on todettu sekä ympäristöministeriössä että muissa ministeriöissä, on juuri köyhyysloukkuilmiö, johon puheenvuorossani viittasin. Tähän liittyy juuri oleellisesti asumistukijärjestelmä, joka on omiaan köyhyysloukkuilmiötä lisäämään. Se on asia, johon toivon seuraavan eduskunnan nopeasti paneutuvan, koska se on todella yhteiskunnallisesti suuri ongelma.

Ed. Kautto viittasi huoneenvuokralakiin, joka on loppuvaiheessaan valiokunnassa, ja totesi, että oikeusministeriö olisi kovasti kritisoitunut tätä ehdotusta. Jotakin kritiikkiä lienee esitettykin, mutta ympäristö- ja oikeusministeriö ovat yhdessä selvittäneet, onko teknisiä ongelmia pykälissä, ja jos niitä on, korjausehdotukset tehdään valiokunnalle.

Ed. Kautto viittasi myös yksityisiin vuokra-asuntomarkkinoihin. Asia näyttää aina olleen sosialidemokraateille vaikea pala, eivätkä asenteet miksikään ole muuttuneet siinä suhteessa, tuettaisiinko yksityistä pääomaa vuokra-asuntomarkkinoilla vai ei. Varsinkin kun taloudellinen

tilanne on edelleen vaikea ja kun ihmiset tarvitsevat monenlaisia asuntoja ja pitää olla vaihtoehtoja, toivoisin, että myös sosialidemokraatit näkisivät tämän kansalaisten näkökulmasta myönteisenä asiana, kun yksityiset vuokra-asuntomarkkinat ovat elpyneet kaikkien niiden vuosien jälkeen, jolloin ne olivat pysähdyksissä.

Toivoisin, että esimerkiksi yksittäiset kansalaiset voisivat investoida vuokra-asuntoihin, ja he ovat näin tehneetkin. Silloin puhutaan myös yksityisestä omistusoikeudesta, ja silloin ei voida esittää rajoituksia, että sellaisen asunnon, johon yksityinen kansalainen sijoittaa, olisi pakko pysyä vuokra-asuntokäytössä. Ed. Kautto viittasi siihen, että niiden olisi myös pysyttävä vuokra-asuntokäytössä. Mielestäni sellainen vaatimus ja edellytys ei ole mitenkään mahdollinen. Toinen asia on niiden asuntojen kohdalla, joita on valtion lainoilla rakennettu ja jotka ovat vuokratalokohteita ja joissa on myös rajoitukset siitä, että niiden on pysyttävä vuokra-asuntokäytössä, silloin tilanne on toisenlainen.

Sen jälkeen kun Ekalle sen konkurssin jälkeen on myönnetty näistä rajoituksista poikkeus, on tullut useita poikkeushakemuksia, kuten ed. Kautto totesi. Olen ottanut asiaan sen kannan, että jos viranomainen on kerran yhdessä kohdassa tehnyt poikkeuksen, sen on tarkasteltava muita hakemuksia suurin piirtein samasta lähtökohdasta. Tällä hetkellä on Asuntorahastossa meneillään selvitys siitä, millä tavalla aravarajoitusten poistohakemuksiin voitaisiin suhtautua. Toivoisin, että jos rajoituksia poistetaan, edellytettäisiin asuntojen säilymistä kuitenkin vuokra-asuntokäytössä.

Mitä tulee niihin asuntoihin, joista aravarajoitukset ovat poistumassa jo määräajan kulumisen vuoksi, en näe, että niihin olisi mitään muutoksia tehtävä, että rajoituksia jollain tavalla pidennettäisiin. Tällaistakin on joku esittänyt. En tiedä, tarkoittiko ed. Kautto tätä puheenvuorossaan, toivottavasti ei. Sen sijaan tietenkin peruskorjauksiin on näissäkin taloissa hyvä pyrkiä varautumaan. Ehkä on hyvä selvittää, voidaanko jollakin tavalla tukea peruskorjausta tulevaisuudessa näissä taloissa.

Mitä tulee asumisoikeusasuntokysymykseen, kuten aikaisemmin totesin, olen sitä mieltä, että se on hyvä järjestelmä ja sitä pitää edelleen tukea, mutta en ole esittämässä tulorajoja asumisoikeusasuntoihin. Luulen, että sellaiset taloudet, joilla on varaa ostaa oma asunto, sen tekevät. Sen sijaan asumisoikeusasunto on hyvä välimuoto niille, jotka eivät kenties aravavuokra-asuntoihin tulorajojen vuoksi pääse, mutta joilla ei ole varaa ostaa omaa asuntoa. Tämä on juuri hyvä vaihtoehto mm. sellaisille ryhmille. Tietääkseni esimerkiksi vastavalmistuneet opiskelijat ovat olleet hyvin kiinnostuneita asumisoikeusasunnoista. Siitä syystä mielestäni ei mitään tulorajoitusta ole tähän syytä asettaa.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosialidemokraatit pitävät yksityisiä vuokramarkkinoita erittäin tärkeinä, ja toivomme todella, että päästään sellaisiin toimenpiteisiin, että nämä säilyvät. Mutta sitä emme todellakaan hyväksy, että yksityistä pääomaa tuetaan verovaroin. Kun asuntojen omistajilla on jo verotuksessa vähennysoikeus ja kun ottaa huomioon pääomaverotuksen tason yleensäkin, en koe sitä oikeudenmukaiseksi valtion varojen käytöksi. Ihan sama koskee sitä, ketä tuetaan verovähennysoikeudella asuntojen suhteen. Minun mielestäni siinä pitäisi myös olla tarveharkintaa jatkossa. Koska valtion varat ovat vähissä, valitettavasti joudutaan arvioimaan, kuka on eniten tarpeessa, ja minun mielestäni se on oikeudenmukaista politiikkaa.

Ed. O. Ojala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Aluksi kannatan ed. Ulla Anttilan vihreiden ryhmäpuheenvuorossa esittämää lausumaehdotusta.

Jos tehtäisiin luettelo niistä aiheista, joista eduskunnassa on kaikkein eniten keskusteltu, varmasti asuminen ja asuntopolitiikka, jollei se olisi numero yksi, olisi kuitenkin mitalisijoilla, jos niin voi sanoa. Se osittain johtuu siitä, että Suomessa asuntopolitiikka on ollut merkillisellä tavalla tempoilevaa. Sille ei ole koskaan oikein löydetty suuntaa, josta olisi voitu olla yhtä mieltä poliittisista erimielisyyksistä huolimatta, vaan päinvastoin poliittiset vallanvaihdokset ovat yleensä merkinneet aina asuntopolitiikassa suunnan muutosta. Tähän ymmärtääkseni syynä on ollut se, että meillä asuntotuotannon, asumisen rahoituksen perusjärjestelyt ovat olleet pääasiassa valtion talousarvioiden varassa, niitä tukevien väljien puitelakien varassa, mutta aina hyvin suuressa määrin on turvauduttu yksityiseen pääomaan, joka on säännöstelynkin oloissa ollut aika vilkasliikkeistä. Tämä näkyy siinä, että meillä ei oikeastaan 30-luvun jälkeen ole ollut kunnolla toimivia vuokramarkkinoita. Nyt tilanne

näyttäisi toiselta, mutta palaan siihen puheenvuorossani lopumpana.

Jos katsoo, miten asumista koskevat eduskunnan päätettävissä olevat asiat ovat edenneet tällä vuosikymmenellä, voi sanoa, että oikeastaan asumisen yksityisoikeudellinen puoli on aika pitkälle säädetty suhteellisen moderniin tilaan. Tämä eduskunta sääti asuntokauppalain, jossa vuosikymmenten grynderirakentamisessa ilmenneet erilaiset väärinkäyttömahdollisuudet ja ongelmat on pyritty poistamaan niin, että asunnon ostajan oikeusasema sopimusoikeudellisesti on suhteellisen hyvin turvattu. Viime vuosina ovat tulleet asuntojen laatukysymykset esille tavalla, joka antaa kyllä aiheen vielä tarkastella.

Huoneenvuokralaki on säädetty suhteellisen uutena ja nyt se on, niin kuin täällä on tullut esille, kokonaisremontissa vain muutaman vuoden voimassa oltuaan. Asunto-osakeyhtiölainsäädäntöä on uudistettu niin, että elämänmeno asuntoyhtiöissä on nyt jotakuinkin helposti järjestettävissä verrattuna aikaisempiin vuosikymmeniin, jolloin jouduttiin hyvin vaikeisiinkin tilanteisiin. Uutuutena meidän asuntomarkkinoillemme ovat tulleet asumisoikeusasunnot, joista tässä keskustelussa on keskusteltu, lähinnä niiden tuottamisen määrästä.

Minusta asumisoikeusasunto on oikeudellisena ja taloudellisena järjestelynä hyvä, mutta on syytä kiinnittää huomiota samaan ongelmaan, joka oikeastaan tuli esille, kun Helsingissä luotiin hitasjärjestelmä. Asumisoikeusasunnossahan, jos siitä tulee pitkäaikainen, vuosikymmenien asumismuoto samalle asunnon haltijalle, tilanne on se, että asukas tulee näiden vuosikymmenten kuluessa, tai ei siinä tarvita kuin pari vuosikymmentä, pitkä aika sekin on, maksaneeksi vuokrassa tuon yhtiön velattomaksi. Kun hän tämän havaitsee ja toteaa, että hän on oikeutettu saamaan siitä suhteellisen kohtuullisen alkupääoman rakennuskustannusindeksillä tarkistettuna, mutta ei mitään muuta, niin paineita syntyy siihen, että näistä muodostuu omistusasuntoja, joita ne de facto tietysti ovat, jos ajatellaan sitä, että ne ovat savupiippuun saakka kiinnitettyjä velkaisia yhtiöitä, joiden velat nämä asukkaat maksavat pois, ja joku omistaa kuitenkin ne talot. Totean vain, että tässä on yksi ongelma, johon varmasti joudutaan tulevina vuosikymmeninä palaamaan.

Arvoisa puhemies! Jos nyt katsotaan, missä tänä päivänä ollaan ja minkä tulisi olla se suunta, johon asuntopolitiikkaa on ohjattava, niin tästä lähtötilanteesta muutama erityispiirre on todettava. Ensimmäinen ja dramaattisin on se, jota meidän historiassamme koskaan ei ole tapahtunut aikaisemmin, että asuntojen hinnat ovat muutaman vuoden aikana reaalisesti laskeneet. Se on sellainen ilmiö, johon kukaan ei vielä 80-luvulla uskonut.

Arvoisa puhemies! Jos sallitaan, voisin tähän todeta, että olen asuntopolitiikan eri asioissa ollut mukana 60-luvun puolivälistä, ja kukaan ei uskonut, että Suomessa koskaan asuntojen hinnat reaalisesti alenevat (Ed. Kautto: Reaalisesti 60-luvun tasolla tänä päivänä!) — aivan oikein — ja että sitten kun ainakin hallitus väittää laman loppuneen, silti hinnat edelleen sahaavat. Omistusasuntorintamalla vallitsee hyvin suuri epävarmuus.

Osittain tämä hintaromahdus tietysti selittää pankkikriisiä. Tosiasiassa, niin kuin täällä on tullut esille, tehtiin hyvin optimistisin odotuksin asuntokauppoja ja syntyi kahden asunnon loukkuja ja näitä ihmisiä on myös velkasaneerauslainsäädännön kautta pyritty auttamaan. Tässä yhteydessä muistutan, että kun pankkitukea hyväksyttiin, vihreiden ehdotuksesta pankkituen ehtoihin otettiin, että tukea saavat pankit suostuvat myös vapaaehtoisiin velkajärjestelyihin nimenomaan ilman omaa syytään maksuvaikeuksiin joutuneiden asuntovelallisten aseman parantamiseksi, ettei viranomaiskoneistoa tarvitsisi joka asialla rasittaa, vaan kun siellä löytyvät tietyt linjaukset, niin tukea saavat pankit voisivat omalta osaltaan tehdä vapaaehtoisesti niitä ratkaisuja, joita tehtäisiin velkasaneerauksessa, jos asia vietäisiin sinne. Tiettävästi tämä on jossakin määrin toiminut. Minusta tässä Valtion vakuusrahaston eduskunnan valitseman johdon tulisi olla aktiivisempi ja valvoa, että tuo talousarvioon liittyvä ehto, oikeudellisesti täysin sitova ehto, tulisi myös käytännössä täysimääräisesti toteutumaan. Totean, että tämä meidän ehdotuksemme lakiin ei saanut tässä eduskunnassa kannatusta oikeastaan miltään reunalta, ei edes keskeltä, paitsi sieltä, missä me vihreät itse istumme.

Arvoisa puhemies! Toinen piirre, joka ei välittömästi liity asuntoasioihin, mutta joka on syytä panna merkille, on hillitön liikerakentaminen, jota varsinkin pääkaupunkiseudulla on tehty. Täällä on yhden sukupolven tarvetta vastaava liikehuoneistotila tyhjillään silloinkin, jos talous jatkaa voimakasta kasvuaan. Olisi hyvä selvittää, missä määrin näitä tyhjiä liikehuoneistoja voitaisiin muuttaa asuinkäyttöön, koska asunto-

tarvetta pääkaupunkiseudulla on varsinkin piilevänä mittavasti.

Sanoin aikaisemmin, että 30-luvun jälkeen meillä ei ole ollut kunnolla toimivia huoneenvuokramarkkinoita. Nyt tilanne markkinoilla on se, että tarjonta vastaa jokseenkin kysyntää. Siellä on tasapainotila. On kuitenkin syytä muistaa yksi asia, nimittäin se, että hyvin suuren osan vapaarahoitteisista vuokrista itse asiassa maksaa valtio asumistuen kautta. Asumistuen määrä vaikuttaa vuokratasoon aika olennaisesti. Lienee niin, ministeri Taina varmasti tietää paremmin, että neljästä asumistukimarkasta kolme maksetaan suoraan vuokranantajan tilille. Se ei koskaan mene vuokralaiselle. Kun puhutaan asumistuesta, on syytä muistaa, että se on nimenomaan tukea vuokranantajille.

Näissä oloissa, joissa on tietysti todella paljon dramatiikkaa ja yllätyksellistä, maan hallitus on oikeastaan näinä neljänä vuotena antanut asuntopolitiikan ajelehtia. Se, mihin se on puuttunut, on ollut rahoitusta alentavaa, viranomaisorganisaatioita purkavaa ja sopimusjärjestelyjä väljentävää. Varmasti hallitus on tiennyt, mutta ei ole oikeastaan toimenpiteitään perustanut sille tosiasialle, että kiinteistöt, ja asunnot niistä tärkeimpänä osana, on Suomen arvokkain kansallisomaisuus ja vieläpä niin, että se on jakaantunut omistuksensa puolesta hyvin laajasti yhteiskunnassa. Toisaalta asuminen on varsinkin näissä Pohjolan oloissa kaiken elämän perusedellytys. Nämä kaksi asiaa olisi tullut ja tulisi aina pitää asuntopolitiikan kivijalkana. Jos tämä olisi juhlapuhe, sanoisin "keskeisenä kivijalkana", mutta sanon nyt arkisemmin, että niille kahdelle asialle tämä politiikka pitää rakentaa.

Täällä on viitattu siihen, että hallitus toi viime vaiheessa rakennuslain uudistusesityksen. Jos ajatellaan sitä asuntopolitiikan näkökulmasta, niin tietysti rakennuslaissa olisi pitänyt kiinnittää huomiota niihin vakaviin ilmiöihin, joita on nähty. Meillä rakennetaan hyvin kelvottomia asuntoja, joissa ihmiset sairastuvat ja menettävät varansa. Rakennustarkastuksen edellytyksiä olisi tullut mielestämme paljon enemmän pohtia tässä yhteydessä kuin sitä, että kunnille annetaan yksinoikeus kaavoittaa. Se itse asiassa vain edistää tällaista huonoa rakentamista.

Meidän vuokra-asuntomarkkinoittemme toimivuuden perusongelma on tänäkin päivänä se, että yli puolet vuokranantajista on yksityishenkilöitä, yksittäisiä ihmisiä tai kuolinpesiä. Olen usean vuoden ajan valitettavasti myös itse kuulunut tähän vuokranantajaryhmään ja voin vakuuttaa, että vuokrasääntelystä ei ole pienintäkään ongelmaa vuokranantajalle. Tunnen monia muita vuokranantajia, jotka ovat täysin samaa mieltä. Päinvastoin vuokrasääntely on tarjonnut jatkuvasti hyvin nokkelan tavan korottaa vuokria. Nythän siitä jouduttaisiin aina sopimaan vuokralaisen kanssa. Se, että vuokramarkkinat ovat nyt tasapainossa, johtuu pikemminkin siitä, että laman takia myymättömien asuntojen määrä on kasvanut ja niitä työnnetään vuokralle. Kun lama väistyy ja asuntojen hintojen kehitys vakiintuu, pelkään pahoin, että nähdään se, mikä nähtiin 60-luvun alussa: Häädettyjen muuttokuormat kuukausien vaihteessa ovat yleisiä näkyjä. Sitä ei kestä mikään yhteiskunta, ei mikään hallitus. 60-luvulla tultiin kiivaassa tahdissa vuokrasäännöstelyyn, jota on pikkuhiljaa pyritty vähentämään, muuttamaan se sellaiseksi, että se ottaa paremmin vuokralaisen ja vuokranantajan edut ja näkökohdat huomioon.

Arvoisa puhemies! Minulla on todellakin se käsitys ja se perustuu jonkinlaiseen kokemukseenkin, että tämä tasapainotilanne vuokramarkkinoilla, joilla suurin osa vuokranantajista on yksityisiä henkilöitä, ei tule pysymään. Se ei kestä asuntojen hintojen nousevaa painetta, omistusasuntojen tarpeen kasvua. Se ei kestä säännönmukaisia oloja, vaan silloin vuokrat nousevat sellaisiksi, että vuokralaiset eivät niitä pysty maksamaan. Vuokranantajat lähtevät hakemaan vuokrankorotuksia irtisanomalla vuokralaisia. Häädöt alkavat paukkua isoissa asutuskeskuksissa.

Yksi tapa saada vuokramarkkinoille tasapaino on suosia ns. institutionaalisia vuokranantajia. Länsi-Euroopan maissa jokseenkin kaikissa on toimivat vuokra-asuntomarkkinat. Siellä ei esimerkiksi suomalaisia asunto-osakeyhtiöitä oikeastaan tunneta. Vuokralla asuminen on pääasiallinen asumismuoto. Se perustuu siihen, että eläkelaitokset ovat sijoittaneet pääomansa vuokra-asuntoihin. Vihreä eduskuntaryhmä teki tämän eduskuntatyön alkajaisiksi lakialoitteen, jolla eläkelaitosten takaisinlainausjärjestelmää olisi asteittain korvattu sillä, että nämä pääomat ohjataan asuntoihin. Tänä päivänä eläkepommin räjähtäminen on entistä uhkaavampi tekijä. Takaisinlainaus on edelleen suuri ongelma. Jokaisesta kympistä, jonka työnantajat eläkerahastoon maksavat, he pitävät kuusi markkaa itsellään. Ovatko ne kuudet markat enää tallessa tänä päivänä tai tämän vuosikymmenen loppuun mennessä, se on suuri epävarmuuden tekijä. Jos ne olisi sijoitettu asuntoihin, meillä olisi kerran-

kin toimivat vuokra-asuntomarkkinat, meillä olisi asuntopolitiikan yksi keskeinen tekijä pysyvästi kunnossa.

Arvoisa puhemies! Tämä ratkaisu on vieläkin tehtävissä, ei valitettavasti tässä eduskunnassa eikä tämän hallituksen toimesta, mutta jäämme odottamaan aikaa parempaa.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hyvin pitkälti ed. Nikulan kanssa samaa mieltä. Yksi asia särähti korvaani. Hän totesi suurin piirtein näin, että vuokra-asuntojen tarjonta ja kysyntä olisi tasapainossa. Tästä olen eri mieltä. Esimerkiksi Helsingissä oli syykuussa 1994 16 000 hakijaa asuntojonossa, vapaita asuntoja 8. Koko pääkaupunkiseudulla hakijoita oli 22 377 ja tyhjiä asuntoja 99. Muita esimerkkejä: Salo: hakijoita 429, tyhjiä asuntoja 0; Turku: hakijoita 1 918, tyhjiä asuntoja 112; Rauma: hakijoita 456, tyhjiä asuntoja 0; Hämeenlinna: hakijoita yli 700; Tampere: hakijoita 3 533, tyhjiä asuntoja 42; Heinola: hakijoita 263, tyhjiä asuntoja 0; Lahti: hakijoita 2 020, tyhjiä asuntoja 20. Voisin luetella tämän koko pumaskan läpi.

Tässä ilmenee nimenomaan se, että läänien pääkaupungeissa ja asutustaajamissa, joihin on vetoa, on koko ajan paheneva, syvenevä vuokra-asuntotilanne ja kysyntätilanne, kun se sijaan on todella jossakin syrjäalueella erittäin hyvin tasapainossa. Mutta kun puhutaan siitä, minkälainen on tilanne kysynnän ja tarjonnan välillä, täytyy todella katsoa lähes paikkakunta paikkakunnalta.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ed. Kauttoa oikaisusta. Olen selvästikin puheenvuorossani tukeutunut hallituksen informaatioon, ja olkoon se tältä osin peruutettu.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minäkin kiitän ed. Kauttoa tilastollisesta harhasta. Nimittäin hänen esittämänsä suhdeluvut asunnon hakijoista ja vapaina olevista asunnoista ovat tilastoharhaa. Nimittäin asunnon hakijoista valtaosa, suurin osa on sellaisia, jotka ovat siirtymässä suurempaan asuntoon, ehkä yhtä huonetta suurempaan asuntoon ja heiltä vapautuisi aina sen jälkeen myös asunto. Ed. Kautto antoi ymmärtää, että jossakin Tampereella on 3 500 ihmistä huutavassa asuntohädässä. Siitä ei ole kysymys. Heillä on asunto, joka vapautuu sen jälkeen, kun he saavat toisen asunnon. Tietynlainen tulppa tietysti saattaa olla siinä, mikä estää mahdollisen siirtymisen suurempaan asuntoon, että ei ole valinnanvaraa tässä mielessä, mutta asunnottomia nämä ihmiset eivät ole. Tällaisia harhoja on turha täällä esitellä.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä viittaan nyt Asuntorahaston tekemään selvitykseen, joka on katsottu kohde kohteelta. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun yhteislukemassa asunnon vaihtajia yli 22 000:sta on vain 14,3 prosenttia, Tampereen yli 3 500:sta asunnon vaihtajia on 16,1 prosenttia. Eli tilanne ei ole todellakaan selitettävissä niin helposti kuin ed. Aittoniemi esitti.

Ed. V a n h a n e n : Arvoisa puhemies! Minä en kiistä sitä, ettei asunnon tarvetta maassa ole. Asuntojonojen takana on ihmisiä, hyvin suuri osa heistä varmastikin vanhempiensa kotoa itsenäistymään pyrkiviä nuoria. Luulen myös, että hyvin suuri osa hakijoista on liikkeellä sillä lähtöolettamuksella, että mikäli saa kunnan aravavuokra-asunnon, niin asumistuki kattaisi suuren osan heidän vuokrakustannuksistaan. On tietysti kyse siitä, kuinka pitkälle tällaisissa taloudellisissa oloissa meillä on resursseja tämän kaltaista asuntokysyntää tyydyttää.

Minä koetan keskittyä joihinkin sellaisiin edessä näkyviin ongelmiin ja toisaalta asuntopolitiikan, kiinteistöpolitiikan ja rakennusalan toimintaympäristössä tapahtuneisiin ja tapahtuviin muutoksiin, jotka tulevat johtamaan siihen, että asuntopolitiikan perinteisessä ajattelussa joudutaan uudelleenarviointeihin.

Ensimmäinen huomion kohde liittyy siihen, että kiinteistöjen arvojen määrityksessä me olemme jo siirtyneet omaisuusarvojen käyttämisestä tuottoarvojen käyttämiseen. Meillä on jäänyt ja jää tyhjiksi kiinteistöjä erityisesti toimitilapuolella, mutta myös ehkä asuntokannassa, niin ettei näille kiinteistöille oikeastaan jää minkäänlaista tuottoarvoa eikä rahallista arvoa. Niistä aiheutuu enemmän kustannuksia kuin niistä on tuottoa saatavissa. Reaalikorko, reaalikoron aika ajaa rahat pois sellaisista kiinteistöistä, joille ei ole käyttöä. Tässä kannattaa tehdä vertailua Yhdysvaltoihin, missä on hyvin paljon tilanteita, että aivan kaupunkien keskustoissakin on tyhjiä kiinteistöjä, sekä asuntoja, toimitiloja että liiketiloja, joille ei löydy enempää ostajia kuin vuokraajiakaan. Niistä joudutaan maksamaan kiinteistöverot. Maksamattomien kiinteistöverojen seurauksena kiinteistöt ajautuvat kaupunkien

omistukseen, jotka ovat valmiita 5 dollarin kappalehintaan myymään omakotitaloja, jos ostaja sitoutuu pitämään huolta kiinteistöstä, kunnostamaan sen ja maksamaan kiinteistöverot kaupungille. Tämä johtaa myös siihen, että tulevaisuudessa rakennuksen sijainti, tarkoitus ja sopivuus tulee olemaan tärkein tekijä investointipäätöksen teon pohjana.

Itse asiassa korkotukijärjestelmä, jonka suuntaan hallitus on asuntorahoitustakin jonkin verran budjettisyistä kääntänyt, ottaa aika hyvin huomioon tämän seikan. Sijoittajat, jotka korkotukihankkeita toteuttavat, joutuvat laskemaan myös sen pahimman varalle, että esimerkiksi 18 vuoden kuluttua he joutuisivat realisoimaan kohteensa. Se on johtanut selvästi siihen, että korkotukihankkeita laitetaan liikkeelle ainoastaan todella hyvillä sijaintipaikoilla, joiden suhteen voidaan olla varmoja siitä, että niille asunnoille on joko vuokrakysyntää tai omistuskysyntää tulevaisuudessa.

Aravalainoitus ei vuosien mittaan ole samalla tavalla mekaniikallaan ottanut tätä huomioon. Itse asiassa on käynyt niin, että hyvin monissa kunnissa, sekä kaupungeissa että maalaiskunnissa, aravarahoitusta on käytetty hyväksi siten, että uusilla kaava-alueilla, uusilla asuma-alueilla on rakentaminen laitettu liikkeelle hankkimalla sinne valtion lainoitusta ja sijoittamalla sinne aravahankkeita. Rakentajien kiinnostus näitä kohtaan on ollut suuri, koska rakentajien intressissä on ollut saada työtä ja tulosta rakennuttamisaikana. Heillä ei ole riittänyt kiinnostusta siihen, sijaitsevatko nämä asunnot yhdyskunnassa vuosikymmenten mittaan oikealla paikalla. Itse asiassa tulevan rakentamisen tarpeen määrää todellinen, maksukykyinen kysyntä. Maksukyky muodostuu joko vapaasti siitä, miten ihmisillä on itsellään varaa, tai siitä, kuinka paljon yhteiskunnalla on varaa lähinnä asumistuen kautta synnyttää tätä kysyntää.

Toinen periaatekysymys, johon kiinnitän huomiota, on se, että myös tonttien arvo ja kaavoissa olevan käyttämättömän rakennusoikeuden arvo on romahtanut ja tulee pysymään hyvin matalalla tasolla. Meillä on kaavoitettuna itse asiassa valtavat määrät rakennusoikeutta, jolle ei ole enää oikeastaan arvoa laskettavissa todellisessa tilanteessa tai arvo on laskenut huomattavasti. Näin on erityisesti tapahtunut toimitilatonttien kohdalla.

Kolmas seikka, johon kiinnitän tulevaisuuden kannalta huomiota, liittyy siihen, että voimme olla varmoja siitä, että energian reaalihinta erityisesti loppukulutuspäässä kohoaa. Me Suomessa annamme ilmastomme takia hyvin suuren suhteellisen kilpailuedun keskiselle Euroopalle. Me joudumme käyttämään selvästi enemmän kansantalouden voimavaroja sekä rakentamisvaiheessa itse rakennuksiin että kunnallistekniikkaan tämän ilmastomme takia että myös käytön aikana vuodesta toiseen energialaskuna. Tämän perusteella arvioin, että meillä Suomessa aiemmin hyvinkin laajasti hyväksytyt ja asetetut asumisen väljyystavoitteet joudutaan tulevaisuudessa ehkä arvioimaan uudelleen. Kansantalouden kannalta meidän ei kannata tavoitella kasvavaa kiinteistömassaa enempää toimitila-, liike- kuin välttämättä asumispuolellakaan.

Politiikassa aina kunnalliselämän kylätasolta alkaen on pidetty aina perushyveenä sitä, että saataisiin aikaan joko julkinen tai yksityinen rakennushanke. Se on ollut aina pisteitä politiikassa mukana toimivalle, kun näin on tapahtunut. Tämä hyve pitäisi osata kääntää ainakin osin päälaelleen. Kansantalouden näkökulmasta kasvavien energialaskujen oloissa ei ole Suomen etu kasvattaa lämmitettävien kiinteistökuutioiden määrää. Suomen on keskityttävä vähitellen korjaus- ja ylläpitorakentamiseen. Tätä kehityslinjaa tukee edellä mainitsemani reaalikoron aikaan siirtyminen. Turhia tiloja ja liikaa väljyyttä tullaan välttämään. Raha, markka on tässä paras konsultti.

Neljänneksi kiinnitän huomiota siihen, mihin ministeri Tainakin on jo viitannut, että rakentamisen tuen ja suoran asumistuen välistä suhdetta joudutaan arvioimaan uudelleen. Se ei voi tapahtua kuin veitsellä leikaten. Itse asiassa vasta tällä vaalikaudella on tästä kysymyksestä vakavampaa keskustelua käyty.

Kun meillä on tuotettu vuosikymmenten aikana ehkä noin 400 000 arava-asuntoa, niiden rakentamista on tuettu rakentamisvaiheessa voimakkaasti. Nyt niiden ongelmaksi on käymässä peruskorjausvaihe. Itse asiassa hyvin harva aravayhtiöistä peruskorjauttaa rakennuksensa ilman uutta valtion lainaa, ilman uutta valtion, veronmaksajien tukea. Näin merkittävä osa asuntokannastamme on jäämässä sukupolvien ajaksi valtion tuesta riippuvaksi. Usein näin on riippumatta talon asukkaiden maksukyvystä. Ei tämä voi olla pitkällä tähtäimellä järkevää. Parempi olisi, että taloyhtiöiden ja niiden omistajien vastuuta taloista korostettaisiin. Talon ylläpitovaiheessa ei pitäisi enää tehdä eroa kiinteistön hallintamuodon tai rakennusvaiheen lainanantajan perusteella. Talon hoitokulujen ja kor-

jauskulujen olisi määräydyttävä normaalisti markkinoiden mukaan, on sitten kyse omistus- tai vuokratalokohteesta, ja valtion tuki on ohjattava asumistukena, tarveharkintaisena, asukkaille. Vuokrat tai yhtiövastikkeet määräytyvät tietysti sen mukaan, mitkä hoitokulut ja talon pääomakulut ja korjauskustannukset kulloinkin ovat. Olennainen osa tätä järjestelmää olisi luonnollisestikin etukäteissäästäminen, josta minusta nyt vallitsee hyvin laaja poliittinen yhteisymmärrys.

Me tarvitsemme kuitenkin vieläkin rakentamisen tukea, mutta vähenevät valtion resurssit on ohjattava ehkä erityisryhmien asunto-ongelmien ratkaisemiseen. Pitäisin mahdollisena sitä, että tällöin veronmaksajien antamaa subventiota voitaisiin jopa nykyisestään suurentaakin siten, että aravarakentamisen ydin, todella sosiaalinen erityisryhmien tarpeisiin tapahtuva rakentaminen, myös tuottaisi sellaisia asuntoja, jotka vuokratasoltaan olisivat näiden erityisryhmien saavutettavissa ilman, että joudutaan poikkeuksellisen korkeita asumistukia maksamaan.

Viides näkökulmani liittyy uudisrakentamisen määrän arviointiin. Ed. Lea Mäkipäähän totesi, että vuonna 89 rakennettiin lähes 70 000 asuntoa. En usko, että kukaan kuvittelee, että sillä rakentamisen vauhdilla olisi voitu jatkaa eli 25 vuodessa koko Suomen asuntokanta olisi aina rakennettu uudelleen. En tiedä, mitä vanhoille rakennuksille olisi tehty.

Hyvin yleisenä arviona on pidetty, että pitkällä tähtäyksellä tarvittaisiin noin 40 000 uuden asunnon rakentamista vuosittain. Se muodostuisi toisaalta siitä, että perhekuntien rakenteessa tapahtuu muutos, yksin elävien osuus kasvaa koko ajan. Asumisväljyyden kasvua on käytetty perusteena. On arvioitu, että jopa 10 000 asuntoa vuosittain tarvittaisiin maan sisäisen muuttoliikkeen takia. Vanhojen asuntojen poistuma selittää osan tästä tarpeesta, ja myös siirtolaisuuden on selitetty olevan osa tätä 40 000:ta.

Ruotsissa rakennetaan tätä nykyä noin 8 000 uutta asuntoa, Norjassa noin 20 000 uutta asuntoa. Itse asiassa asukaslukuun suhteutettuna Suomessa lama-aikana on uusia asuntoja rakennettu ilmeisesti EU-maista eniten. Ehkä vain Kreikassa on rakennettu asukaslukuun nähden enemmän uusia asuntoja näiden vuosien aikana, kun meillä on kuitenkin ollut taloudellisesti kaikkein vaikeinta. Oma arvioni on se, että meidän ei pidä erityisesti aktivoida maan sisäistä muuttoliikettä lisää rakentamalla, kun työttömyystilanne on kaikkialla vaikea. Ei pääkaupunkiseudullekaan, jossa on kymmeniätuhansia työttömiä, kannata erityistoimenpitein asuntotarjonnalla, pyrkiä houkuttelemaan uutta väkeä. Arvioni on se, että kestävä pitkän ajan uudisrakentamisen vuosittainen tarve liikkuisi pikemminkin noin 3 000 asunnon tasolla ja korjausrakentamisen, ylläpitorakentamisen, osuus rakennusalasta korostuisi.

Kuudes näkökulmani liittyy ylipäätään lähivuosien omistusasuntomarkkinoiden toimintaan. Hyvin yleisesti on arvioitu, muun muassa ed. Nikula äsken, että kunhan nousu tästä pääsee vauhtiin, omistusasumiseen patoutuneet paineet purkautuvat ja yksityisesti omistetut vuokra-asunnot muuttuvat taas omistusasunnoiksi ja että tällä tavalla menetettäisiin yksityistä vuokra-asuntokantaa. Minä en ole varma, että näin tapahtuu. Minun arvioni on pikemminkin se, että miksi nuoret perheet reaalikoron aikana välttämättä haluaisivat ostaa itselleen omistusasunnon, sitoa itsensä velkavankeuteen, kun on vuokra-asuntojakin saatavissa. Minusta tässä on edellytykset sille, että meillä on tapahtumassa selvä käyttäytymisen muutos. En usko alkuunkaan, että sellaista hintabuumia tulee enää eteen nyt elävien sukupolvien aikana, joka nähtiin 80-luvun lopulla. Myös omakotitonttien reaalihinnat ovat laskeneet. Niiden tarjonta on verraten suurta. Se tulee korostamaan varmastikin nousun alettua omatoimisuutta rakentamisessa.

Itse asiassa johtopäätökseni se, että ei nuorempi polvi laske asunnon arvon nousun varaan mitään. Vielä muutama vuosi sitten asuntoja ostettiin hurjalla vauhdilla, koska oletettiin, että asunnon arvo nousee, että siitä saa reaalituottoa sijoitetulle pääomalle. Mutta ei näin ei tule käymään. Reaalituottoja saa muualta kuin asuntoon sijoittamalla. Tämä tulee heijastumaan ihmisten käyttäytymiseen asuntomarkkinoilla.

Seitsemäntenä kohtana arvioin keskustelua hallintamuodosta. Voidaan tietysti vertailla, kuinka paljon Keski-Euroopassa asuntokannasta on vuokra-asuntoja ja kuinka vähän niitä meillä on. Minusta vertailu on jossain määrin turhaa, koska meidän asuntokantamme on rakentunut toisin. Meillä on omistusvaltainen järjestelmä, ja se on toiminut hyvin. Omistusasunnoissa hoitokulut ovat alhaiset, ja suuri osa kansasta asuu velattomissa omistusasunnoissa. On muistettava, että asunnon omistaa aina joku. Minusta tämä on sama asia kuin lastenhoito-

muotojen suhteen, että yhteiskunnan pitää kaikkia eri vaihtoehtoja suosia. Suomen oloissa olisi tavoiteltava valtiolta neutraalia suhtautumista hallintamuodon suhteen. Asukkaan tarve saada tukea on tärkein, ei se, asuuko hän omistus-, asumisoikeus- vai vuokra-asunnossa. Tulevan asuntopolitiikan viisaus Suomen oloissa voisikin juuri olla pyrkimys siihen, että hallintamuodon suhteen valtio käyttäytyisi neutraalisti ja ottaisi päällimmäiseksi tarkastelukulmakseen asukkaan todellisen tuen tarpeen.

Edustajat Haavisto ja Polvi merkitään läsnä oleviksi.

Ed. R. A h o : Arvoisa puhemies! Selostin laajasti ryhmäpuheenvuorossani hallituksen täydellistä epäonnistumista asuntopolitiikassaan, ja siksi ehdotan, että eduskunta hyväksyy seuraavan lausuman:

"Eduskunta toteaa, että asuntopoliittisessa selonteossa ei yritetä ratkaista seuraavia ongelmia:

1) Asuntotuotannon annetaan romahtaa huolimatta nykyisten resurssien vajaakäytöstä ja alan työttömyydestä.

2) Sosiaaliperusteinen aravatuotanto ajetaan alas, ja erityisen alasajon kohteena ovat vuokra-asunnot.

3) Pankkeja ja rakennusyhtiöitä suosiva korkotuki tulee käyttöön budjettiteknisistä syistä mutta ei asuntopolitiikan tarpeista.

4) Vuokrasääntelyn poiston ja verotuksen avulla suositaan vuokranantajia samaan aikaan, kun esimerkiksi asuntolainojen korkovähennys poistuu ja kaiken kaikkiaan asuntoluotoille syntyy pysyvä reaalikorko.

5) Vuokrasäännöstelyn poistuessa vuokrat ennen pitkää kohoavat, eikä sen seurauksia lievitetä asumistuella, vaan ongelmat siirtyvät kuntien toimeentulotuesta maksettaviksi.

6) Valtiovalta lisää täysin perusteettomasti rakennusalan kustannuspaineita sekä vuokrien korotuspaineita omalla veropolitiikallaan arvonlisäveron ja kiinteistöveron muodossa.

7) Ylivelkaisille ei ole tulossa uusia tukijärjestelmiä.

Sen johdosta eduskunta toteaa, että hallitus on epäonnistunut asuntopolitiikassa."

Ed. S e p p ä n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. R. Ahon ehdotusta lausumaksi.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Haluaisin pienen puheenvuoron muodossa todeta muutaman asian ed. Vanhasen käyttämään puheenvuoroon.

Olen hänen kanssaan samaa mieltä siitä, että varmasti on tullut se aika, että täytyy uudelta pohjalta harkita uuden tuotannon ja peruskorjauksen suhdetta ja mitoittaa niitä eri pohjalta. On pyrittävä luomaan järjestelmät, joilla vastaisuudessa ei jouduttaisi rankkoihin peruskorjausratkaisuihin, vaan koko ajan ylläpidetty hoitotoimenpide vastaisi siitä, niin kuin tällä hetkellä omistusasunnoissa normaalisti tapahtuukin.

Sitten hän totesi, että suhtautumisen asumisen tukemiseen pitäisi olla neutraali riippumatta siitä, onko kyse vuokra- vai omistusasunnosta jne. Olen tästä samaa mieltä. Siitä on nyt kyse, mistä olen valittanut, että tällä hetkellä näin ei tapahdu. Omistamista tuetaan aivan eri tavalla kuin vuokra-asumista. Nämä eivät ole verrannollisia. Se näkyy pelkästään jo budjetissa siinä, että korkovähennyksiin on varattu 3,5 miljardia. Jos ottaa huomioon, mitä on laitettu vuokra-asumisen tukemiseen, niin eivät ne ole verrannollisia, ja varsinkin, jos otetaan hieman pidempää perspektiiviä, niin aika lailla erilainen tilanne.

Sitten huomauttaisin siitä, kun hän väitti, että ihmisiä kerättäisiin kysyntäpaikkakunnille. Ei se pidä paikkaansa. Kyllä meillä riittää ihan omia ihmisiä näihin jonoihin tarpeeksi. Esimerkiksi Vantaalla pelkkä asumisen lisäyksen omavaraistuotanto per vuosi on yli 2 000 lasta.

Ministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Jos ed. Kautto tarkoitti, että valtion budjetissa on varattu rahaa korkovähennykseen, niin näinhän asia ei tietenkään ole, vaan kysymys on siitä, että verovähennyksen kautta valtiolta jää saamatta verotuloja tietty määrä. Jos tämä vähennys poistetaan, kysymys on selkeästi verotuksen kiristämisestä. Siihen ei tällä hetkellä ole mitään mahdollisuuksia. Se on myös asuntopoliittisesti tärkeä tukimuoto, koska sillä tuetaan lapsiperheitä hankkimaan itse asuntonsa.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Minusta se on ihan sama asia, jäävätkö ne saamatta vai onko ne suoraan merkitty. Puhumme samasta asiasta kuitenkin.

Minun mielestäni verovähennyksen poistoa arvioitaessa täytyy ottaa koko asuntopolitiikka huomioon ja siinä mielessä pyrkiä löytämään

tosiaan tasa-arvoisempia ratkaisuja. En toki tue sitä, että nyt kertaleikkauksella pitäisi poistaa verovähennysoikeus, mutta olen sitä mieltä, että kun yhä harvemmat ihmiset viime aikoina esimerkiksi ovat hankkineet lainaa ja tukeutuneet tavallaan korkovähennyksen saamismahdollisuuteen plus se, että sitä on jo muutoinkin kiristetty, ja erityisesti huomioon ottaen se, että se kohdentuu kaikista parhaimmille sosiaaliryhmille, on syytä harkita asiaa siltä pohjalta, että tehtäisiin selkeästi joku siirtymäkausi. Se olisi osana sovitettavissa kokonaisvaltaiseen uuteen näkökantaan koko asuntopolitiikassa.

Ministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Asuntojen korkovähennyksellä tuetaan tavallisia palkansaajia, keskituloisia perheitä, jotka jäävät kaikkien muiden tukimuotojen ulkopuolelle. On erittäin mielenkiintoista, että ed. Kautto katsoo, että tämä joukko kansalaisia on niin äveriästä joukkoa, että sen toimeentuloa on varaa kiristää. Odotin mielenkiinnolla, toteaako ed. Kautto, että verovähennys on poistettava. Se on hyvin mielenkiintoinen asia näin vaalien alla, jos sosialidemokraatit ovat tätä mieltä.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Ilmeisesti ministeri Taina ei ymmärtänyt, mitä sanoin. En esittänyt, että se tulee leikata heti, vaan sanoin, että se on yksi niitä asioita, jotka on selvitettävä jatkossa.

Minä ymmärrän sen, että ministeri Taina on niin uusi ministeri, että hän ei ole ehtinyt tutustua esimerkiksi valtiovarainministeriön selviin taulukoihin ja laskelmiin siitä, miten koronpoistovähennys kohdentuu. Se ei toki kohdennu eniten pieni- ja keskituloisiin, vaan nimenomaan parhaisiin tuloluokkiin ja myös voimakkaasti siten, että se on tukenut hyvinvoivien perheiden asunnonvaihtoa. Suosittelen tutustumista asiaan!

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Kautto vetää ja lykkää edestakaisin sillä tavalla, että ei siitä saa millään selvää eikä mistään kiinni, mutta en siihen sen enempää puutu.

Joka tapauksessa, kun asunto hankitaan, se merkitsee sitoutumista lainojen ja korkojen maksuun 10—15 vuodeksi. Kyllä ihmisen, joka ottaa lainaa ja maksaa sillä asuntonsa ja maksaa korkoja, pitäisi vähän pidemmällä tähtäimellä tietää, mikä on hänen suhteensa siinä tapauksessa verottajaan. Monta kertaa ihminen, joka ostaa asunnon, laskee hyvin tarkasti, että hän juuri ja juuri olemassa olevilla tuloilla pärjää, mikäli hän saa verotuksessa ne voimassa olevat vähennykset, jotka asuntolainojen koroista aiheutuvat. Minun mielestäni se on yhteiskunnallista petosta, jos vuosittain muutetaan vähennysoikeuksia suuntaan tai toiseen ja erityisesti sillä tavalla, että se on kansalaisen tappioksi. Kyllä siirtymäkauden, jos sellainen on, täytyy olla sitten niin laskettu ja normitettu, että se ei loukkaa ihmisiä heidän oikeuksiensa ylläpitämisessä, jotka he ovat etukäteen laskeneet asuntolainaa ottaessaan ja asunnon hankintaan mennessään.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Minua ilahduttaa, että ed. Aittoniemi kyllä jotain tajusi eli sen, että puhuinkin nimenomaan siirtymäkaudesta, joka ottaisi huomioon perheiden tilanteen, kun he ovat varautuneet tähän.

Mutta haluan ed. Aittoniemelle korostaa sitä, että 10—14 vuoden päähän yhä harvempi meistä näkee. Tällä hetkellä näkee yhä useampi vain sen, että todennäköisesti saattaa olla työtön tai ainakin osittain työtön pitkiäkin ajanjaksoja. Tämä tulee aiheuttamaan sen, että uskon, että meidän lapsemme ja vielä heidänkin lapsensa muistavat sen kaiken ongelmatiikan, mikä on liittynyt asunnon omistamiseen. Siksi tulee kysyntä olemaan enemmän vuokra-asuntoihin päin, ja siihen meidän tulee varautua.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

P ä i v ä j ä r j e s t y k s e s s ä o l e v a t a s i a t :

1) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1993

Ainoa käsittely
Kertomus n:o 7
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 21

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Kertomus Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toiminnasta 1993

Ainoa käsittely
Kertomus n:o 17/1993 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Asetukset Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Haitia koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta

Ainoa käsittely
Asetukset n:ot 3 ja 8
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Asetukset Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta ja eräistä väliaikaisista poikkeuksista Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen soveltamiseen

Ainoa käsittely
Asetukset n:ot 6 ja 7
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 20

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Etelä-Afrikkaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen kumoamisesta

Ainoa käsittely
Asetus n:o 5
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 21

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Ruandaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä

Ainoa käsittely
Asetus n:o 4
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Valtioneuvoston kertomus päihdeolojen kehityksestä vuonna 1993

Ainoa käsittely
Kertomus n:o 12
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 51

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 51.

Keskustelu:

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä asia jätettäisiin pöydälle huomenna torstaina pidettävään täysistuntoon.

Ed. Vanhanen: Arvoisa puhemies! Kannatan pöydällepanoehdotusta.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun on tehty ehdotus asian pöydällepanosta ja ehdotusta on kannatettu, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia ilmaisemaan käsityksensä pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Alaranta ed. Vanhasen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle huomenna kello 18 pidettävään täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Alarannan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle huomenna kello 18 pidettävään täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan:

8) Ed. Ala-Harjan ym. lakialoite n:o 113 laiksi arvonlisäverolain 46 a §:n kumoamisesta

9) Ed. Sasin ym. lakialoite n:o 114 laiksi arvonlisäverolain 46 a §:n kumoamisesta

---

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

ensi perjantain täysistuntoon:

10) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 20 (PNE 5)

huomenna kello 18 pidettävään täysistuntoon:

11) Lakivaliokunnan mietintö n:o 26 (HE 231)

12) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 24 (PNE 7)

ensi perjantain täysistuntoon:

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 96 (K 10 ja 11)

huomenna kello 18 pidettävään täysistuntoon:

14) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 31 (HE 287)

15) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 55 (HE 349)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18. Suullinen kyselytunti on huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 18.56.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen